

Yesu Kerisi Yi Bengö Nivesa Sën Lukas Kevu

Lukas Kevu Kapiya Sënë Vu Teopilus

¹ Oo mehö böp Teopilus*, serak ni bë alam ngahi kwaj nevo ngaa sën tök vu he lo, bedekvu loḵ ya kapiya vorot.

² Desepa loḵ alam sën denelë ngaa pin agi rak malaj vu muginsën lo ayej, bedekvu yoh vu. Alam sënë hir huk bë denanër Anutu yi gägek rangah, om deturin vu he.

³ Rëḵ mu sa kwag nevo ving bë mak mëm sëḵ kevu niröp rot begevong nöḵ vu hong, in sa nado ving sir hus ading beseloḵ tepëḵ in ngaa pin sën yö vu agu meyam lo degwa mehero vu sir.

⁴ Nebë saga in bë gejak gägek sën detahu hong loḵ lo ni nivesa nabë sënëḵ yönon rot.

Angër Nër Vu Sakaria Bë Venë Rëḵ Geḵo Nalu Jon

⁵ Mehö-neḵo-seriveng ti nedo loḵ buk sën Herot* tu alam Yuda hir mehö-los-bengö lo. Arë nebë Sakaria, balam sën Abia negin sir lo ti yi. Gevenë arë nebë Elisabet, geyi degwa vu Aaron.

⁶ Luho denevong ngaa niröp ggëp Anutu mala. Denesepa loḵ horek los Anutu yi gägek pin gesu denevuu ti rë. Ngaa nipaya ti su neggëp vu luho rë.

⁷ Rëḵ luho naluj ma, gElisabet nare babu sëḵë, beluho atov ya.

⁸ Lob yah verup Abia yi alam hir buk bë degegin huk dub-vabuung ayo, lob Sakaria yi buk bë

gevong, lob ko rak menevong menare Anutu mala.

⁹ Yik deggooin yi rak lok alam-deneko-seriveng vahi yoh vu sen denevong lo, in be dok na Mehobop yi dub ayo vabuung mebesi ngaa bereggu nivesa berup na vu Anutu.

¹⁰ Alam ngahiseke desup sir meyam vare denejom rak ggep dob, log lok ya nevesi ngaa reggu nivesa verup neya.

¹¹ Lob Sakaria le geMehobop yi angere ti verup nare jepo sen ngaa reggu nivesa yi lo nenga vesa.

¹² Le angere, lob lek mekenu ya, geggoneng rot.

¹³ Rerek angere ner vu yi be, "Sakaria, su gegoneng! Anutu ngo hong vengevsen ggovek ya, om venem Elisabet rerek geke hurmahen maluh ti vu hong. Lob getahi ggev jak yi nabere Jon.

¹⁴ Rerek ayom nivesa, gekwam vesa rot. Ata rerek geke yi, lob alam ngahiseke rerek kwaj vesa rot in yi medenapisek in.

¹⁵ Lob rerek natu ggev mebare Mehobop mala. Su rerek nanum wain los bel niweek re, gak yo rerek nahen dok bare ata ayo, log Anon Vabuung rerek dok nam gerin ayo.

¹⁶ Lob rerek gerin alam Israel ngahiseke denom vu hir Anutu sen hir Mehobop lo.

¹⁷ Rerek natu mehore niweek los gayeheng nabere sen Elia wirek lo benamugin, lok mem Mehobop tamu in yi menam. Rerek gevong mamer, lob alam hib los hurmahen degelere sir nivesa. Log rerek gerin alam-gagek-keyehsen ayoj bedesepa dok alam-yohvu kwaj nivesa. Log rerek gevong huk in mehore non borot medegero sir in Mehobop rerek nam."

18 Lob Sakaria nër yah vu angër bë, “Sëk jak gagek sënë ni nabë yonon nabë va? Sa atov ya, besa venëg atov ya ving.”

19 Loḵ angër nër yah vu bë, “Sa Gabriel, besa nare Anutu mala, bAnutu yö vong sa yam niröp in bë sa nanër vu hong, megevong bengö nivesa sënë nöḵ vu hong.

20 Om gwengo rë! Sa gagek sënë rëḵ anon jak doḵ buk sën Anutu ggooin raḵ vorot lo. Rëḵ su gevong ving sayëg rë, om rëḵ gengoo jak kwam, gesu rëḵ gebengwëng rë, rot bena berup doḵ buk sën ngaa pin agi anon jak lo, lom mëm.”

21 Log alam medo denegin Sakaria hus ading rot, lob kwaj ya ngahi, in ya nedo rot loḵ dub ayo vabuung.

22 Loḵ luḵ yom, lob su yoh vu bë bengwëng rë. Lom deraḵ ni bë töḵ vu ngaa agga ti loḵ dub ayo vabuung. Lom yik netato ngaa raḵ nema mu vu sir, in avi mir.

23 Loḵ Sakaria ggovek yi huk, log yah meya ben.

24 Ggovek, loḵ mëm venë Elisabet nalu loḵ, beyö neggëp begganë ayo yoh vu kwev nemadvahi beggëp neḵo Mehöböp arë raḵ bë,

25 “Mehöböp vong nebë sënë vu sa. Sa nalug ma besa nig nemum, rëḵ ma geMehöböp kwa vo sa besemu sa.

Angër Nër Vu Maria Bë Rëḵ Geḵo Nalu Yesu

26 Elisabet nalu loḵ bekwev nemadvahi bevidek ti ggovek ya, loḵ mëm Anutu vong angër Gabriel ya distrik Galilea nyëg böp ti arë nebë Nasaret.

27 Ya vu avëh avö ti sën deggooin yi raḵ ggovek menedo vu mehöti arë nebë Yosep. Yi degwa vu Davit*. Gavëh avö arë nebë Maria.

28 Gabriel ya vu yi benër bë, “Hong-e! Anutu kwa vongin hong, menelë hong nivesa. Mehöböp nedo ving hong.”

29 Maria ngo gägek sënë, lob ayo ya ngahi rot, gekwa nevo bë, “Maḵ gägek va ti sënë?”

30 Loḵ angër nër vu yi bë, “Maria, su newam jaḵ. Anutu ahë nivesa vu hong.

31 Om gwengö rë! Rëḵ nalum doḵ, lob gwëḵo nalum maluh ti. Lob getahi ggev jaḵ nabë Yesu.

32 Rëḵ natu Mehöböp los bengö, lob denanër yi nabë Anutu Kesusën nalu. Log Anutu rëḵ gevong yi natu mehö-los-bengö doḵ nah yi degwa Davit ben.

33 Rëḵ natu Yakop yi mewis lo hir mehö-los-bengö degwata. Lob rëḵ natu alaj megegin sir degwata los degwata.”

34 Loḵ Maria loḵ tepëḵ yah vu angër bë, “Ngaa sënë rëḵ anon jaḵ nabë va, in sengo nahën nado gesa su raḵ maluh ti rë?”

35 Loḵ angër nër yah bë, “Anon Vabuung rëḵ jaḵ nöḵ hong, gAnutu Vavunë Kesusën niwëëḵ rëḵ gebom hong. Om rëḵ denanër hurmahen sën gwëḵo agi vu tamusën nabë vabuung, los denanër nabë Anutu Nalu.

36 Om gwengö agi rë! Hong ngwë Elisabet atov ya, rëḵ nalu aguü loḵ nare ahë. Wirek og alam denenër yi bë nare babu seḵë, rëḵ gwëbeng og nalu loḵ bekwev nemadvahi-bevidek-ti ggovek ya.

37 In Anutu yoh vu bë gevong ngaa pin.”

38 Loḵ Maria nēr bë, “Mehöböp yi hur avëh sa, om yö gevong noh vu sën genër aga.” Lob mëm nedo gangër ya.

Maria Ya Nelë Elisabet

39 Maria kedi loḵ buk saga bepevis meya beg-gang-bu ti ggëp Yuda hir nyëg kedu,

40 beya meloḵ ya Sakaria yi beggang benër hes vuheng raḵ Elisabet.

41 Hurmahen nare loḵ Elisabet ayo, gElisabet ngo Maria aye, lob hurmahen neggee loḵ ayo rot. Lob Anon Vabuung loḵ yam ggërin Elisabet ayo,

42 lob tahi niwëek bë, “Anutu semu hong kesuu avëh pin. Besemu hurmahen sën nare loḵ ayom aga ving.

43 Sa nebë va om sën Mehöböp ata yam vu sa-ë?

44 Om gwengö rë, sa hangö ayem loḵ ya nengag, lob hurmahen sën loḵ nare sayog agi kwa vesa beggee.

45 Yönon, Mehöböp rëḵ semu hong in gevong ving gagek sën nër vu hong lo.”

Maria Yi Raro

46 Lob Maria nër bë:

“Sa nehako Mehöböp arë raḵ loḵ ayog.

47 Lob sanog nepisek in Anutu sën ḵo sa yah vu yi lo.

48 In sa og ngaa meris, rëḵ setu yi hur avëh besemu sa.

Om vu gwëbeng sënë gevu tamusën, og alam pin rëḵ denanër nabë Anutu semu sa.

49 In Anutu Mehö Niwëek ata vong ngaa böpata rot vu sa, garë tu vabuung.

- 50 Yi semusemu neggëp ving alam sën deneggurek babu lo,
genesepa loḵ naluj lo meneya meneya rot.
- 51 Nema nevonḡ huk niwëëk,
log netii alam sën deneko sir raḵ loḵ ayoj lo,
meya denepalët loḵ.
- 52 Nedahun alam-los-bengöj niwëëk wëëk,
geneko alam sën su los arëj rë lo raḵ.
- 53 Nevo nḡaa nivesa vesa vu alam sën deneraḵ vu
in nḡaa lo, bedeneko beggovek,
rëḵ alam sën los bengöj-ggoreksën lo, og netii
sir yah los nemaj meris.
- 54 Nelok vu yi hur Israel,
in yö nahën kwa nevo yi gagek
- 55 sën nër wirek vu hil dobahë Abraham lo bë
rëḵ kwa gevongin yi losho yi mewis sën rëḵ
deberup vu tamusën lo,
beyö gëp degwata.”
- 56 Lob Maria nedo ving Elisabet yoh vu kwev löö,
loḵ yah meya ben.

Elisabet Ḷo Nalu Jon

57 Lob Elisabet yi buk ggovek ya bë geḶo nalu,
lob Ḷo nalu aguu.

58 Lob yi alam sën sir beggang-bu ti lo losho alam
sën sir degwa ti lo denḡo bë MehöböḶ semu yi
böḶata rot, lob kwaj vesa ving yi.

59 Log buk nemadvahi-bevidek-luu ggovek ya,
geti netu löö, lob deyam in bë degerah* hurmahen
navi. Devongin bë detahi ama arë Sakaria jaḶ yi,

60 rëḵ hurmahen ata nër bë, “Ma! Hil tahi Jon jaḶ
yi.”

61 Loḵ denër yah vu yi bē, “Rēḵ mu hong alam ti su arē nebē saga rē-o.”

62 Rēḵ ma, lob detato raḵ nemaj vu ama bē vongin bē tahi ggev re jaḵ nalu,

63 lob tato bedeko taperē mahen ti yam bekevu raḵbē: “Arē nabē Jon.” Lob kwaj ya ngahiseḵē rot.

64 Lob mēm Sakaria kwa nivesa loḵ yah pevis, bemēm daggen sepēp raḵ benevengwēng, beneḵo Anutu arē raḵ.

65 Lob alam sēn sir beggang-bu ti lo deggōneng rot, beya denër ngaa pin sēnē ya meyoh vu distrik Yudea nyēg ḵedu pin.

66 Lob alam pin sēn denḡ bengō lo debē loḵ ya yuj, bemedo mekwaj nevo, medenenēr vu sir bē, “Maḵ hurmahen sēnē rēḵ jig lob gevong nabē va?” Lob Mehōbōp nemalain yi menegin.

Sakaria Yi Raro

67 Lob Anon Vabuung loḵ yam ggērin ama Sakaria ayo bevong menēr ḡaḡek rangah nebē:

68 “Hil ḡaḡo Mehōbōp arē jaḵ, hil Israel hil Anutu. In yam vu yi alam in bē dok vu sir beḡeko sir vēr in hir ngaa nipaya nyēvewen.

69 Genevong mehō niwēēk ti verup loḵ yi hur Davit* yi mewis in bē ḡeko hil nom vu yi.

70 Yoh vu ḡaḡek sēn nevong verup yi alam vabuung lo avij bedenēnēr rangah yō vu agu rot beyam lo.

71 Bē: Rēḵ ḡeko hil vēr in alam sēn denesis begō vu hil los alam sēn denelē hil paya lo nemaj.

- 72 Nevong yam in bë gagek kwa-vonginsën sën nër
 vu hil kenud lo lo anon jak,
 genevong in bë gagek vabuung sën joo vu sir
 wirek lo anon jak.
- 73 Gagek sën nenër los yönon vavunë vu hil dobahë
 Abraham nebë:
- 74-75 Rëk geķo hil vër in alam sën denesis begö vu
 hil lo pin nemaj
 gehil su rëk agönengin sir rë,
 loķ mëm hil bare mala menatu yi alam vabuung
 los yohvu meģaķo arë jak noh vu buk pin vu
 dob.
- 76 Log hong, hur mahen-e! Alam rëk denanër hong
 nabë Mehöböp los gayeheng yi mehö-nenër-
 gagek-rangahsën ti hong.
 In rëk genamugin megwetongin Mehöböp yi
 aggata,
- 77 lob Anutu-yi-alam deķ ni nabë vongin kevoh
 hir ngaa nipaya na,
 geģeķo sir nah vu yi.
- 78 Ngaa sënë rëķ berup in hil Anutu kwa vongin hil,
 lom rëķ gevong Mehö-rangah-yi nam vu hil
 nabë sën hes neverup monbuk menetum
 rak hil.
- 79 Rëķ nam in gevong berangah jak in alam sën
 denedo loķ malakenu bevongin denadiiķ lo,
 gerëķ geķo hil vahi betato aggata vu hil in hil medo
 nivesa los ayod gëp revuh.”
- 80 Loķ hurmahen sënë rig meböp rak, lob töķ vu
 kwa besepa loķ ngaa nivesa. Loķ mëm ya nedo
 nyëģ-yumeris rot beya verup loķ buk sën töķ yam
 tato yi vu alam Israel.

2

Maria Ko Yesu (Mt 1:18-25)

¹ Lob vu buk saga alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* Augustus vong gägek ya vu alam pin nebë vongin gevong sensas ti bekevu alam pin arëj.

² Kwirinius tu kiap böp menegin distrik Suria loḵ buk saga, lob vong sensas nyëdahis sënë.

³ Lob alam pin deneya medeneya bej in bë dekevu arëj.

⁴ Lob Yosep vu Nasaret ggëp distrik Galilea merak meyah Davit yi nyëg Betlehem ggëp distrik Yudea, in Davit* yi mewis yi, beyi degwa vu Davit*.

⁵ Luho venë Maria sën deli vu yi in bë luho denajom nemaj lo, deya in bë kiap kevu luho arëj doḵ ti. GeMaria nalu loḵ nare ayo.

⁶ Lob luho ya verup denedo Betlehem, log Maria yi buk ggovek ya bë geḵo nalu.

⁷ Lob ḵo nalu aguu mebom yi loḵ tob mebë loḵ neggëp reggu hir gabum-nos-yi, in vatëveḵ bej pup ya genyëg len ti su neggëp rë.

Angër Nër Bengö Vu Sipsip Alaj

⁸ Lob sipsip alaj denedo dus vu nyëg Betlehem saga bedenëgin hir sipsip buk ggëp pahup ayo.

⁹ Lob Anutu yi angër ti yam vu sir, benikapiik los vunëḵ vunëḵ yagek yi jëh raḵ sir nebë nengwah böpata, lom deggöneng rot.

¹⁰ Loḵ angër nër vu sir bë, “Ham su newamin jak! Gaḵ ham gwengö rë! Sa haḵo Bengö Nivesa yam vu ham, gevu alam pin sën denedo dob-ë, in bë degengö bekwaj vesa rot.

11 In gwëbeng sënë avëh ti ko nalu vu Davit yi nyëg böp Betlehem. Yiğ yi Mehöböp Kerisi*. Yi saga sën yam in bë geço alam vër in hir ngaa nipaya nyëvewen.

12 Geham rëk gwelë jak sënë nabë debom yi loğ tob meneggëp loğ reggu hir gabum-nos-yi.”

13 Lob pevis bangër ngahisekë vu yagek medeyam ving angër ti sënë medepisek in Anutu medeço arë rak nebë,

14 “Hil gako Anutu arë jak na vavunë!

Galam pin ayoj gëp revuh in Anutu nelë sir nivesa.”

Sipsip Alaj Ya Delë Yesu

15 Angër deyah medeya yagek, log sipsip alaj lo yom denër vu sir bë, “Ham-o! Hil ana Betlehem megalë ngaa sën anon rak agu, sën gwëbeng Mehöböp nër tato vu hil lo.”

16 Log dekedi rak pevis medeya. Ya deverup, lob detök rak Maria luho Yosep gedenedo, gehurmahen neggëp loğ reggu hir gabum-nos-yi.

17 Delë ggovek, log denër gagek sën dengo rak hurmahen lo rangah.

18 Lob alam pin sën dengo sipsip alaj hir gagek lo kenuj ya rot.

19 Rëk mu Maria, og jelë gagek pin sënë loğ ya yu bemedo mekwa nevo.

20 Log sipsip alaj lo deyah medeya, gedeneço Anutu arë rak. Kwaj vesa vu Anutu in ngaa pin sën dengo los delë lo, yoh vu sën angër nër vu sir lo.

Detahi Ggev Rak Hurmahen

21 Neggëp gebuk nemadvahi-bevidek-löö rak, loğ mëm derah* navi, log detahi ggev rak yi bë

Yesu. Su lok nare ata ayo rë geyö nahën, log angër tahi ggev sënë raḅ yi vorot.

Simeon Luho Ana Delë Yesu Loḅ Dub Ayo

²² Buk sën avëh los naluj deneggëp rot meneggovek gedeneluk yah dub ayo ggökin in bë nij veseek jaḅ lo ggovek ya yoh vu sën nër lo, lob Yesu ata lu ama deḅo yi medeya Yerusalem in bë degetung yi doḅ na Mehöböp nema.

²³ Sënë yoh vu Mehöböp yi gagek sën neggëp loḅ yi kapiya lo bë: Avëh degeḅo naluj muginsën, benabë aguu, og ham gwevong bedenatu Mehöböp yi ngaa vabuung.

²⁴ Log luho bë debesi seriveng geving, noh vu sën Mehöböp yi horek nër lo bë: Vevop nivesa luu ma, nuung nalu mewis luu.

²⁵ Lob mehöti arë nebë Simeon nedo Yerusalem. Yi mehö niröp menesepa loḅ Anutu yönon, log negin mehö semusën sën rëḅ doḅ vu Israel lo. GAnon Vabuung nedo ving yi.

²⁶ GAnon Vabuung tatekin vu yi vorot bë su rëḅ nadiik pevis rë, gaḅ rëḅ gelë Mehöböp yi Kerisi* jaḅ mala rë, loḅ mëm.

²⁷ Lob mëm Anon Vabuung kehe ayo beloḅ ya dub-vabuung-böp ayo, loḅ Yesu ata lu ama deḅo yi verup loḅ ya in bë degevong noh vu sën horek nër lo.

²⁸ Lom Simeon ḅo hurmahen ya betabuu gepisek in Anutu meḅo arë raḅ bë:

²⁹ “O Mehöböp, mëm sëḅ nadiik los ahëḅ nivesa, in gwëbeng sënë gagek sën genër wirek lo anon rak.

³⁰ Sa malag rak mehö sën gevong in bë gweko he nök vu hong lo.

³¹ Lom gevong ngaa sënë ggëp mehönon pin malaj.

³² Mehö sënë nebë rangah, om rëk najëh rangah jak alam dahis pin,
lob geko hong alam Israel lo arëj jak rot.”

³³ Yosep luho venë kwaj ya ngahi in gagek sën Simeon nër rak luho naluj agi.

³⁴ Lok Simeon jom rak vu Anutu bë semu luho, log nër vu hurmahen ata Maria bë, “Gwengo rë, hurmahen sënë rëk gevong balam Israel ngahisekë rëk malaj nama, log rëk gevong besir ngahisekë denom vu Anutu. Yam in tato aggata vu hil, rëk mu alam ngahisekë rëk nij dëlin yi.

³⁵ Rëk nabë sënë in mëm alam ngahisekë kwaj sën yö neggëp vu sir lo natök rangah. Rëk mu ngo rëk ayom maggin rot geving berëk nabë sën paëp-yu-anil ti negelu newam.”

³⁶ Log tum avëh-nenër-gagek-rangahsën ti nedo, arë nebë Ana. Panuel nalu yi, geyi degwa vu Aser, rëk yi atov rot. Yi avö gerak regga beluho denedo wirek yoh vu ngebek nemadvahi-bevidek-luu,

³⁷ lok regga diik, genedo alov rot beyi ngebek 84 rak lok buk sënë. Rëk su nevu dub-vabuung-böp ya rë, gak yö neya rot. Buk ngahi og aye ggërin nos genejom rak menedo mu, benevong Anutu yi huk buk gerangah.

³⁸ Lob Yesu lööho ama lu ata nahën denare lok buk sënë, log Ana verup ving bepisek in Anutu, log nër gagek rak hurmahen sënë vu alam pin sën denegin bë Anutu geko alam Yerusalem nah vu yi lo.

Yosep Yah Nasaret

³⁹ Devong ngaa pin sënë yoh vu sën Mehöböp yi horek nër lo, log deyah medeya distrik Galilea vu hir nyëg böp Nasaret lo.

⁴⁰ Log hurmahen rig beniwëek rak. Beyi mehö los kwa nivesa, bAnutu yi semusemu neggëp vu yi.

Yesu Böp Rak Meya Dub-vabuung-böp

⁴¹ Yesu ama lu ata denerak medeneya Yerusalem yoh vu ta pin medenelë buk vabuung böp sën denenër bë Buk-ggöksën-yi* lo.

⁴² Lob Yesu yi ta nemadluho-bevidek-luu rak, log yik devong nebë saga mederak medeya Yerusalem in bë degelë Buk-ggöksën-yi*.

⁴³ Lob Buk-ggöksën-yi* ggovek ya, beyi buk pin maya, log deneyah medeneya bej. Gaḵ Yesu og nedo Yerusalem, gama lu ata dugin.

⁴⁴ Luho dekuung bë ya ving yi mehö la medeneya. Rot beshuk luk, loḵ luho denesero yi beya denesero vu alam sën losho degwa ti lo, genij papu lo.

⁴⁵ Luho desero medenesero rëḵ ma. Lom luho deyah medeya denesero yi vu Yerusalem.

⁴⁶ Luho medo denesero yi yoh vu buk löö, loḵ mëm luho detöḵ vu yi loḵ dub-vabuung-böp ayo, genedo ving alam tatovaha lo, benengo hir gägek, genelok tepëḵ in degwa ving.

⁴⁷ Lob alam pin sën vare denengo yi tepëḵ lo ḵenuj ya in kwa los yi gägek sën nenër yah vu sir lo.

⁴⁸ Ama lu ata delë yi, lob delëḵ anon mederanga nemaj. Lob ata nër vu yi bë, “Aguu-e? Gevasap

aluu in-a? Alu amam ayomin maggin rot in alu medo nesero hong rot.”

⁴⁹ Loḵ nēr yah vu luho bē, “Melu nesero sa in va? Maḵ melu su kwamin nevo bē sēḵ medo doḵ Amaḡ yi beggang rē?”

⁵⁰ Rēḵ luho su kwaj tōḵ raḵ yi gagek sēn nēr agi degwa rē.

⁵¹ Ggovek log mēm yah ving luho belöoho deyah Nasaret, lob yō nenga yes yes vu ama lu ata ayej. Lob ata jelē gagek pin sēnē loḵ ya yu bemedo mekwa nevo.

⁵² GeYesu rig meböp raḵ, lob yi Mehö los kwa nivesa rot. Lob Anutu losho mehönon denelē yi nivesa, mekwaj vesa in.

3

*Mehö-neripek-alam Jon Nenēr Gagek
(Mt 3:1-12; Mk 1:2-8; Jn 1:19-28)*

¹ Tiberius tu alam Rom hir Sisar* menedo yoh vu ta nemadluho menemadvahi vorot, lob vong bePontius Pilatus tu kiap pin vu distrik Yudea hir yuseḵē benegin sir. Log Herot* tu yuseḵē menegin distrik Galilea, gari Pilip tu yuseḵē menegin alam ggöp distrik Ituraya los Trakonitis. Log Lusanius tu yuseḵē menegin distrik Abilene,

² gAnas luho Kayapas detu alam-deneko-seriveng hir ggev böp. Lob Sakaria nalu Jon nedo nyēg-yumeris loḵ buk saga, bAnutu yi gagek neyam vu yi.

³ Nebē saga, lob neyoh vu beggang-bu pin sēn nedo dus vu bēl Yordan, benenēr gagek vu alam bē degērin sir medejipek bēl, lob mēm Anutu rēḵ kevoh hir ngaa nipaya sēn neggöp vu sir lo na.

4 Sënë yoh vu gagek sën mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya nër meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bē:

“Mehöti aye nerak lok nyëḡ-yumeris bē:

‘Ham bolinin Mehöböp yi aggata,
meham sesor begëp niröp.

5 Debahu lii ayo böp böp na,
gededev ḵedu böp böp los mahen
medegerurin geto geving.

Gaggata pin sën neggëp bejusën lo,
og dedev gguu beniverök jak.

6 In alam pin degelë ngaa sën Anutu gevong in
geḵo hil nah vu yi lo.’ ”

7 Lob alam ngahiseḵë deya vu yi in bē dejipek
bël jak nema, loḵ nër vu sir bē, “Nyël nalu ham! Re
nër vu ham bē ham beya in nyëvewen sën rëḵ natök
vu ham vu Buk-tamusën agi?”

8 Ham gwevong ngaa niröp noh vu sën ham
wërin ayomin lo, in tato nabë ham wërin ham
yönon. Gaḵ ham su kwamin bo megweḵo gagek
jak nah menanër nabë Abraham yi mewis ham.
Gaḵ sa nanër vu ham nabë Anutu yoh vu bē
gevong gelong sëne denatu Abraham yi mewis.

9 Yönon, in koov nevu nevaleḵ kele gega
meneggëp vorot. In kele pin sën su denesis anoj
nivesa rë lo, og rëḵ buv mebesi jak na nengwah.”

10 Nër nebë sënë, lob alam pin denelok tepëḵ in
yi bē, “Om he rëḵ gevong nabë va?”

11 Loḵ nër yah vu sir bē, “Mehöti sën yi röpröp
luu neggëp vu yi lo, og bo ngwë vu mehö ngwë sën
nerak vu in lo. Gemehöti sën yi nos neggëp lo, yiḵ
gevong nabë saga geving.”

12 Log alam sën deneko takës* lo la deyam ving in bë dejipek bël, lob deloḵ tepëḵ vu yi bë, “Tatovaha, log heḵ rëḵ gevong nabë va?”

13 Loḵ nër yah vu sir bë, “Ham gweḵo monë takës niröp noh vu sën gavman nër vu ham lo, gaḵ ham su godeḵ la sevöḵ na geving rë.”

14 Log alam-begö-yi la deloḵ tepëḵ in sir vu yi bë, “Log heḵ rëḵ gevong nabë va?” Loḵ nër yah vu sir bë, “Ham su ngis mehönön jeggín jeggín los nanër gägeḵ kuungsën jaḵ sir in nabë ham godeḵ hir monë lu ngaa, gaḵ yik ham gweḵo ham monë sën ggev denebago ham lö niröp los ahëmin nivesa beggoveḵ.”

15 Alam denḡo gägeḵ sënë, lob kwaj vo ya niwëëḵ loḵ ayoj bë, “Maḵ Jon sënë yik maḵ yi Mehö sën Anutu ggooín raḵ in bë geḵo hil nah lo ma ma?”

16 Nebë sënë, lob Jon nër yah vu sir bë, “Sa naripeḵ ham raḵ bël. Rëḵ mëm mehö los niwëëḵ ti kesuu sa rëḵ tamuín sa menam, log sa su mehö nig vesa yoh vu in bë sa natu yi hur beḵevelekin vaha suu rë. Yi saga sën rëḵ basuh ham begevong Anon Vabuung vu ham vahi begevong benengwah ga ham vahi.

17 Jom yi savor loḵ ya nema vorot in tetëhin ḵale ḵale na in yi wit*, gengupín wit* anon jaḵ na yi jök-wit-yi. Gaḵ ḵale ḵale saga og rëḵ besi jaḵ na nengwah sën yö medo netum degwata lo.”

18 Jon nenër bengö nivesa vu alam genenër gägeḵ ngahiseḵë ving in bë gelu ayoj medegërin sir.

Herot Ḷo Jon Ya Ḷarabus
(Mt 14:3-4; Mk 6:17-18)*

¹⁹ Rêk Jon vo gagek rak hir yusekë Herot*, in ggodek ari avêh Herodias log nevong ngaa nipaya vahi ving.

²⁰ Genevong ngaa nipaya ti sënë ggökin ving: Tung Jon ya karabus.

Jon Ripek Yesu

(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)

²¹ Log alam pin deneripek bël, lob Yesu ripek bël ving. Ripek bël ggovek gevare nejom rak, lob yagek tatekin yi

²² gAnon Vabuung ni nebë soq nuung beluk yam rak ya yi. Log gagek ti yam vu yagek bë, “Sa nalug hong. Sahëg neving hong besa halë hong nivesa.”

Yesu Yi Degwa Lo

(Mt 1:1-17)

²³ Yesu yi ta mehödahis-menemadluho rak, lob mëm ko yi huk rak. Loq alam kwaj nevo yi bë yik Yosep nalu yi.

Log yik Yosep ama Heli.

²⁴ Ga, Heli ama Matat,

geMatat ama Levi* ga, Levi* ama Melki.

Ga, Melki ama Yanai ga, Yanai ama Yosep (sënëk yö ngwë).

²⁵ Ga, Yosep ama Matatias ga, Matatias ama Amos.

Ga, Amos ama Naum ga, Naum ama Esli.

Ga, Esli ama Nagai.

²⁶ Ga, Nagai ama Maat.

Ga, Maat ama Matatias (sënëk yö ngwë), ga, Matatias ama Semein.

Ga, Semein ama Yosek ga, Yosek ama Yoda.

²⁷ Ga, Yoda ama Yoanan ga, Yoanan ama Resa.

- Ga, Resa ama Serubabel ga, Serubabel ama Sealtiel.
Ga, Sealtiel ama Neri.
²⁸ Ga, Neri ama Melki, (sënëk yö ngwë).
Ga, Melki ama Adi ga, Adi ama Kosam.
Ga, Kosam ama Elmadam ga, Elmadam ama Er.
²⁹ Ga, Er ama Yosua ga, Yosua ama Elieser.
Ga, Elieser ama Yorim ga, Yorim ama Matat (sënëk yö ngwë).
Ga, Matat ama Levi (sënëk yö ngwë).
³⁰ Ga, Levi ama Simeon.
Ga, Simeon ama Yuda ga, Yuda ama Yosep (sënëk yö ngwë).
Ga, Yosep ama Yonam ga, Yonam ama Eliakim.
³¹ Ga, Eliakim ama Melea ga, Melea ama Mena.
Ga, Mena ama Matata ga, Matata ama Natan.
Ga, Natan ama Davit.
³² Ga, Davit ama Yese.
Ga, Yese ama Obet ga, Obet ama Boas.
Ga, Boas ama Salmon ga, Salmon ama Nason.
³³ Ga, Nason ama Aminadap ga, Aminadap ama Admin ga, Admin ama Arni.
Ga, Arni ama Hesron ga, Hesron ama Peres.
Ga, Peres ama Yuda (sënëk yö ngwë).
³⁴ Ga, Yuda ama Yakop.
Ga, Yakop ama Isaak ga, Isaak ama Abraham.
Ga, Abraham ama Tera ga, Tera ama Nahor.
³⁵ Ga, Nahor ama Seruk ga, Seruk ama Reyu.
Ga, Reyu ama Pelek ga, Pelek ama Eber.
Ga, Eber ama Sela.
³⁶ Ga, Sela ama Kainan.
Ga, Kainan ama Arpaksat ga, Arpaksat ama Sem.

Ga, Sem ama Noa ga, Noa ama Lamek.

³⁷ Ga, Lamek ama Metusala ga, Metusala ama Enok.

Ga, Enok ama Yaret ga, Yaret ama Mahalalel.

Ga, Mahalalel ama Kainan (sënëk yō ngwë).

³⁸ Ga, Kainan ama Enos.

Ga, Enos ama Set ga, Set ama Adam.

Ga, Adam og yiḵ Anutu nalu in tung yi.

4

Satan Seggi Yesu

(Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)

¹ Anon Vabuung loḵ yam ggërin Yesu ayo, lob yi vu bël Yordan meneyah, lob Anon Vabuung li yi meya nyëg-yumeris.

² Beya nedo nyëg-yumeris yoh vu buk mehödahis luu, lob Satan pelëpin yi.

Yesu su negga nos loḵ buk saga rë, genedo meris yoh vu buk pin sënë beggovek ya loḵ tum diiḵahë.

³ Lob Satan nër vu yi bë, “Bë Anutu nalu hong, og genanër megelöng sënë natu brët.”

⁴ Loḵ Yesu nër yah vu bë, “Gagek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë: Nos mu su yoh vu bë gevong bemehönon demedo vesaj rë.”

⁵ Loḵ Satan ḵo yi merak ya ḵedu ading, lob pevis betato alam pin sën denedo dob lo los hir nyëg pin vu Yesu,

⁶ genër vu yi bë, “Sëḵ bo ngaa nivesa vesa los niwëëk sënë pin vu hong barëm böp jaḵ kesuu mehönon pin. In ngaa pin sënë tu sa ngaa. Om nabë sebo vu mehöti, og sëḵ bo vu yi benatu yi ngaa.

⁷ Om nabë genadudek vu sa megweko sa jak, og nгаа pin sënë rëk nök natu hong nгаа.”

⁸ Lok Yesu nër yah vu yi bë, “Gagek neggëp lok Anutu-yi-ka-piya nebë: Yik gweko Mehöböp sën hong Anutu lo jak, begegurek yi yö timu babu.”

⁹ Lok Satan ko Yesu ggökin beya nyëg böp Yerusalem metung yi rak ya Dub-vabuung-böp yu vavunë rot, genër vu yi bë, “Bë Anutu Nalu hong, og gwetë hong na dob,

¹⁰ in gagek neggëp lok Anutu-yi-ka-piya bë:
Rëk gevong yi angër lo
nam degegin hong nivesa.

¹¹ Log nër ving bë:

Rëk detabuu hong dok nemaj,
gesu rëk gengis vaham jak gelong rë.”

¹² Lok Yesu nër yah vu yi bë,

“Gagek neggëp ving bë: Su geseggi hong Mehöböp Anutu.”

¹³ Satan seggi yi rak nгаа sënë ggovek, log ya gekwa vo bë maam buk ngwë rë.

Yesu Ko Huk Rak Nyëdahis Ggëp Galilea

(Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)

¹⁴ Yesu ko niwëek vu Anon Vabuung beyah meya distrik Galilea, lob bengö ya meyoh vu distrik saga los dahis.

¹⁵ Lob netatekin gagek vu alam lok hir dub-supinsën-yi pin, lob alam pin deko arë rak.

Alam Nasaret Deruu Demij Vu Yesu

(Mt 13:53-58; Mk 6:1-6)

¹⁶ Lob Yesu yah verup Nasaret sën wirek yi mahen genedo merig lok lo, log Buk-sewahsën-yi*, lob lok ya dub-supinsën-yi nebë sën yö nevong yoh

vu soda pin lo. Lob kedi nare in bë natevin Anutu yi gagek.

¹⁷ Lob devo mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya yi kapiya loḵ nema bepuh, lob töḵ raḵ len teka sën dekevu meneggëp bë:

¹⁸ “Mehöböp yi Anon Vabuung loḵ yam ggërin sayog.

In yô ggooïn sa raḵ

in bë sa nanër Bengö Nivesa vu alam sën deneraḵ vu in ngaa lo.

Vong sa yam in bë sa nanër gagek rangah vu alam sën denedo loḵ karabus ayo lo nabë ggovek ya gedegetah sir vër.

Gesa bë nanër vu alam malaj kenod lo nabë malaj natum gökin medegelë nyëg.

Gevong sa yam in bë sa gaḵo alam sën ngaa maggin deginengin sir lo vër,

¹⁹ gesa nanër rangah nabë ngebek sën Mehöböp gelë mehönon nivesa lo töḵ yam ggovek.”

²⁰ Yesu tevin gagek dus ti sënë ggovek medengo, lob vevir kapiya yah bevo yah vu ala geto nedo. Log alam sën denedo loḵ dub-supinsën-yi ayo lo pin yik malaj neya timu vu yi.

²¹ Lob mëm ḵo gagek lo raḵ menër vu sir bë, “Anutu yi gagek sën ham nahën nengo agi lo anon raḵ gwëbeng.”

²² Lob deḵo arë raḵ, lok kwaj neya ngahi in yi gagek nivesa vesa sën nenër verup avi lo, medenër bë, “In va gemu sënëḵ Yosep nalu-ë lo?”

²³ Lob nër vu sir bë, “Yönon, maḵ ham rëḵ nanër alam hib hir gagek ti sënë jaḵ sa nabë, ‘Dokta! Ngo gwevong benim vesa jaḵ namugin rë. Om gwevong ngaa nabë sën he hango bë gevong ggëp

Kapernaum lo doḵ ngo hong nyëḡ sënë geving loḵ mēm.’”

²⁴ Loḵ nër ggökin bë, “Sa nanër yönon vu ham nabë: Alam su denebë nengaj vu mehö-nenër-gägek-rangahsën ti ggëp yö yi beggang degwa rë.

²⁵ Rëḵ mu sa nanër yönon vu ham nabë: Loḵ Elia yi buk og avëh alov ngahiseḵë denedo Israel. Lob beggob kehe ya gebamöö veriik, behob su neto rë yoh vu ngebek löö bekwev nemadvahi-mevidekti. Gemeyip böpata yoh vu nyëḡ.

²⁶ Rëḵ Anutu su vong Elia ya vu alov la vu Israel in bë doḵ vu sir rë. Gaḵ mēm yik vong yi meya nyëḡ ngwë vu Sarepat ggëp distrik Sidon mu in doḵ vu avëh alov ti vu sagu.

²⁷ Log yik alam nij sevuuk ngahiseḵë denedo Israel loḵ mehö-nenër-gägek-rangahsën Elisa yi buk nebë saga ving. Rëḵ sir ti su nivesa neraḵ loḵ sir len rë. Gaḵ yik mehö-yu-ngwë Naaman vu dob Suria yö timu sën nivesa rak.”

²⁸ Loḵ alam pin sën denedo dub-supinsën-yi agi dengo gägek sënë, lob ahëj sengën böpata rot.

²⁹ Lob dekededi deruuk Yesu to meya in nyëḡ saga. Delev hir nyëḡ sagi benedo rak nyëḡ ḵedu ti, lob deḵo yi medeya peḵë in bë dejos na.

³⁰ Rëḵ ma geyoh sir vuheng atov beto meya.

*Yesu Tii Memö To Meya In Mehöti
(Mk 1:21-28)*

³¹ Loḵ tum ya meto distrik Galilea yi nyëḡ böp ngwë sën Kapernaum. Log Buk-sewahsën-yi*, lob nenër gägek vu alam.

³² Dengo yi gägek, lob avij töḵ mederanga nemaj in nenër gägek nebë mehö los niwëek ti.

³³ Lok memö ti nedo lok mehö ti benedo lok dub-supinsën-yi saga ving, lob ngeek bë,

³⁴ “O! Yesu vu Nasaret, bë gwevong va vu he? Maḡ geyam in bë kwevoh he? Seraḡ nim bë Anutu yi mehö vabuung hong.”

³⁵ Rëḡ Yesu petupek raḡ bë, “Ayem nama! Gegweto gena in mehö saga!” Lob memö sënë të mehö lo to neggëp dob lok sir vuheng, log to meya, rëḡ su vong paya vu yi rë.

³⁶ Lob alam pin delëḡ anon gedenenër vu sir bë, “Sënëḡ maḡ gageḡ re? Mehö sënë nenër vu memö nebë yi mehö niwëëḡ los bengö ti, om denengo aye meto deneya in mehönon.”

³⁷ Yesu vong nebë sënë, lob bengö ya meyoh vu nyëḡ pin vu sagu.

*Yesu Vong MePita Ggen Avëh Nivesa Raḡ
(Mt 8:14-15; Mk 1:29-31)*

³⁸ Yesu vu dub-supinsën-yi ayo meluḡ yom, lom ya meloḡ ya Simon yi beggang, geSimon ggen avëh nivanë böpata meneggëp. Lob deketag vu Yesu bë dok vu yi.

³⁹ To meya nare dus mekepë yi ya vu, log petupek raḡ nivanë, lob nikul ya. Log avëh kedi raḡ pevis beneyeh nos in losho dega.

*Yesu Ro Alam Ngahiseḡë Menij Vesa Raḡ
(Mt 8:16-17; Mk 1:32-34)*

⁴⁰ Hes ggovek in bë duḡ na, lob alam deḡo hir alam sën nij neraḡ lo medeya vu yi. Lob nebë nema raḡ sir pin ti ti benevong benijvesa neraḡ.

⁴¹ Gememö to deneya in alam ngahiseḡë, gedennengeek bë, “Anutu Nalu hong.” Rëḡ petupek raḡ

sir bë ayej nama. In derak ni bë yi Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geko hil nah lo.

Yesu Nevong Huk Meneya Nyëg Böp La
(Mk 1:35-39)

⁴² Log monbuk anon, lob kedi rak beya nyëg-yumeris tahsën ti. Loḵ alam desero yi medeya vu yi bedevongin bë denanërin yi in su gevuu sir gena nyëg ngwë.

⁴³ Rëḵ nër vu sir bë, “Sa naya in nanër Anutu-yi-nyëg yi Bengö Nivesa rangah vu nyëg vahi geving. In Anutu vong sa meseyam in bë gevong huk sënë.”

⁴⁴ Lob ya nenër loḵ distrik Yudea hir dub-supinsën-yi pin.

5

Yesu Tebë Pita, Lom Ko Gël Ngahiseḵë
(Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)

¹ Buk ti, lob nare ngaggee böp Genesaret* nenga, lob alam ngahiseḵë ya detetup yi medahis rak, in bë degengo Anutu yi gägek.

² Lob lë geyag mahen luu nedo meris yam ngaggee nenga galam-gël-yi deluḵ medeneripek lek.

³ Lob rak ya yag ngwë sën Simon yiyi, benër vu yi lob ko yag to meya vuheng teka, log mëm nedo rak genetateḵin gägek vu sir.

⁴ Nër gägek vu sir ggovek, log nër vu Simon bë, “Gwetee hong yag geto mena ngaggee sën luḵ ya ading teka loḵ mëm ham gwetë leḵ duḵ na in ham gwëko gël.”

⁵ Loḵ Simon nër yah bë, “Alag, he hevong huk böpata gwëbeng buk ading rot, rëḵ he su haḵo gël la

rë. Rëk maam genër om saḵ getë leḵ duk nah gökin rë.”

⁶ Devong nebë sënë, lob devasu gël ngahiseḵë rot belek vongin bë bepul.

⁷ Lob detahi sir vahi sën denedo raḵ yaḡ ngwë lo bë na dedoḵ vu sir. Lob mëm deya bedëḵo gël rak yaḡ luhoho, rëḵ gël vevii bevongin bë duk na ngäggee.

⁸ Simon Pita lë nebë sënë, lob yun lus loḵ Yesu vaha genër bë, “Oo-o, Mehöböp! Gedëein sa gegena! In saḵ ngaa nipaya neggëp vu sa.”

⁹ In losho yi alam sën denedo loḵ yaḡ delë gël pin sën deḵo lo, lob ḵenuj ya in.

¹⁰ Log Sebedi nalu Yakobus luho ari Jon sën yik losho Simon denevong huk timu lo, ḵenuj ya in ving. Rëḵ Yesu nër vu Simon bë, “Su newam jaḵ, in rëḵ gwëḵo mehönnon nabë saga.”

¹¹ Lob dedadii yaḡ ya roneḵ, lob devuu ngaa pin ya gedetamuin yi, belosho deya.

*Yesu Vong Bemehöti Yi Sevuuk Mehor
(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)*

¹² Yesu nedo nyëḡ böp ti, lob mehöti nedo sagu, besevuuk vunin navi pin. Mehö sënë lë Yesu, lob petev meneggëp loḵ vaha geketaḡ vu yi bë, “Mehöböp! Nabë ahëm geving, og geyoh vu bë gwëvong mesa niḡ veseek jaḵ.”

¹³ Lob Yesu bë nema raḵ yi genër bë, “Sahëḡ ving, om nim veseek jaḵ!” Lob yik sevuuk saga mehor ya pevis.

¹⁴ Log Yesu vo ḵooin bë, “Su gena genanër vu mehöti. Gaḵ mëm gena getato navim vu mehö-neḵo-seriveng, gegwetung seriveng* in nim veseek raḵ. Noh vu sën Moses nër wirek bë hil

gevong lo. In alam pin dejak ni nabë nim veseek rak.”

¹⁵ Rëk ma geYesu yi ngaa pin sën nevonç lo bengö tup luç nyëç meya. Lob alam ngahisekë denço medeyam vu yi in bë degengö yi gägek gegevong hir niraksën nama na.

¹⁶ Rëk buk la og netah yi ya nyëç-yumeris menejom rak.

Yesu Vong Bemehö Nema Los Vaha Nipaya Ti Nivesa Rak

(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)

¹⁷ Buk ti, lob medo nenër gägek vu mehö la, galam Parisai* la losho alam-horek-yi la denedo ving. Deyam ggëp nyëç neru ti ti lo pin. Vu distrik Galilea, gevu distrik Yudea gevu nyëç böp Yerusalem. Lob Mehöböp vo niwëek vu Yesu in bë gero alam nijraksën benijvesa jak.

¹⁸ Lob mehö la devaçu mehö ti rak reek medeya vu in sekë pin selöngin. Lob devaçu medeya in bë na degebë doç Yesu mala gëp beggang ayo,

¹⁹ rëk nyëç mir in alam ngahisekë, gesu aggata neggëp in bë debaçu doç na rë. Nebë saga, lob derak ya beggang demi tamangsën medekehe beggang demi gedeseluhin mehö sënë los reek luç ya alam vuheng atov beya meto neggëp loç Yesu mala.

²⁰ Yesu lë berak ni bë ayoj neya timu vu yi, lob nër vu mehö sënë bë, “Sa mehö-e! Sa dahun hong ngaa nipaya ya.”

²¹ Lob alam Parisai* losho alam-horek-yi yö kwaj neya ngahi bë, “Mehö re sagi, sën neço yi

raḵ besevök Anutu-ë? Mehöti su yoh vu bë dahun ngaa nipaya na rë, gaḵ Anutu yö timu yoh vu.”

²² Rëḵ Yesu raḵ ayoj ni, lob nër yah vu sir bë, “Ham ayomin neya ngahi in va?”

²³ Ham kwamin nevo gägek sën senër agi bë, ‘Sa dahun hong ngaa nipaya ya’ lo bë anon ma, in re yoh vu bë gelë nabë dahun ya yönon-a? Rëḵ mu mëm nabë sa nanër vu yi nabë, ‘Kwedi jaḵ megena!’ og mëm ham rëḵ jaḵ ni nabë sa nanër gägek los anon.

²⁴ Rëḵ sa bë ham jaḵ ni nabë Mehönon Nalu yoh vu bë dahun ngaa nipaya na vu dob.” Log peggirin menër vu mehö sën sekë selöngin lo bë, “Sa nanër nöḵ vu hong nabë: Kwedi gweḵo hong reek jaḵ megenah böm.”

²⁵ Nër nebë sënë, lob yik kedi raḵ avuti raḵ alam pin saga malaj, bekerë ngaa sën devaku raḵ lo beneyah ben, geneḵo Anutu arë raḵ.

²⁶ Lob alam pin saga ḵenuj ya gederanga nemaj. Lob deko Anutu arë raḵ, gedeggöneng medenenër bë, “Ngaa ti sën hil halë gwëbeng agi yö agga ti.”

Yesu Tahi Levi
(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)

²⁷ Ggovek, geYesu to meyah dobnë meneya, loḵ lë gemehö sën neḵo takës* lo ti loḵ nedo beggang-takës-yi. Arë nebë Levi.* Lob nër vu yi bë, “Genam gesepa sa.”

²⁸ Lob vuu ngaa pin menedo, gekedi meya sepa Yesu meluho deya.

---

* **5:27:** Levi sënë arë ngwë nebë Matai. Su Yakob nalu rë, gaḵ yik mehö ngwë.

29 Lob Levi vong Yesu yi nos böp ti loḵ yi beg-gang, balam sën deneko takës* lo ngahiseḵē losho alam vahi deyam ving luho belosho denegga.

30 Rëḵ alam Parisai* losho hir alam-horek-yi delē, lom denēr gägek ngahiseḵē raḵ Yesu vu yi hur maluh lo bē, “Nebē va sën ham los alam-deneko-takës* losho alam sën denevong ngaa ni-paya lo newa nos loḵ ti-ē?”

31 Loḵ Yesu nēr yah vu sir bē, “Alam nijvesa su deneya vu dokta rē. Gaḵ yiḵ alam nijraḵsën mu yö deneya vu.

32 Om sa su yam in bē tahi alam-yohvu rē. Gaḵ seyam in bē tahi alam sën ngaa nipaya neggëp vu sir lo in degërin ayoj.”

*Yesu Tahu Yi Raḵ Mehö Sën Neḵo Avëh Lo
(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)*

33 Loḵ deloḵ tepëḵ vu Yesu ggökin bē, “Jon yi hur maluh ayej deneggërin nos gedenejom raḵ beron beron, balam Parisai* hir hur maluh denevong nebē saga ving. Rëḵ hong hur maluh, og yö medo denegga gedenenum mu.”

34 Loḵ Yesu peggirin gägek raḵ mehö sën neḵo avëh lo benēr yah vu sir bē, “Ham kwamin bo rē, nabē mehöti medo geving yi alam geluho avëh ti denajom nemaj. Bē nabē sënë, og yi alam sënë su deyoh vu bē ayej gërin nos rē.

35 Rëḵ mëm buk sën debo mehö sën ḵo avëh lo vër, besu medo geving yi alam rē, og mëm yi alam rëḵ ayoj maggin bayej gërin nos doḵ buk saga.”

*Yesu Tahu Yi Gägek Raḵ Tob Los Wain Gememëk
Navi*

³⁶ Lok Yesu nër gagek peggirinsën ngwë vu sir ggökin bë, “Mehöti su nekweek tob mewis ti len teka menepeka mugeng ngwë sën nekweek lo len rak rê. Bë mehöti gevong nabë saga, og rëk gevong paya vu tob mewis saga, gemewis len ti sën lo su luho tob mugeng rëk gëp ti rê.

³⁷ Log mehöti su netöö wain* mewis lok memëk navi mugeng rê. Bë mehöti gevong nabë sënë, og wain rëk ngol memëk navi mebepul gewain keseh geto mena. Gememëk navi nipaya jak geving.

³⁸ Gağ yik alam yö denetöö wain mewis lok ya memëk navi mewis og mëm.

³⁹ Log alam sën yö denenum wain mugeng lo, og su ahëj neving wain mewis rê. Gağ denenër bë, ‘Wain mugeng mëm nivesa.’ ”

6

Gagek Rak Sën Hil Su Gevong Huk Dok Buk-sewahsën-yi

(Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)

¹ Buk-sewahsën-yi* ti, lob Yesu losho yi hur maluh deyoh ya huk wit* ti ayo medeya. Lob yi hur maluh derur wit* anon la mederii rak nemaj mededah.

² Rëk alam Parisai* la delë medenër bë, “Nebë va sën ham kweyëh horek Buk-sewahsën-yi-ë?”

³ Lok Yesu lok tepëk yah vu sir bë, “Mağ ham su tevin gagek rak ngaa sën Davit vong wirek lo rê? Sën losho yi hur dediikahëj lo,

⁴ lob lok ya Anutu yi dub beko brët vabuung sën denetung netu seriveng benedo ggëp Anutu mala lo. Alam-deneko-seriveng mu yö deyoh vu

bë dega brët saga, gaḵ alam meris nebë Davit og ma. Rëḵ gga gevo vu yi hur medegga ving.”

⁵ Log Yesu nër ving bë, “Mehönon Nalu tu Buk-sewahsën-yi* ala.”

Yesu Vong Mehö-seḵë-paya Ti Menivesa Raḵ Loḵ Buk-sewahsën-yi

(Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

⁶ Log Buk-sewahsën-yi* ngwë, lob loḵ ya dub-supinsën-yi menetateḵin gageḵ vu alam. Log mehöti nema vesa belooïn benedo.

⁷ Alam-horek-yi loḵo alam Parisai* medo malaj nesepa Yesu in bë degelë nabë rëḵ gevong benema nivesa jaḵ doḵ Buk-sewahsën-yi*, ma rëḵ nama! In denesero aggata in bë denanër gageḵ jaḵ Yesu nabë keyëh horek.

⁸ Rëḵ yö raḵ ayoj ni. Lob nër vu mehö sën seḵë paya lo bë, “Kwedi ḡenam ḡebare doḵ vuheng atov.” Lob kedi meya nare.

⁹ Log Yesu nër vu sir bë, “Sa bë doḵ tepëḵ in gageḵ ti vu ham nabë: Maḵ horek nër bë hil ḡevong ngaa nivesa doḵ Buk-sewahsën-yi*, ma hil ḡevong ngaa nipaya? Maḵ nër bë hil adoḵ vu alam in demedo vesaj, ma hil nid dël jaḵ sir in malaj nama?”

¹⁰ Log mala neḵo loḵ menelë sir pin, log nër vu mehö lo bë, “Getelo seḵëm nam!” Telo seḵë ya, lob nivesa loḵ ggökin.

¹¹ Rëḵ alam saga ahëj sengën böpata rot, geyah desap sir raḵ bë degevong nabë va vu Yesu!

Yesu Vong Yi Hur Maluh Denetu Sinarë

(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)

¹² Lok buk sënë, Yesu tah yi ya kedu ti in bë najom jak, lob medo mejom rak vu Anutu buk ading rot menyëg heng ya.

¹³ Log hes mala verup, lob supin yi hur maluh ya vu yi, betum ggooin sir nemadluho-mevidek-luu lo rak benër sir bë Sinarë.

¹⁴ Alam lo sënë: Simon sën Yesu tahi ggev ngwë rak bë Pita lo. Ga, ari Andreas. Ga, Yakobus lu Jon. Ga, Pilip lu Bartolomai.

¹⁵ Ga, Matai lu Tomas. Ga, Yakobus sën Alpeus nalu. Ga, Simon sën yi mehö-neruuk-alam-Rom lo.

¹⁶ Ga, Yudas sën Yakobus nalu lo, log Yudas Iskariot sën rëk nanër Yesu rangah vu alam-begö-yi lo.

*Yesu Vong Huk Rak Alam Ngahisekë
(Mt 4:23-25)*

¹⁷ Lob Yesu luk meya ving sir beya nare nyëg neggumeng ti ving yi hur maluh yu böpata. Galam ngahisekë deyam vu nyëg böp Yerusalem, gesir sën distrik Yudea pin, galam loo sën dus vu Ture los Sidon lo beyam desupin sir medenedo.

¹⁸ Deyam in bë degengö yi gagek, log gevong behir niraksën nama na. Galam sën memö nevasap sir lo, og Yesu nevong menjvesa nerak ving.

¹⁹ Galam pin denedu sir in bë degebë nemaj jak yi. In yi niwëek ya nevong balam pin nijvesa nerak.

*Yesu Nër Bë Mehönon Deyoh Vu Bë Kwaj Vesa,
Gedeyoh Vu Bë Dengu
(Mt 5:1-12)*

²⁰ Lok Yesu vër mala rak menelë yi hur maluh lo, lom nër bë:

“Ham sën neraḵ vu in ngaa dob-yi lo, ham kwamin vesa.

In ham tu Anutu-yi-alam beham rëḵ medo nivesa doḵ yi nyëḡ.

21 Ham sën nediikahëmin agi, ham kwamin vesa.

In ham su rëḵ jaḵ vu in ngaa nivesa ti vu tamusën rë.

Ham sën nesu menedo agi, ham kwamin vesa.

In ham rëḵ kwamin vesa menanöp vu tamusën.

22 Alam rëḵ degelë geham sepa doḵ Mehönon Nalu, lob rëḵ degelë ham paya, bedegetii ham, gedepelë ham, gedenanër ham nabë ham nimin paya, rëḵ mu ham kwamin vesa in ngaa saga.

23 Nabë degevong nabë sënë vu ham, og ham kwamin vesa, geham napisek in rot, in ham nyëvewen sën neggëp yagek lo, og böpata rot. In wirek og ḵenuj lo denevong nebë sënë vu alam-denenër-ḡagek-rangahsën lo ving.

24 Gaḵ ham sën los bengömin-ggoreksën lo, og gëpin ham!

In ham nedo raḵ ngaa sën nivesa vesa lo vorot.

25 Geham sën newa nos böp bahëmin nepup agi, gëpin ham!

In ham rëḵ jaḵ vu in ngaa vu tamusën.

Geham sën nenöp gwëbeng agi, gëpin ham!

In ham rëḵ ngu mengis ham vu tamusën be-malamin ruḵ keseh.

26 Nabë alam pin degeḵo ham arëmin jaḵ, og gëpin ham!

In ḵenuj lo denevong nebë saga wirek vu alam-ḡagek-kuungsën lo.”

*Yesu Nër Bë Hil Ahöd Geving Alam Sën Denelë Hil
Paya Lo*
(Mt 5:38-48)

27 “Rëk sa bë nanër vu ham sën nengo sa gagek agi nabë: Ham kwamin pesivin alam sën denesis begö vu ham lo. Geham gwevong nivesa vu alam sën degelë ham paya lo.

28 Geham najom jak in alam sën deneterot ham lo nabë Anutu semu sir. Geham bengev jak in alam sën denenër pelë rak ham lo nabë Anutu dok vu sir.

29 Nabë mehöti petap nengam vahi, og hongek gegwërin vahi bepetap geving. Genabë mehöti ngoo dok hong röpröp-ayööng-yi, og genaçah hong röpröp ngwë geving, gaç su gegulin.

30 Nabë mehöti ketag ngaa ti vu hong, og gebo vu yi. Genabë mehöti sepos hong ngaa vër in hong, og su genanër vu nabë bo nom.

31 Ngaa sën ham ahëmin neving bë alam degevong vu ham lo, og yik ham gwevong nabë saga vu sir namugin.

32 Nabë yik ham ngo ahëmin geving alam sën ahëj neving ham lo mu, og alam rëk degeko ham arëmin jak in degwa tena? Gaç yik alam pin og denevong nebë sënë, bahëj neving alam sën ahëj neving sir lo.

33 Log nabë ham dok vu alam sën denelok vu ham lo mu, og alam rëk degeko ham arëmin jak in degwa tena? Gaç yik alam pin og denevong nebë sënë ving.

34 Log nabë ham bo ngaa vu alam gekwamin bo nabë rëk debo dok nah vu ham, og alam rëk degeko ham arëmin jak in degwa tena? Gaç yik

alam pin og denevo ngaa vu sir vahi, in bë degeko hir ngaa vahi dok nah nyëvewen.

³⁵ Gaḵ mëm ham ahëmin geving alam sën denevis begö vu ham lo. Geham dok vu mehönnon pin. Ham bo ngaa vu alam, gaḵ ham su kwamin bo nabë rëḵ debo ngaa ti nom vu ham dok nah nyëvewen. Ham gwevong nabë saga, log vu tamusën, og ham rëḵ natök vu ham nyëvewen böpata rot benatu Anutu Vavunë nalu lo. In nevong semusën vu alam sën su kwaj vesa in yi rë lo, losho alam nij paya.

³⁶ Om ham kwamin gevongin alam medok vu sir nabë sën ham Amamin Anutu nevong lo.”

*Yesu Nër Bë Su Geseggi Mehö Ngwë Hir Gagek Nabë Getu Ala
(Mt 7:1-5)*

³⁷ “Ham su seggi mehö ngwë dok ayomin nabë yi mehö nipaya. In lob Anutu su seggi ham benanër ham nabë ham alam nimin paya. Log ham su nanër mehö ngwë nabë degeko nyëvewen dok nah hir ngaa nipaya. In lob Anutu su nanër ham nabë ham gweko nyëvewen dok nah ham ngaa nipaya. Gaḵ ham dahun ngaa nipaya sën mehönnon denevong vu ham lo na, in lob Anutu dahun ham ngaa nipaya na geving.

³⁸ Ham bo ngaa vu mehönnon, og Anutu rëḵ bo dok nah vu ham rot, beham dëg napup avi, beham deginengin gesesin jak beduk na, genam gök gökin megerurin geto. In yik ngaa sën ham nevong vu mehönnon lo, og Anutu rëḵ gevong nabë saga dok nah vu ham.”

³⁹ Log Yesu nër gagek peggirinsën ti vu sir bē, “Maḵ mehō mala ḵenod ti yoh vu bē tato aggata vu mehō mala ḵenod ngwē? Ma! Bē nabē sēnē, og luhoho rēḵ debēs söv doḵ ti.

⁴⁰ Hur maluh ti su kesuu yi tatovaha rē. Bē tatovaha tahu yi govek mejaḵ ni, og mēm luho ala rēḵ degöp ti.

⁴¹ Ma genelē ḵale mahen teka sēn negga raḵ arim mala lo, log su kwam nevo gang dus ti sēn neggöp loḵ malam aga rē?

⁴² Ma nebē va sēn genēr vu arim bē, ‘Ari-e! Kōök gesa hevong ḵale vēr in malam gahis rē.’ Gwelē rē! Hong mehō kwam luu! In gang neggöp loḵ ngo malam gahis! Ngo gwevong gang dus ti sēnē vēr in malam govek rē, loḵ mēm rēḵ gwelē ngaa mahen teka sēn neggöp loḵ arim mala aga nivesa megebo vēr.”

*Yesu Nër Bē Ḵele Nipaya Yö Nesis Anon Nipaya
(Mt 7:17-20; 12:33-35)*

⁴³ “Ḵele nivesa su nesis anon nipaya rē. Log ḵele nipaya su yoh vu bē rēḵ ngis anon nivesa rē.

⁴⁴ Om mehōnon degelē ḵele anon, loḵ mēm dejak ni nabē ḵele nivesa, mā nipaya. In mehōti su nerur mori anon raḵ aggis niggin ti jes rē. Log mehōti su nerur vud anon raḵ ḵele niggin nipaya ti agga rē.

⁴⁵ Om mehō nivesa neḵo ngaa nivesa vēr loḵ ngaa nivesa sēn nesupin meneggöp loḵ ayo lo, menenēr yam rangah. Log mehō nipaya neḵo ngaa nipaya vēr loḵ ngaa nipaya sēn nesupin meneggöp loḵ ayo lo, menenēr yam rangah.

Mehönon avij nenër gagek sën neggëp loḵ ayoj lo, meneyam rangah.”

*Yesu Tahu Gagek Raḵ Sën Hil Adev Beggang Lo
(Mt 7:24-27)*

⁴⁶ “Ham ayemin neloḵ sa bë, ‘Mehöböp, Mehöböp!’ rëḵ ham su nengo sayeg rë in va?

⁴⁷ Alam sën denam vu sa bedengengo sa gagek bedesepa doḵ lo

⁴⁸ og sir nebë mehö sën lev yi beggang raḵ nedo gelöng böp, belev mudeng len luḵ ya rot. Log bël vaar böpata beya mevuv raḵ beggang lo, rëḵ su yoh vu bë kevoḵ rë. In mehö sënë yö lev niwëëk mero.

⁴⁹ Gaḵ alam sën degengo sa gagek rëḵ su desepa doḵ rë lo, og sir nebë mehö sën lev yi beggang raḵ nedo dob vavunë mu lo. Su lev mudeng luḵ ya gebinë rë, om bël vaar beya mevuv raḵ beggang saga, lob kevoḵ ya pevis, benipaya raḵ ya veröḵ yi.”

7

*Yesu Vong Balam-begö-yi Vu Rom Hir Ggev Yi
Hur Nivesa Raḵ
(Mt 8:5-13)*

¹ Yesu nër gagek sënë vu alam ggovek, log ya raḵ beya meluḵ ya Kapernaum.

² Alam-begö-yi vu Rom yu ti yoh vu mehödahis nemadvahi (100) hir ggev nedo, beyi hur ti nedo, lob ahë neving yi rot, rëḵ hur töḵ vu niraksën, bedus raḵ bë nadiik.

³ Loḵ alam-begö-yi hir ggev sënë ngo bë Yesu ya verup nedo, lob vong Yuda hir ggev la deya vu yi in

bë na denanër vu benam gevong beyi hur nivesa jak.

⁴ Ya deverup vu Yesu, lob deketag niwëek vu bë, “Mehö sënë yi mehö nivesa, om yoh vu bë gedok vu yi.

⁵ Ahë neving hil Yuda, beyö lev hil Yuda hil dub-supinsën-yi ti.”

⁶ Lob losho Yesu deyah, beya deverup dus rak beggang, lok alam-begö-yi hir ggev vo gagek vu yi mehö la medeko medeya vu Yesu bë, “Mehöböp, su gebasap hong, in sak su mehö nig vesa yoh vu in bë gedok na sa beggang rë.

⁷ Log sa su nig vesa in bë senök vu hong geving rë. Om yik genanër jak avim mu, gesa hur rëk nivesa jak.

⁸ Gak yik sa mehö los nig wëek ti ving. Sa nahurek sa alag babu, log sengo sa alam-begö-yi sën sa nehegin sir lo deneggurek sa babug ving nebë saga. Bë sa nanër vu sir ti nabë, ‘Gena!’, og rëk na. Log bë sa nanër vu ngwë nabë, ‘Genam!’, og rëk nam. Log bë sa nanër vu sa hur nabë, ‘Gw-evong huk sënë!’, og rëk gevong. Om yik genanër jak avim mu og yik yoh vu.”

⁹ Yesu ngo gagek sënë, lob ranga nema geggërin yah vu alam yu böpata sën losho denesepa sir medeneya lo bë, “Sa nanër vu ham yonon nabë sa su tok vu Israel ti gayo neyam timu vu sa nebë sënë rë.”

¹⁰ Log alam sën alam-begö-yi hir ggev vong sir ya lo yah deverup beggang lok delë bë hur lo nivesa lok menedo.

Yesu Vong Balam Nain Magëm Ti Vesa Lok

¹¹ Heng to, lob Yesu ya nyëg böp ti arë nebë Nain. Lob yi hur maluh losho alam ngahisekë rot deya ving yi.

¹² Lob ya deto dus rak nyëg böp saga yi aggata avi, loḵ alam devaḵu heljëng ti meya verup deneya bedub. Heljëng sënë ata yam ving. In yik nalu aguu perurek timu sën diik agi, geyi avëh alov. Log alam ngahisekë vu nyëg saga desepa sir medeyam ving.

¹³ Lob Yesu lë avëh saga mekwa paya in rot, lob nër vu bë, “Su gengu!”

¹⁴ Lob to meya dus bebë nema rak reek sën devaḵu heljëng loḵ lo, lom denare. Log Yesu nër bë, “Hur magëm-e! Sa nanër vu hong nabë kwedi jak!”

¹⁵ Lob heljëng lo kedi rak menedo benevengwëng. Log mëm Yesu vong yi yah vu ata.

¹⁶ Nebë sënë, lob alam pin deggöneng bemëm deḵo Anutu arë rak medenër bë, “Mehö-nenër-gägek-rangahsën böpata ti sën verup nare loḵ hil vuheng atov agi.” Gedenër ving bë, “Anutu yam in doḵ vu yi alam.”

¹⁷ Lob denër Yesu bengö sënë ya meyoh vu distrik Yudea los nyëg vahi pin.

*Jon Vong Hur Maluh Luu Ya Vu Yesu
(Mt 11:2-6)*

¹⁸ Mehö-neripek-alam Jon yi hur maluh denër ngaa pin sën Yesu nevong lo vu yi.

¹⁹ Lob Jon tahi yi hur maluh luu ya vu yi bevong luho ya in bë dedoḵ tepëḵ vu Mehöböp nabë, “Yik hong mehö sën denenër bë rëḵ nam lo sënë, ma he rëḵ medo gëgin yi rë?”

20 Lob luho ya deverup vu Yesu medenër bē, “Mehö-neripek-alam Jon vong aluu yam vu hong genër bē, ‘Maḵ yik hong mehö sën denenër bē rëḵ nam lo sënë, ma he rëḵ medo gëgin yi rë?’ ”

21 Lob loḵ buk sënë, Yesu medo nevong alam niraksën aggagga menijvesa neraḵ. Netii memö to deneya in sir, genevong balam malaj ḵenod denelë nyëḡ ggökin.

22 Lob Yesu nër yah vu luho bē, “Melu nah mena nanër ngaa sën melu nelë los nengo agi vu Jon nabë: Alam malaj ḵenod denelë nyëḡ, galam vahaj paya deneya aggata, galam nij sevuuk nij veseek neraḵ, galam nengaj mir denengo gägek, galam sën denediik lo vesaj neloḵ yah, log alam sën denedo paya in ngaa navij yi lo denengo Bengö Nivesa.

23 Om mehö sën su kwa neya luu luu in sa rë lo, og kwa vesa.”

*Yesu Vong Tepëḵ Raḵ Ngaa Ngahiseḵë In Jon
(Mt 11:7-19)*

24 Jon yi hur luho deyah, loḵ mëm Yesu nër Jon yi degwa vu alam bē, “Wirek ham ya nyëḡ-yumeris in bē ham gwele mehö nebë va? Maḵ ham ya in bē gwelë nabë ayööng neḵo dee ti menekepë ya geneyom-a?

25 Ma ham ya in bē gwelë mehö nebë va? Maḵ ham bē gwelë mehöti neröp tob niyes mala ngeri ngeri? Ma. Alam sën deneröp tob niyes los denedo rak ngaa nivesa vesa lo, og sir sagaḵ yö denedo ggëp alam-los-bengöj bej.

26 Ma ham ya in bē gwelë mehö nebë va? Mehö-nenër-gägek-rangahsën ti? Eë-ë, om mëm

sa nanër vu ham nabë, mëm yi mehö-nenër-gägek-rangahsën, bekesuu alam denenër-gägek-rangahsën pin.

²⁷ Yik mehö saga sën gägek rak yi loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo bë:

Gwengo rë, sëḵ gevong sa hur ti namugin
mena negetongin aggata in hong.

²⁸ Om sa nanër vu ham nabë: Jon arë böp rot kesuu alam pin sën ataj neḵo sir vu dob agi. Rëḵ mu alam sën denesepa loḵ sa bedenetu Anutu-yi-alam lo pin, og rëḵ dekesuu Jon.”

²⁹ Dengo gägek sënë ggovek, log alam pin losho alam sën denëḵo takës* lo denër bë, “Yönon. Anutu nevong ngaa niröp.” In deneripek bël rak Jon nema.

³⁰ Rëḵ alam Parisai* losho alam-horek-yi, og su deyam beJon ripek sir rë, gaḵ deruu demij vu aggata nivesa sën Anutu bë tateḵin vu sir lo.

³¹ Log Yesu nër bë, “Om maḵ sëḵ tateḵin ham alam buk sënë jaḵ va? Maḵ ham nebë va?”

³² Ham nebë hurmahen sën ggëp deneggök telig medenetahi vu sir vewen bë:

‘He nasis ggaḡeng,
rëḵ ma geham su nelöö rë.

Gehe nasu kwamin paya paya,
rëḵ ham su nesu menepengah ham ving rë.’

³³ In mehö neripek alam Jon yam, lom su negga nos los nenum wain rë. Loḵ ham nenër bë, ‘Memö neloḵ vu yi.’

³⁴ Log Mehönon Nalu yam, lob negga los nenum, loḵ ham nër yi bë, ‘Ham gwelë, mehö saguḵ mehö ahëta, gemehö sën yö nenum wain pangsën.

Galam sën deneko takës* lo, losho alam sën denevong ngaa nipaya lo vahi hir mehö yi.’

³⁵ Rëk mu hil galë Anutu yi huk los kwa, lob mëm hil ajaḵ ni nabë mehö los kwa ti.”

Avëh Ti Sën Ngaa Nipaya Neggëp Vu Yi Lo Ripek Yesu Vaha Raḵ Wël

³⁶ Alam Parisai* ti tahi Yesu bë na mega nos geving yi, lob ya ben bemedo negga nos.

³⁷ Lob avëh nipaya ti nedo nyëḡ sagu, lob ngo bë Yesu medo negga nos loḵ Parisai* sënë yi beggang. Lob ḵo wël reggu malangeri loḵ buayo gelöng alabasta* veroo ti beya vu.

³⁸ Ya verup nare loḵ Yesu demi dus vu vaha gemedo nesu, lob mala ruḵ töö raḵ Yesu vaha, log revu raḵ yu viis. Log mul Yesu vaha, gekeseh wël merikin raḵ vaha.

³⁹ Rëk Parisai* sën tahi Yesu meya negga nos ving yi lo lë ngaa sënë, lob kwa nevo bë, “Yönon, bë mehö sënë yi mehö-nenër-gägek-rangahsën, og rëḵ jaḵ avëh sën nema raḵ yi agi ni, gejaḵ ni geving nabë avëh nipaya.”

⁴⁰ Nebë sënë loḵ Yesu raḵ ni benër yah vu yi bë, “Simon, sa kwag nevo gägek ti, om sa bë nanër vu hong.” Loḵ Simon nër bë, “Tatovaha, genanër nam.”

⁴¹ Lob Yesu nër bë, “Mehöti vo ngaa vu mehö luu meya neggëp vu luho, geluho su devo loḵ rë. Ngwë yi K500, gengwë yik hen K50 mu.

⁴² Rëk luho su deyoh vu bë debo doḵ nah rë, lob mehö sënë nilël raḵ luho. Om mehö ngwë tena sën rëḵ ahë geving yi rot-a?”

⁴³ Lok Simon nër yah bë, “Sa kwag nevo bë mehö sën yi nyëvewen böpata mesevök lo maḵ ahë neving monë ala rot mekesuu.” Lob Yesu nër vu bë, “Genër yoh vu.”

⁴⁴ Lok Yesu ggërin yah vu avëh sënë genër vu Simon bë, “Gwelë avëh sënë? Seyam hong beggang ayo, rëḵ su gevo bël vu sa in bë sejipek vahag rë. Rëḵ avëh sënë og ripek sa vahag raḵ mala ruḵ gerevu raḵ vu viis.

⁴⁵ Log seloḵ yök beggang ayo rëḵ su gemul* sa rë, rëḵ avëh sënë og yö medo nemul* sa vahag rot.

⁴⁶ Log su gerikin wël teka raḵ sa yug rë, rëḵ avëh sënë loḵ wël nivesa rot sagi raḵ sa vahag.

⁴⁷ Om sa nanër vu hong yönon nabë: Avëh sënë ahë neving Anutu pangsën rot in yi ngaa nipaya ngahisekë rot, rëḵ ma gAnutu dahun ya bemaya. Gaḵ mehö sën ngaa nipaya mahen mu neggëp vu yi, lob Anutu dahun ya lo, og yiḵ ahë neving yi mahen teka mu.”

⁴⁸ Log Yesu nër vu avëh bë, “Sa dahun hong ngaa nipaya ya vorot.”

⁴⁹ Lob alam sën losho medo denegga nos lo kedi denër yah meyom vu sir bë, “Mehö sënë maḵ yi re om sën bë dahun ngaa nipaya na-ë?”

⁵⁰ Log Yesu nër vu avëh lo bë, “Ayom neyam timu vu sa, om Anutu ḵo hong yom vu yi vorot. Kwam vesa megena los ayom sepëp.”

8

Avëh La Detamuin Yesu Medeya

¹ Ggovek loḵ Yesu ya neḵo loḵ nyëḡ böp böp los beggang-bu mahen mahen, benenër Bengö Nivesa rangah vu sir raḵ Anutu-yi-nyëḡ. Lob yi

hur maluh nemadluho-mevidek-luu lo deya ving yi.

² Gavëh la sën wirek Yesu netii memö in sir los nevo niraksën vër in sir lo deya ving. Sir sënë: Maria sën denenër bë Maria vu Magdala, beYesu tii memö nemadvahi-bevidek-luu to deya in yi wirek lo.

³ Ga, Kusa sën negin Herot* yi beggang lo venë Yoana, ga, Susana, gavëh vahi ving, melosho deya. Avëh pin sënë deneloḵ vu Yesu losho yi hur maluh lo raḵ hir monë lu ngaa.

*Mehöti Netetëhin Nos Gahis Loḵ Huk Anon
(Mt 13:1-9; Mk 4:1-9)*

⁴ Alam yu böpata desupin sir medenedo galam vu nyëḡ pin deyam vu Yesu, lob nër gagek peggirinsën ti sënë vu sir bë,

⁵ “Mehö netetëhin nos gahis ti to meya huk anon in bë tetëhin yi nos gahis. Netetëhin nos gahis, lob vahi to nedo loḵ aggata sën neyoh huk vuheng lo, lob mehönon denevakë gesoḵ yam degga.

⁶ Ga, gahis la to merax nedo dob mahen teka sën raḵ neggëp gelöng vavunë, lob kip rëḵ bël ma, lob meran mediik ya.

⁷ Log gahis la to meloḵ ya nedo vos nigggingin ayo, lob vos nigggingin sënë kip berig, lob ggök nos bevong paya.

⁸ Log mëm gahis la to meluḵ ya nedo dob jeji, lob kip merig besis anon nivesa. Nesis dahis nemadvahi vahi.” Log nër bë, “Bë mehöti nenga neggëp, og genḡo gagek sënë.”

*Yesu Nenër Gagek Peggirinsën Degwa
(Mt 13:10-17; Mk 4:10-12)*

⁹ Lob yi hur maluh deloḵ tepëḵ vu yi in gagek peggirinsën sënë degwa.

¹⁰ Loḵ nër bē, “Anutu yö tateḵin yi nyëḡ yi gagek vunsën degwa vu ham, beham rëḵ jaḵ ni. Rëḵ alam vahi og degengo gagek peggirinsën mu, ‘in malaj rëḵ gelë, rëḵ mu su rëḵ deḵ ni rë.

Log rëḵ degengo gagek, rëḵ mu su rëḵ deḵ degwa ni rë.’”

Yesu Tateḵin Nos Gahis Lo Yi Degwa

(Mt 13:18-23; Mk 4:13-20)

¹¹ “Gagek peggirinsën sagi degwa nebë: Nos gahis sënë yiḵ Anutu yi gagek.

¹² Log gahis la sën to nedo loḵ aggata lo, yiḵ alam sën denengo gagek, loḵ Satan ya neḵo vër in ayoj in bē rëḵ degevonḡ geving lob Anutu geḵo sir nah lo.

¹³ Log gahis la sën to nedo loḵ nyëḡ gelöng lo, yiḵ alam sën denngo gagek bekwaj vesa in lo, rëḵ mu su luḵ ya ayoj rë. Gaḵ yiḵ devonḡ ving dus teka, loḵ seggisën töḵ vu sir lom delëëin ya.

¹⁴ Log gahis la sën to meloḵ ya vos niggingin ayo lo, og yiḵ alam sën denngo gagek medeya medeya, loḵ tum newaj raḵ in maggin aggagga, gemonë los nḡaa-dob-yi sën nesemu hil navid lo pin ggök ya, lom su anon raḵ rë gediik ya.

¹⁵ Gaḵ gahis sën to meluḵ ya dob jeji lo, og alam sën denngo gagek medejom ahon bayoj neya niröp beneggëp nivesa, gedenedo niwëëk medenevonḡ banon neraḵ lo.”

Yesu Nër Bë Hil Su Abun Ram

(Mk 4:21-25)

¹⁶ “Mehöti su netaggi loḵ ram genekeyoveḵin dëḡ raḵ, ma netunḡ ggevek ya reek len rë. Gaḵ

netung rak ya vavunë, in bë alam sën dedok na beggang ayo lo degelë nyëg.

¹⁷ Lob ngaa pin sën neggëp vunsën gwëbeng agi rëk natök nam rangah. Gengaa pin sën mehönön denelok kesii in lo, rëk natök nam rangah vu tamusën balam pin dejak ni.

¹⁸ Ham gwebë nengamin, in ham gwengo gagek megwero. Mehöti sën nerak gagek la degwa ni bekwa nevo lo, og rëk jak la degwa ni geving rot. Gemehöti sën su nerak gagek degwa ni rë lo, og rëk kwa birekin teka sën nerak ni lo benama na verök yi.”

*Yesu Ata Lo Ari Lo
(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)*

¹⁹ Lok buk saga Yesu ata lo ari lo deya in bë degelë yi, rëk alam yu böpata desup sir medenedo, lob su deyoh vu bë dedok na vu yi rë.

²⁰ Lok mehö la denër ya vu yi bë, “Atam losho arim lo verup denare dobnë. Deyam in bë degelë hong.”

²¹ Lok nër yah vu sir bë, “Alam sën denengo Anutu yi gagek medenesepa lok lo, og sir saga sën sa atag lo arig lo.”

*Yesu Nër Lob Sang Ahë Yes Rak
(Mt 8:23-27; Mk 4:35-40)*

²² Buk ti lob Yesu losho yi hur maluh derak ya yag, lom nër vu sir bë, “Hil ajak mana ngaggee nenga vahi.” Lom deya.

²³ Yag neya geYesuk ggëp yiing. Log sang böpata ti verup, lob vong bengaggee neluk ya yag ayo bevuuk lok bedus rak bë malaj nama.

²⁴ Lob ya deggee vu Yesu gedenër vu bë, “Tato-vaha! Hil hevongin malad nama!” Lob kedi petupek rak sang los ngaggee sën netëë lo, lob sang los ngaggee ahë yes rak, gededun ma geneggëp.

²⁵ Log nër vu sir bë, “Ham su ayomin neyam timu vu sa yonon rë!” Lom deggöneng gekwaj ya ngahi medenenër vu sir bë, “Maḵ mehö sënë yi nebë va, om sën nër vu sang los bël, lob denḡo aye-ë?”

Yesu Tii Memö To Meya In Mehöti
(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)

²⁶ Loḵ ya deverup Gadara hir dob ga, distrik Galilea neggëp ngaggee nenga vahi yi, genyëḡ sënë neggëp vahi.

²⁷ Lob Yesu vu yaḡ mepesönḡ ya roneḵ, loḵ alam nyëḡ sënë ti verup vu yi. Memö la denedo loḵ mehö sënë meyö medo neya ahë töḵsën yö wireḵ la, lob su nedo loḵ beggang rë, gaḵ yö ya neggëp loḵ waḵ sën denebë mehönnon sekëḡ loḵ lo.

²⁸ Mehö sënë lë Yesu, lob nḡeeḵ geto petev meneggëp loḵ vaha. Log nḡeeḵ böpata bë, “Yesu! Anutu Vavunë Nalu hong! Bë gwevong va vu sa? Sa ḵetaḡ vu hong nabë su ḡebasap sa!”

²⁹ Nër bë sënë in Yesu nër vu memö bë geto mena in mehö sënë, in memö sënë nejom yi ahon beron ngahiseḵë. Lob yi alam malaj nesepa yi medeneduu rak sëḡ los aën buk ngahi, rëḵ ma genevepul sëḡ lu ngaa pin. Gememö sënë netë meneya nyëḡ-yumeris.

³⁰ Lob Yesu loḵ tepëḵ vu yi bë, “Arëm re?” Loḵ nër yah bë, “Mehömehö.” In degwa nebë memö ngahiseḵë denedo loḵ yi.

31 Lob memö pin saga detahi ya vu Yesu bë, “Su gwetii he doḵ na asoreng böpata sën adingsekë rot lo!”

32 Log böök yu ti vare deneruuk raḵ kedu dus vu sir, lob memö lo deketag vu Yesu bë, “Mëm gwevong he na vu böök sagu!” Lob Yesu vong sir ya.

33 Lob memö lo to deya in mehö sënë beya deloḵ ya böök yu ti sënë. Lob pevis geböök pin deserög rot beya devës ya nyëg vaha degwa, bedelux ya ngaggee merehöö sir bemalaj maya verök yi.

34 Lob alam sën denegin böök lo delë, lob deveya medeya, beya denër ngaa sënë vu alam nyëg böp los mahen mahen pin.

35 Lob alam saga deya in bë degelë ngaa sën to meya lo. Yah deverup vu Yesu bedelë mehö sën memö to deya in yi lo, gevëh tob gekwa nevo ngaa nivesa, genedo loḵ Yesu vaha. Loḵ tum deneggöneng in sir rot.

36 Loḵ mëm alam sën delë ngaa agi raḵ malaj lo deturin ngaa sën Yesu vong vu mehö sën memö neloḵ vu yi wirek loḵ nivesa raḵ agi medero.

37 Lob alam pin vu Gadara denër vu Yesu bë kedi jaḵ mena, gesu medo hir nyëg. In deneggöneng rot. Lob Yesu raḵ yah yaḡ meyah meya.

38 Loḵ mehö sën memö to deya in yi lo ketag vu Yesu bë na geving yi. Rëḵ Yesu vong yi yah genër vu bë,

39 “Genah megena böm, megena genanër ngaa pin sën Anutu vong vu hong lo vu hong alam.” Lob mehö lo yah meya menër ngaa pin sënë vu alam ggëp yi nyëg.

*Yesu Vong Ggev Nalu Avëh Vesa Lok, Gevong
Avëh Sën Jom Loḵ Yi Tob Lo Nivesa Raḵ
(Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)*

⁴⁰ Yesu yah to, lob alam pin kwaj vesa in yi, in medo denegin yi geyah to.

⁴¹ Loḵ mehöti arë nebë Yairus ya verup. Dub-supinsën-yi ala ti yi, lob ya verup petev meneggëp loḵ Yesu vaha, geketag vu yi bë na yi beggang.

⁴² In yik nalu mewing timu beyi ta nemadluho-bevidek-luu raḵ, lob dus raḵ bë nadiik.

Lob Yesu neya raḵ, loḵ alam ngahiseḵë depeḵa raḵ yi rot belosho deneya.

⁴³ Lob avëh ti neya ving. Nikök yö medo neyam yoh vu ngebek nemadluho-bevidek-luu, rëḵ mehöti su yoh vu bë gevong menivesa jaḵ nah rë.

⁴⁴ Avëh sënë verup ya nare dus loḵ Yesu demi gebë nema raḵ Yesu yi tob nyë. Vong nebë sënë, lob nikök tewii ya avuti gesu neyom ggökin rë.

⁴⁵ Loḵ Yesu loḵ tepëḵ bë, “Re bë nema raḵ sa?” Loḵ sir pin denenër yah vu bë sireḵ ma. Log Pita nër bë, “Sa alag-e! Yik alam ngahiseḵë sën denare tetup hong meyök depeḵa raḵ hong aga.”

⁴⁶ Loḵ Yesu nër bë, “Ma! Loḵ sir ti bë nema raḵ sa, mesa hango bë sa nig wëëḵ la ya vu yi.”

⁴⁷ Lob avëh sënë raḵ ni bë ngaa sën vong lo töḵ yam rangah, om nelëḵ rot, lob verup ya mepetev meneggëp loḵ vaha, genër sën bë nema raḵ yi tob lo degwa rangah vu raḵ alam pin malaj benër ving bë yi niraksën maya avuti.

⁴⁸ Lob Yesu nër vu yi bë, “Nalug-e, ayom yam timu vu sa, om vong benim vesa raḵ. Om genah megena los ayom sepëp.”

⁴⁹ Yesu nahën nevwengwëng vu avëh, log mehöti vu dub ala ben meverup nër vu dub ala sënë bë, “Nalum diik ya, om su gweko Tatovaha mala seggi!”

⁵⁰ Yesu ngo gagek sënë rëk nër yah bë, “Su newam jak, gak ayom nam timu vu sa mu, lok mëm nalum rëk vesa dok nah.”

⁵¹ Lob Yesu tök ya ggev lo ben, lob nërin alam pin bë su dedok na beggang ayo geving yi. Gak yik ko Pita lööho Jon lu Yakobus ving hurmahen ama lu ata mu bedelok ya.

⁵² Galam yö medo denesu medenesis sir in, lok Yesu nër vu sir bë, “Ham su ngu. In sënëk su diik rë, gak yik neggëp yiing mu.”

⁵³ Lok denöp rak yi, in derak ni bë diik ya verök yi.

⁵⁴ Rëk Yesu jom lok avëh mahen nema getahi bë, “Avëh mahen-e, kwedi jak!”

⁵⁵ Lob avëh mahen lo anon to melok yah, log kedi rak pevis. Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham bo nos la vu yi mega.”

⁵⁶ Lob avëh mahen ata lu ama kenuj ya mederanga nemaj. Lok Yesu vo koo vu luho bë luho su na denanër ngaa sënë vu mehöti.

9

*Yesu Vo Huk Vu Sinarë Nemacluho-mevidek-luu
(Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)*

¹ Log tahi hur maluh nemacluho-bevidek-luu lo deyam vu yi bevo niwëek vu sir in bë denoh vu be-degetii memö geto dena, gedegevong meniraksën nama na.

² Log vong sir ya in bë denanër gagek jak Anutu-yi-nyëg, gedegevong balam nijraksën nijvesa jak nah.

³ Log nër vu sir bë, “Ham na, rëk mu ham su gweko kupek sepa ham. Ham su natohin atoheng, ga, gweje vahek, ma gweko nos, ma monë sepa. Geham su gweko röpröp luu luu sepa.

⁴ Log nabë mehöti geke ham luu luu sënë dok na yi beggang megegin ham, og ham naköök dok beggang timu saga rot beham nom jak.

⁵ Gak nabë su degeko ham dok na hir beggang rë, og ham tetëhin kebus in vahamin in dejak ni nabë devong paya, log ham na jak.”

⁶ Nër nebë sënë ggovek, log ya deyoh vu nyëg pin. Bedenenër Bengö Nivesa rangah, gedenevong balam nijraksën nijvesa nerak yoh vu nyëg pin.

Herot Ngo Yesu Bengö
(Mt 14:1-2; Mk 6:14-16)*

⁷ Log dob ala Herot* ngo ngaa pin sën Yesu nevong lo bengö, lob kwa neya ngahi in mehö la denenër bë Jon kedi vu bedub ggökin.

⁸ Log la denenër bë Elia yom verup. Log la denenër bë alam sën denenër gagek rangah wirek lo ti kedi rak yah ggökin.

⁹ Rëk Herot* nër bë, “Jonek sa ketöv kwa lo. Gak mak mehö re sën sa nehango bengö nebë agi?” Lob kwa nevo bë gelë yi jak mala.

*Yesu Vet Alam 5,000
(Mt 14:13-21; Mk 6:30-34; Jn 6:1-13)*

¹⁰ Sinarë lo deya geyom deverup, lob denër ngaa pin sën devong lo vu Yesu. Lob ko sir raḵ belosho yö detah sir ya nyëg-yumeris ti dus vu Betsaida.

¹¹ Loḵ alam saga deraḵ ni lob desepa yi medeya. Ya detoḵ vu yi, lob vengwëng vu sir los kwa vesa, benër Bengö Nivesa raḵ sën Anutu bë natu ala megegin sir lo. Genevong balam nijraḵsën nijvesa neraḵ ving.

¹² Log sehuk luḵ, lob yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu lo ya denër vu yi bë, “Gwevong alam sënë dena in dedoḵ na beggang-bu böp los mahen sën denedo dus dus lo bena degëp, in denatöḵ vu nos lu ngaa rë. In hil nado sënëḵ nyëg-yumeris tahsën.”

¹³ Rëḵ Yesu nër yah vu sir bë, “Ham ngo rëḵ bet sir.” Loḵ denër yah bë, “Nos ngahi su nedo vu he rë. Gaḵ yik brët nemadvahi ga, gël luu mu nedo. Ma he yoh vu bë ana bago nos in alam pin sënë?”

¹⁴ In alam ngahi rot denedo bemaluh yoh vu 5,000.

Loḵ Yesu nër yah vu yi hur maluh lo bë, “Ham nanër vu sir nabë sir mehödahis luu menemadluho demedo jaḵ yu ti ti.”

¹⁵ Yi hur maluh devong nebë sënë balam pin to denedo.

¹⁶ Log Yesu ḵo brët nemadvahi ga, gël luu lo raḵ, gevarah mala raḵ yaḡek gejom raḵ in los kwa vesa ya vu Anutu; log debu bevo vu yi hur maluh lo bë na debo gelek alam.

¹⁷ Lob sir pin degga meyoh vu, log desupin vahi sën nedo lo loḵ ya sap nemadluho-bevidek-luu.

Pita Nër Yesu Rangah Bë Yi Mehö Sën Anutu

Ggooin Rak In Bë Geko Hil Nah

(Mt 16:13-19; Mk 8:27-29)

¹⁸ Lob buk ti rë lob Yesu medo nejom rak, geyi hur maluh denedo ving yi, lob loḵ tepëḵ in sir bë, “Alam denenër sa bë sa re?”

¹⁹ Loḵ denër yah vu yi bë, “Sir la denenër hong bë Mehö-neripek-alam Jon. Gela denenër hong bë Elia. Gela denenër bë alam-denenër-gagek-rangahsën wirek ti kedi rak yah ggökin.”

²⁰ Loḵ loḵ tepëḵ in sir ggökin bë, “Gaḵ hameḵ nenër bë sa re?” Loḵ Pita nër yah bë, “Anutu yi Kerisi* hong.”

Yesu Nër Rangah Bë Rëk Nadiiḵ Gekedi Jaḵ Nah

(Mt 16:20-28; Mk 8:30-9:1)

²¹ Lob Yesu vo kooiin niwëek vu sir bë, “Om ham su na nanër gagek sënë rangah vu mehöti.”

²² Log nër ving bë, “Mehönon Nalu rëḵ geko maggin ngahiseḵë, galam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi lo rëḵ degeruu demij vu yi, gerëḵ dengis yi menadiiḵ, gebuk natu löö loḵ kedi jak nah gökin.”

²³ Log nër vu sir pin bë, “Mehöti bë natu sa hur, og kwa birek in yi gekerë yi kepeḵo* noh vu buk metamuin sa.

²⁴ Mehöti bë kwa bo yi begegin nivesa, og rëḵ anon mala nama. Gaḵ mehöti bë kwa birek in yi menadiiḵ in sa, og rëḵ na medo mala-tumsën.

²⁵ Gaḵ nabë mehöti yö geko yi jaḵ in ngaa dob yi pin bemedo loḵ nadiiḵ, og yi ngaa sënë rëḵ dok vu yi nabë va?

²⁶ Log nabë mehöti göneng in mehönon bedah sa los sa gagek vun, og Mehönon Nalu rëḵ dah yi vun dok buk sën nom los Ama yö niwëek garë

böpata, gelos angër vabuung nij wëek gevunek vunek yagek yi lo.

²⁷ Sa nanër vu ham yönnon nabë alam sën denare agi vahi su rëk denadiik rë, gaḵ rëk nahën demedo medegelë gAnutu nam in gëgin hil.”

Yesu Navi Agga Ngwë Raḵ
(Mt 17:1-13; Mk 9:2-13)

²⁸ Yesu nër gagek sënë ggovek bebuk nemadvahi-mevidek-löö ya ggovek, loḵ ḵo Pita lööho Jon lu Yakobus medeya ḵedu, in bë najom jaḵ.

²⁹ Medo nejom raḵ, lob mala agga ngwë raḵ, geyi röpröp veroo meris nebë davës.

³⁰ Log pevis bemehö luu yam vare denevengwëng ving yi. Yiḵ Moses lu Elia.

³¹ Luho deyam los nij ḵapiik, meyam denenër ngaa pin sën Yesu rëḵ gevong gëp Yerusalem begovek genah mena lo tato vu yi.

³² Pita lööho malaj neggëp pangsen rot bë degëp yiing. Rëḵ su deneggëp yiing rë, lob delë Yesu nikapiik ving mehö luu sën lööho denare lo.

³³ Lob luho bë degevuü Yesu gedenah jaḵ, lob Pita nër vu Yesu bë, “Sa alag-e! He nado mehalë ngaa sënë om mëm nivesa rot. Om he dev numeng löö: Ti vu hong, gengwë vu Moses, gengwë vu Elia.” Pita su kwa vo mero rë, gaḵ newa raḵ om pevis menër nebë sënë.

³⁴ Nahën nenër gagek sënë, log beggob ti yam kebu sir. Loḵ yam rot beggërin sir, lob newaj raḵ rot.

³⁵ Log gagek ti yam loḵ beggob ayo bë, “Sënëḵ sa nalug. Sehooïn yi raḵ ggovek ya. Om ham gwebë nengamin vu yi.”

³⁶ Dengo gagek sënë ggovek, log delë bë Yesu yö ti nedo. Lob ayej ma gesu denër ngaa sën delë agi lo vu mehöti loḵ buk saga rë.

*Yesu Vong Behurmahen Ti Sën Memö Negwang
Ya Yi Lo Nivesa Raḵ Yah
(Mt 17:14-21; Mk 9:14-29)*

³⁷ Log heng to, lob sir vu ḵedu beyah deto, loḵ alam yu böpata ti yam debuu Yesu ggëp aggata.

³⁸ Lob sir ti pevis metahi ya bë, “Tatovaha, sa ḵetaḡ vu hong nabë gwelë sa nalug aguü sënë. In yik sa nalug perurek anon timu.

³⁹ Rëḵ memö nipaya ti nepesöng raḵ yi pevis avuti, lob nengeḵ böpata. Log memö sënë ne-sesesin raḵ yi pangsën rot lob nyë ḵataḵ netung. Beyö nevasap yi rot, gesu nevuü yi pevis rë.

⁴⁰ Lob sa verup su vu hong hur maluh lo bë degetii memö nipaya sënë geto mena, rëḵ ma gesu deyoh vu rë.”

⁴¹ Loḵ Yesu nër yah bë, “Oo ham alam vu buk sënë, ham ayomin su neyam timu rë, log ham ayomin su neggëp niröp rë. Om sëḵ nahën medo geving ham buk va la geving meḵerë ham maggin-a? Maam gwëḵo nalum nam.”

⁴² Hurmahen sënë nahën neya vu Yesu, log memö lo të yi to mesap nyëḡ, genesesesin raḵ yi pangsën. Loḵ Yesu petupek raḵ memö lo, gevong behurmahen nivesa raḵ, log vong yah vu ama.

⁴³ Lob alam pin delë Anutu niwëëk sënë, lob delëk anon mederanga nemaj.

*Yesu Nër Netu Beron Luu Bë Rëḵ Nadiik
(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)*

Nahën medo mekwaj neya ngahi in ngaa pin sën Yesu nevonğ agi, log Yesu nër vu yi hur maluh lo bë,

⁴⁴ “Ham gwebë nengamin vu gagek sënë megwero! Nahub rëk rëk debo Mehönon Nalu doğ na mehönon nemaj.”

⁴⁵ Rëk su derak gagek sënë ni rë. Gagek sënë degwa vun yi in sir, besu kwaj tøk vu rë. Rëk deggöneng in yi gesu delok tepëk in degwa rë.

Hur Maluh Yö Delok Tepëk In Sir Bë Re Böp Kesuu-a?

(Mt 18:1-5; Mk 9:33-37)

⁴⁶ Log yi hur maluh deko gagek ti rak medemehoo sir in bë sir ti tena böp kesuu sir vahi.

⁴⁷ Lok Yesu rak gagek sën kwaj nevo lok ayoj lo ni, lob ko hurmahen ti yam nare ving yi

⁴⁸ genër vu sir bë, “Mehöti bë kwa bo sa begevong nivesa vu hurmahen teka nabë sënë, og nevonğ nivesa vu sa. Log mehöti sën gevong nivesa vu sa lo, og nevonğ nivesa vu yi sën vong sa meseyam lo. Om ham ti sën dahun yi benevonğ nivesa vu ham pin lo, og tu böp vorot ggëp Anutu mala.

Mehöti Bë Su Ngis Begö Vu Ham Rë, Og Ham Alam Yi

(Mk 9:38-40)

⁴⁹ Lok Jon nër yah vu yi bë, “Sa alag-e! He halë mehöti genenër arëm los niwëek benetii memö to deneya, lok he nërin yi in hil los su nesepa hil rë.”

⁵⁰ Rëk Yesu nër yah vu sir bë, “Ham su nanërin yi, in mehöti sën su nelë ham paya rë lo, og nelok vu ham.”

Samaria* La Deggërin Nyëg Gedetii Yesu

51 Buk sën Anutu geko Yesu jak nah yagek lo dus rak, lob Yesu kwa verök rak bë na Yerusalem.

52 Lob vong yi hur maluh luu medeko gagek mugin meya delok ya Samaria* hir nyëg ti in bë degero ngaa vu yi.

53 Rëk alam vu nyëg sagu nij lël bë su rëk degeko Yesu dok na hir beggang rë. In deraç ni bë yò rëk berup na Yerusalem.

54 Hur maluh luu sënë, Jon lu Yakobus, delë ngaa sënë, lob luho denër bë, “Mehöböp, mak hil tahi nengwah vu yagek duk nam ga alam sënë?”

55 Lok Yesu ggërin yah bevong gagek rak luho.

56 Log deya rak medeya beggang-bu ngwë.

*Alam Sën Denvongin Bë Desepa Yesu Lo
(Mt 8:19-22)*

57 Nahën medo deneyök aggata, lob mehöti nër vu Yesu bë, “Nyëg pin sën gena lo, og sëk sepa hong mena geving.”

58 Lok Yesu nër yah vu bë, “Anöösik lej neggëp, gesok newisej nedo, gaç Mehönon Nalu, og ben sën gëp dok lo ma.”

59 Log nër vu mehö ngwë bë, “Genam gesepa sa.” Lok nër bë, “Amag nadiik besedev rë lok mëm.”

60 Lok Yesu nër vu bë, “Alam diiksën yò rëk dedev hir heljeng. Gaç hong, og gena genanër gagek jak sën Anutu natu ala megegin hil lo.”

61 Lok mehö ngwë nër vu yi bë, “Mehöböp, sa hevongin bë nöç sepa hong, om genaçööç gesenah najom sa alam nemaj rë.

⁶² Loḵ Yesu nēr vu bē, “Mehö sēn ḵo huk raḵ rēḵ kwa luu luu in lo, og su yoh vu bē doḵ na Anutu-yi-nyēg rē.”

10

Yesu Vong Alam Mehödahis Löö Benemadluho Ya In Bē Degevong Yi Huk

¹ Ggovek, log ggooiin alam 70 raḵ ving, bevong sir luu luu demuḡin medeya nyēg böp los mahen pin sēn rēḵ na lo.

² Log peḡgin gaḡek menēr vu sir bē, “Nos ngahiseḵē anon loḵ menedo huk anon, rēḵ alam sēn deketöv medengupin lo su ngahi rē. Om ham kwetaḡ vu huk ala nabē gevong yi hur na debo yi nos medengupin nom.

³ Om ham na jaḵ. Rēḵ mu ham gwengo rē, sa nehevong ham ya nebē sēn sipsip deneloḵ ya anöo bemēn avij.

⁴ Om ham su banuh jej monē-yi ma, gweje vahek ma, gweḵo suu sepa. Geham su bengwēng in alam medenajom ham ahon doḵ aggata.

⁵ Nabē ham doḵ na begganḡ ti, og ham bengev jaḵ in sir menanēr namuḡin nabē sēnē, ‘Alam begganḡ ayo ti sēnē ayoj ḡep revuh.’

⁶ In lob nabē mehöti nedo ayo revuh loḵ begganḡ saga, og ham gaḡek semusēn saga rēḵ semu yi. Rēḵ nabē sir ti su nebē saga menedo rē, og ham gaḡek sēn ham nēr ya lo, yö rēḵ pekwē menom semu ham.

⁷ Log yik ham naḵöök doḵ begganḡ timu saga, beham gwa los nanum ngaa sēn denevong vu ham lo. In mehö sēn nevong huk lo, og netök raḵ

nyëvewen raḵ yi huk. Gaḵ ham su medo mepesöng doḵ beggang ti ti lo.

⁸ Nabë ham doḵ na nyëg böp ti, lob degeḵo ham na vu sir, og ham gwa nos sën debo vu ham lo.

⁹ Geham gwevong behir alam nijraksën nijvesa jaḵ. Geham nanër nabë, ‘Anutu yi nyëg vongin anon jaḵ.’

¹⁰ Gaḵ nabë ham doḵ na nyëg böp ti, rëḵ su degeḵo ham na vu sir rë, og ham kwedi mena bare na nyëg saga yi aggata nyë, genanër nah vu sir nabë,

¹¹ ‘Ham nyëg sënë dob kebus gga raḵ he vahamin, rëḵ mu he netetëhin yök vu ham. Rëḵ mu ham ngo kwamin bo rë, in Anutu yök dus raḵ ham ggovek ya, rëḵ ma geham nimin lël in.’

¹² Sa nanër vu ham nabë: Vu Buk-tamusën, og alam vu nyëg nebë sënë rëḵ denatök vu maggin böp rot kesuu alam Sodom.”

Yesu Nër Bë, “Gëpin Alam Nyëg Vahi Sën Su Deggërin Sir Rë Lo”

(Mt 11:20-24)

¹³ “Wöp-o! Ham Korasin! Gëpin ham! Log ham Betsaida! Gëpin ham! Bë mehöti gevong ngaa böp gëp alam Ture los Sidon hir nyëg nabë sën sa hevong loḵ ham nyëg agi, og rëḵ ayoj maggin in devong ngaa nipaya medegërin sir nom medegeyeh vahek duum gedebo rarii medemedo doḵ vewev degwa.

¹⁴ Om doḵ buk-nyëvewen-yi, og ham rëḵ gweḵo maggin böpata rot kesuu alam Ture los Sidon.

15 Log ham Kapernaum, ham bë kwerë ham jak na vavunë? Ma! Ham rëk duk na Nyëg-nengwah-yi.”

16 Log nër vu yi hur maluh lo bë, “Mehöti bë gengo ham ayemin, og sagak nengo sayeg. Log mehöti bë geruu demi vu ham, og sagak neruu demi vu sa ving. Log mehöti bë geruu demi vu sa, og yik neruu demi vu Mehö sën vong sa meseyam lo.”

Hur Mehödahis Löö Benemadluho Sën Vong Sir Ya Lo Yom Deverup

17 Ggovek, galam 70 lo yom deverup, lob kwaj vesa rot gedenër bë, “Mehöböp, he nër arëm, lob memö nengaj yes ving meto deya.”

18 Lob nër vu sir bë, “Ëë-ë sa nehalë gevong bë Satan vës vu yagek nebë davës meyam sis yi.

19 Ham ngo! Sevo niwëek vu ham, om ham yoh vu bë bakë nyël los veveeyagek böp, geham yoh vu bë dahun Satan yi ngaa vahi pin sën gevong begö vu ham lo, gengaa ti su yoh vu bë gevong paya vu ham rë.

20 Rëk mu ham su napisek in sën memö nengaj yes vu ham ayemin lo rë, gak ham napisek in dekevu ham arëmin ya neggëp yagek vorot.”

*Yesu Kwa Vesa Bahë Nivesa Vu Ama Anutu
(Mt 11:25-27; 13:16-17)*

21 Lok buk saga Anon Vabuung vong beYesu kwa vesa rot, lob jom rak bë, “Oo Amag, hong Mehöböp vu yagek los dob. Sa ahëg nivesa vu hong, in ngaa sënë neggëp vunsën in alam sën deneluk dub böp lo los alam los kwaj, gak getato vu alam sën su

denelux dub böp rë lo mu. Yönon Amag, in yik ngo kwam nevo bë gwevong nabë saga in nivesa.”

²² Log nër ving bë, “Amag tung ngaa pin lox yam sa nemağ ggovek ya. Log mehöti su rağ Nalu ni rë, gağ Ama yö timu rağ ni. Log mehöti su rağ Ama ni rë, gağ yik Nalu yö timu rağ ni. Galam sën Nalu tato Ama vu sir lo, og derax ni ving.”

²³ Lob Yesu ggërin yah menër vu yi hur maluh mu bë, “Alam sën denelë ngaa sën ham nelë rağ malamin agi, og kwaj vesa.

²⁴ Yönon, sa nanër vu ham nabë: Wirek og alam-denenër-gägek-rangahsën ngahi galam-los-bengöj ngahisekë denetung malaj in bë degelë ngaa sën ham nelë agi, rëğ su denelë rë. Gedenebë nengaj in bë degengo gägek sën ham nengo agi, rëğ su denengo rë.”

Mehö-horek-yi Loğ Tepëğ In Horek Sogek

²⁵ Nebë saga lob alam-horek-yi ti kedi rağ in bë seggi yi. Lob loğ tepëğ vu yi bë, “Tatovaha, sëğ gevong va in lob sa medo malağ-tumsën degwata los degwata?”

²⁶ Loğ Yesu loğ tepëğ yah vu yi bë, “Dekevu gägek nebë va meneggëp loğ horek megetevin-a?”

²⁷ Loğ mehö saga nër yah vu bë, “Ahëm geving Mehöböğ hong Anutu los ayom dahis bekenum los dahis, gahëm geving yi los nim wëek pin, gekwam los dahis na vu yi timu. Log ahëm geving alam sën denedo dus vu hong nabë sën ngo ahëm neving hong lo.”

²⁸ Lob Yesu yogekin bë, “Sagak genër ya meyoh vu. Gwevong nabë saga, og mëm rëğ gemedo malam-tumsën degwata los degwata.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Ti Raḵ Samaria* Ti In Bë Tateḵin Alam Sën Denedo Dus Vu Hil

²⁹ Rëḵ mehö saga vongin bë tato yi nabë yi mehö nivesa, lom sën loḵ tepëḵ yah vu Yesu bë, “Alam sën denedo dus vu sa lo, og sir maḵ re lo?”

³⁰ Loḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Mehöti vu Yerusalem meneluk meneya in bë na Yeriko. Lob alam-begö-hodeḵ la detöḵ raḵ yi loḵ aggata, lob desis yi bedus raḵ bë nadiik geneggëp loḵ aggata nenga. Log deggodeḵ yi tob lu ngaa pin bedeya.

³¹ Loḵ alam-deneḵo-seriveng ti tetuu aggata saga beya meto, lob lë mehö saga, rëḵ ma geyö yoh aggata nenga vahi bekesuu meya.

³² Log alam Levi* ti yiḵ vong nebë saga. Ya meto aggata saga belë yi geneggëp, rëḵ yoh aggata nenga vahi, bekesuu meya.

³³ Loḵ mëm Samaria* ti medo netamu beya meto belë mehö saga geneggëp, lob kwa pesivin yi.

³⁴ Lom to meya dus vu yi berikin wain los wël* raḵ begö nyë, geteta. Log tung yi raḵ ya yi dogi, beḵo meya mebë loḵ ya vatëveḵ-bej ti begin yi nivesa.

³⁵ Log heng to, lob vo kina luu vu mehö sën negin vatëveḵ-bej lo, genër vu yi bë, ‘Gwegin mehö sënë nivesa. Genabë monë sënë su yoh vu rë lob gëbasap hong monë la jaḵ geving, og sëḵ nom geto, lob mëm sebo doḵ nah hong monë.’

³⁶ Nebë saga, om kwam nevo bë mehö löö sën deyoh aggata agi ti tena vong yoh vu nebë sën nedo dus vu mehö sën devasap yi agi?”

³⁷ Lob mehö-horek-yi lo nër yah bë, “Mehö sën kwa pesivin yi lo.” Lob Yesu nër vu bë, “Om gena jaḵ, log yiḵ gwevong nabë saga.”

Marta Luho Maria

³⁸ Loḵ tum ya medo deneko loḵ beya deverup beggang-bu ti, lob Yesu loḵ ya, lob avèh ti arè nebè Marta ḵo yi loḵ ya ben.

³⁹ Log Marta ari ti nedo barè nebè Maria. Lob Maria verup nedo loḵ Mehöböp vaha menebè nenga vu yi gagek.

⁴⁰ Rëḵ Marta og nevong huk ngahi in neyeh nos lu ngaa, om kwa neya vu ngaa aggagga. Nevong nebè sënë, lob ya menèr vu Yesu bë, “Mehöböp, arig vuu sa gesengo ti nehevong huk böp meneheyeh nos. Ma su kwam nevo sënë rë? Om genanèr vu Maria nabè nam doḵ vu sa.”

⁴¹ Loḵ Mehöböp nër yah vu yi bë, “Marta, Marta, kwam neya ngahi genewam neraḵ in ngaa ngahisekè.

⁴² Rëḵ mu hil naraḵ vu in ngaa timu, lob Maria ḵo ngaa nivesa sënë ya vu yi ggovek ya, lob hil su rëḵ abo ngaa nivesa sënë vèr in yi rë.”

11*Hil Najom Jaḵ Nabè Sënë**(Mt 6:9-15; 7:7-11)*

¹ Buk ti lob Yesu medo nejom raḵ loḵ nyëg len ti. Jom raḵ ggovek, loḵ yi hur maluh ti nër vu yi bë, “Mehöböp, getahu he doḵ jomraksèn nabè sèn Jon netahu yi hur maluh wirek lo.”

² Loḵ nër yah vu sir bë, “Bè ham najom jaḵ, og ham nanèr nabè sënë:

‘Amag,

arèm yö gëp vabuung.

Gemehönon pin degurek babum.

³ Gebo nos vu he noh vu buk pin.

⁴ Log gedahun he ngaa nipaya na.

In he ngo nedahun mehōnon pin hir ngaa nipaya sēn denevong vu he lo ya.

Log su gweli he na vu pelēpinsēn.’ ”

⁵ Log nēr vu sir ving bē, “Maḵ bē ham ti kedi mena vu yi alam ti doḵ buk vuheng menanēr vu nabē, ‘Sa mehō-e! Gebo brēt löö vu sa rē,

⁶ in sehög vatēveḵ ti medo meyam benahēn neverup vu sa, lob nos teka su nedo vu sa in bē ga rē.’

⁷ Loḵ yi alam ti sēn lo maḵ rēḵ nanēr nah vu yi nabē, ‘Su gegwee vu sa. In sa vehii reping beniwēēḵ raḵ gehe los hurmahen ahēp yīing ya; om sa su yoh vu bē rēḵ kedi menök bo ngaa ti vu hong rē.’

⁸ Rēḵ mu sa nanēr vu ham nabē: Maḵ su rēḵ kwa bo yi mehō saga nabē bo vu yi rē, rēḵ mu netahi menegeyeh loḵ, om rēḵ kedi mebo ngaa pin sēn nerak vu in lo vu yi.

⁹ Om sa nanēr vu ham nabē: Bē ham kwetag ngaa vu Anutu, og rēḵ bo vu ham. Geham bē sero ngaa, og ham rēḵ natök jaḵ. Geham bē pepa jaḵ reping, og Anutu rēḵ tahinin vu ham.

¹⁰ In alam pin sēn deneketag ngaa vu Anutu lo, og nevo vu sir. Galam sēn denesero ngaa lo, og denetök vu. Galam sēn denepepa raḵ reping lo, og Anutu netahinin vu sir.

¹¹ Bē ham ti nalu ketag nos vu ama, og maḵ rēḵ bo gelöng ti vu yi? Ma bē ketag gēl vu yi, og maḵ rēḵ bo nyēl ti vu yi? Ma!

¹² Log bē nalu ketag kökrēeh gahis ti vu ama, og maḵ ama rēḵ bo veveyagek ti vu yi? Rēḵ nama!

13 Ham alam nimin paya rëk ham nevo ngaa nivesa vesa vu nalumin lo. Gaḥ Amag sën nedo yaḡek lo nevong ngaa nivesa rot kesuu ham, om rëk bo Anon Vabuung vu alam sën deneketag vu yi lo.”

Denër Bë Yesu Nevong Huk Raḥ Belsebul* Niwëäk

(Mt 12:22-30; Mk 3:20-27)

14 Yesu tii memö kwa ngengöleng ti to meya in mehöti, genevengwëng nivesa. Lob alam kwaj neya ngahi mederanga nemaj.

15 Rëk sir vahi denenër bë, “Netii memö to deneya raḥ memö hir ala Belsebul* niwëäk.”

16 Gesir vahi kwaj nevo bë deseggi Yesu, lom denër vu bë gevong ngaa böp yaḡek yi ti medegelë.

17 Rëk raḥ ayoj ni, lob nër vu sir bë, “Bë alam dob timu debasuh sir bedengis sir, og hir nyëḡ rëk nabumeng na. Log alam degwa ti bë debasuh sir medengis sir, og rëk arëj nama na.

18 Om nabë Satan losho yi alam debasuh sir na yu luu medengis sir, og hir nyëḡ rëk gëp niwëäk nabë va? Senër sënë in ham nër bë sa nehetii memö raḥ Belsebul* niwëäk.

19 Rëk bë Belsebul* nelok vu sa yönon besa nehetii memö to deneya, og maḥ re nelok vu ham alam besën denetii memö to deneya agi? Om ham alam saga degengo ham gagek sagi medeseggi rë.

20 Rëk mu nabë Anutu nema nelok vu sa, besa nehetii memö lo, og saga tato bë Anutu yam vu ham ggovek ya in bë gëgin ham.

21 Nabë mehö niwëäk ti medo los ngaa-begö-yi megëgin yi beggang nivesa, og yi ngaa pin yö nedo nivesa.

22 Rëk mu nabë mehö los niwëek ngwë niwëek kesuu yi beberup ngis yi medahun na, og nevo yi ngaa-begö-yi sën kwa nevo bë rëk dok vu yi lo vër, betum bo yi ngaa pin vër bebo gelek yi alam.

23 Mehöti sën su nelok vu sa rë lo, og nesis begö vu sa. Gemehöti sën su nelok vu sa menesupin sipsip ving rë lo, og netii sir meya denepalët lok.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Rak Memö Sën Neyom Ggökin

(Mt 12:43-45)

24 “Memö nipaya sën to neya in mehönon ti lo, og to meya medo neyoh nyëg nivevo menesero nyëg len ti in bë sewah dok. Rëk su netok vu rë lob nenër bë, ‘Maam sak nah mena galë beggang sën sa nado lok wirek lo rë.’

25 Lob yah verup rëk nelë bë desekee beggang sën lo bedevunek vu menedo meris.

26 Lob rengö yi beyah ko memö nemadvahi-bevidek-luu sën denevong ngaa nipaya rot medenekesuu yi lo, beyom denedo lok beggang sënë. Lob mehö sën nedo paya wirek lo, mëm nedo paya ya verök yi rot.”

Alam Sën Kwaj Vesa Lo

27 Alam yu böpata denedo, geYesu nenër gagek sënë, lok avëh ti nare lok sir vuheng bepisek in bë, “Avëh ti sën ko hong wirek, bevo rur vu hong lo, mak yö nedo los kwa vesa.”

28 Rëk Yesu nër yah bë, “Rëk mëm alam sën denengo Anutu yi gagek agi medenesepa lok lo, og mëm kwaj vesa rot mekesuu yi.”

Alam Detahi Bë Degelë Ngaa Böp

(Mt 12:38-42; Mk 8:12)

29 Log alam ngahisekë denesup sir yam ggök ggökin rot, lob nër vu sir bë, “Alam vu buk sënë og sir alam nij paya, om deketag bë degelë ngaa böp yagek yi. Rëk mu sa su rëk tato ngaa böp ti vu sir rë. Gak yik sëk tato ngaa böp nabë sën Yona lo mu vu sir beggovek.

30 Wirek alam Nineve delë ngaa böp sën tøk vu Yona lo mederak ni medeggërin sir. Om yik alam vu buk sënë rëk degelë ngaa böp natøk vu Mehönon Nalu nabë saga in dejak ni medegërin sir.

31 Log vu Buk-tamusën og Anutu rëk seggi mehönon hir gagek, lob rëk avëh-los-bengö vu sën sang neverup lo kedi bare menanër gagek jak alam vu buk sënë nabë denevong ngaa nipaya. In wirek avëh sënë nedo dob nenga, rëk yam in bë gengö Solomon* yi gagek los kwa böp. Gak mehö sën nedo gwëbeng agi kesuu Solomon*, rëk ham su ngo aye rë.

32 Log vu Buk-tamusën og Anutu rëk seggi mehönon hir gagek, lob rëk alam Nineve kedi de-bare medenanër gagek jak alam vu buk sënë nabë denevong ngaa nipaya. In alam Nineve dengo Yona aye medeggërin sir yah vu Anutu. Gak mehö sën nedo gwëbeng agi kesuu Yona, rëk ham su wërin ham rë.”

*Yesu Nër Bë Hil Malad Tu Hil Navid Yi Ram
(Mt 5:15; 6:22-23)*

33 “Mehöti su netaggi lok ram menevun luk ya reek len ma, nekeyovekin dëg rak rë. Gak netung rak ya reek in bë alam sën dedok na beggang ayo lo degelë nyëg.

34 Log malam tu navim yi ram. Bë malam natum in ngaa nivesa, og rangah rëk gegwang na navim

pin los dahis. Gaḅ bē malam natum in ngaa nipaya, og navim pin rēḅ malakenu dok.

³⁵ Om gwegin hong nivesa, in rēḅ rangah sēn nedo loḅ hong lo malakenu dok.

³⁶ Nabē navim pin rangah rot, gelen ti su malakenu rē, og navim pin rēḅ rangah na verōḅ nabē sēn ram nejēh raḅ hong.”

Ngaa Nipaya Sēn Alam Parisai* Los Tatovaha Denevong Lo

(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lk 20:45-47)

³⁷ Yesu nēr gagek sēnē ggovek, log Parisai* ti nēr bē na mega nos geving yi. Lob ya meloḅ ya beggang ayo beya nedo ya tevor.

³⁸ Lob Parisai* sēnē lē bē Yesu sesor meya nedo ya tevor menegga nos gesu ripek nema rē, lom kwa ya ngahi.

³⁹ Rēḅ Mehōbōp nēr vu yi bē, “Ham Parisai*, ham neripek kap los perē navi mu, gaḅ ham ayomin og hodeḅ los ngaa nipaya pup ya.

⁴⁰ Ham kwamin ma! Anutu sēn nero ngaa demi lo, maḅ su nero ayo peggo ving rē?

⁴¹ Gaḅ ham dok vu alam sēn deneraḅ vu in ngaa, loḅ mēm ham rēḅ nimin rōp jaḅ los dahis.

⁴² Rēḅ mu ham Parisai*! Gēpin ham! In ham nos pin vu huk saga sēn ham neḅo anon ti ti ggēp sēn netu nemadluho lo, beham netung netu seriveng vu Anutu. Ham netung nos bōp los mahen mahen pin nebē yesēḅ los kele navi, gejojeng reggu nivesa aggagga. Rēḅ mu ham nehōk ngaa nirōp los sēn ahēmin geving Anutu lo. Yōnon, horek sēn nebē hil abo ngaa sēn netu nemadluho natu seriveng vu

Anutu lo, og hil su rëk gevuu na rë. Rëk mu mëm hil sepa dok ngaa böp sënë namugin.

⁴³ Wöp-o! Ham Parisai*! Gëpin ham! In ham ahëmin neving pangsën bë ham medo lël mala dok dub ayo geham ahëmin neving bë alam debengwëng vu ham medegeko ham jak dok alam tabaak.

⁴⁴ Wöp-o! Gëpin ham! In ham nebë heljeng sën neggëp vunsën lok söv gebinë lo. Alam su denerak ni rë, geyö medo deneggök ham ggëp vavunë.”

⁴⁵ Lob alam-horek-yi ti nër yah vu yi bë, “Genër nebë saga, om genër gagek nipaya yam rak he ving.”

⁴⁶ Lok Yesu nër yah bë, “Ham alam-horek-yi, gëpin ham ving! In ham netelë ngaa maggin rak ya mehõnon kwaj. Rëk ham ti su netelo nema ya in bë dok vu sir teka rë.

⁴⁷ Wöp-o! Gëpin ham! In ham kenumin lo desis alam-denenër-gagek-rangahsën lo wirek medediik, log gwëbeng og ham medo nelev beg-gang-bedub-yi nivesa vesa rak nedo waak sën denebë sekëj lok lo.

⁴⁸ Ham nevonng nebë sënë, log ham kwamin nevo ham kenumin lo hir ngaa nipaya saga beham ahëmin nivesa in. In ham kenumin denesis alam saga, log ham nevunek vu hir bedub.

⁴⁹ Nebë saga om sën Anutu los kwa böp nër bë, ‘Sëk gevong alam-denenër-gagek-rangahsën los sinaré la dena vu sir, lob rëk dengis sir la denadiik, gedegetii vahi na depalët dok.’

⁵⁰ Nebë saga om Anutu rëk nanër alam-denenër-gagek-rangahsën pin sën denesis sir wirek vu nyëdahis sën Anutu tung yagek los dob beyam

verup gwëbeng agi degwa gëp vu alam vu buk sënë nabë desis sir ving.

⁵¹ Loḵ sën Abel diiḵ wirek lo rot, beyam verup loḵ Sakaria sën diiḵ loḵ jepö degwa los dub ayo vabuung vuheng atov lo. Sa nanër vu ham yönon nabë: Anutu rëḵ nanër nabë nipaya pin nyëvewen rëḵ natöḵ vu alam sën denedo gwëbeng agi.

⁵² Wöp-o! Ham alam-horek-yi! Gëpin ham! In ham vun kii sën tateḵin aggata vu mehönnon mede-jaḵ gagek los kwa böp ni lo. Ham su ngo nepedi veluung avi meneloḵ ya rë, log ham newërin aggata in alam vahi sën denevongin bë dedoḵ na lo ving.”

⁵³ Lob Yesu vu beggang sënë ayo beto meyah dobnë, lob alam-horek-yi losho Parisai* nij wëëḵ medenevong newa newa in bë denanër gagek jaḵ yi. Lob deneloḵ tepëḵ in gagek agga ti ti vu yi pangsën in bë degengo aye.

⁵⁴ Lob deseji yi in bë denatöḵ jaḵ gagek ti berup avi, lob degevong gagek vu yi.

12

Yesu Nër Bë Hil Gegin Hil In Ngaa Tetuhinsën (Mt 10:26-27)

¹ Alam ngahiseḵë raḵ neggëp mehömehö desup sir yam mederaḵ vu sir, log Yesu nenër vu yi hur maluh lo bë, “Ham su gwa jaḵ Parisai*, in ham rëḵ natu alam kwamin luu nabë sir.

² In ngaa pin sën neggëp vunsën lo, rëḵ natöḵ nam rangah vu tamusën. Gengaa pin sën debom meneggëp loḵ gobeng gwëbeng lo, og mehönnon rëḵ dejaḵ ni vu tamusën.

³ Nebë sënë om gagek sën ham nenër loḵ mala vahis lo, og alam rëḵ degengo jaḵ hes. Ga, gagek pin sën ham nepatereng loḵ beggang ayo lo, og rëḵ debare jaḵ telig gedetahi na rangah.”

Yesu Nër Bë Hil Agönengin Anutu Yö Timu Bagurek Babu
(Mt 10:28-31)

⁴ “Sa mehö lo, sa nanër vu ham nabë: Ham su gönengin alam sën dengis ham navimin mu meham nadiik lo. In su deyoh vu bë dengis ham anomin geving rë.

⁵ Gaḵ mëm sa tato mehö sën ham gönengin yi lo: Ham gönengin yi sën nesis mehönon medenediik, geniweëḵ neggëp beyoh vu bë rëḵ getë anoj doḵ na Nyëḡ-nengwah-yi geving lo. Om sa nanër vu ham nabë mëm ham gönengin Mehö sënë.

⁶ Log ham neraḵ ni. Alam denebago soḵ mahen nemadvahi raḵ toea luu mu, rëḵ Anutu su kwa nevorekin soḵ nebë sënë ti rë.

⁷ Gaḵ ham, og Anutu tevin ham yumin viis pin los dahis beneraḵ ni. Om ham su gönengin ham, in Anutu kwa nevo ham kesuu soḵ mahen mahen ngahiseḵë sënë menegin ham.”

Yesu Nër Gagek Raḵ Alam Sën Denanër Yesu Arë Rangah Lo
(Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ “Log sa nanër vu ham nabë: Bë mehöti nanër yi rangah gëp mehönon malaj nabë sa alam yi, og Mehönon Nalu rëḵ nanër yi rangah nabë sënë gëp Anutu yi angër lo malaj.

⁹ Log bë mehöti dah sarëḡ vun in mehönon, og sëḵ dah arë vun in Anutu yi angër lo.

¹⁰ Mehöti bë nanër gägek nipaya ti jaḵ Mehönon Nalu, og aggata neggëp in bë mëm Anutu rëḵ dahun yi nipaya sënë na. Gaḵ nabë mehöti nanër gägek nipaya ti jaḵ Anon Vabuung, og aggata su neggëp in bë Anutu rëḵ dahun yi nipaya ti sën lo na rë.

¹¹ Log nabë alam degelë ham paya in sën ham nesepa loḵ sa lo medegeḵo ham na dub-supinsën-yi ayo, gevu gavman, gevu alam sën detu ggev lo, og ham su newamin jaḵ nabë, ‘Maḵ hil rëḵ nanër gägek nah nabë va? Ma hil rëḵ nanër gägek re?’

¹² Gaḵ doḵ buk saga, og Anon Vabuung yö rëḵ gevong gägek sën ham nanër nah lo vu ham.”

Gägek Peggirinsën Rak Mehö-los-bengö-ggoreksën Kwa Masën Ti

¹³ Alam yu böpata sën yam denedo lo ti nër vu Yesu bë, “Tatovaha, ġenanër vu arig nabë basuh alu amamin yi ngaa pin begevong vahi vu sa.”

¹⁴ Rëḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Sa mehö-e! In re ggoo in sa rak in bë sa ġango ham gägek, ma sebo ham ngaa gelek-a?”

¹⁵ Log nër vu sir ving bë, “Ham gwegin ham! Beham kwamin bo in ham rëḵ malamin anon in ngaa ngaa. In mehöti sën yi ngaa ngahiseḵë lo, og su rëḵ medo mala-tumsën jaḵ yi kupeḵ rë.”

¹⁶ Loḵ tateḵin gägek ngwë ggökin vu sir bë, “Mehö-los-bengö-ggoreksën ti yi nos anon loḵ rot menedo huk anon.

¹⁷ Lob mehö-los-bengö-ggoreksën sënë kwa nevo loḵ ayo bë, ‘Sëḵ gevong nabë va? Sehög beggang su yoh vu bë sa ġetung nos anon pin sënë doḵ nam rë.’

18 Loḵ nēr bē, ‘Maam sa gevong nabē sēnē: Sēḵ ḵevoh sa jōḵ pin na, gesedev bōp bōp doḵ nah. Lob mēm sēḵ ngupin wit* ḡahis los sa ngāa nivesa vesa pin jaḵ na jōḵ sēnē.

19 Log mēm sēḵ nanēr vu sa nabē, “Ma sa in-a! Sesupin ngāa ngahiseḵē beyoh vu ngebek ngahiseḵē rot. Om sēḵ sewah bemedo meḡa los nanum kwaḡ vesa vesa.” ’

20 Rēḵ Anutu nēr vu yi bē, ‘Kwam ma rot! Rēḵ ḡenadiiḵ pehi buk sēnē. Log ngāa pin sēn ḡesupin menedo lo, og rēḵ natu re yi ngāa?’

21 Om alam sēn yō kwaj neya vu hir ngāa mu gesu kwaj neya vu Anutu rē lo, rēḵ nabē saga.”

*Yesu Nēr Bē Hil Su Newad Jaḵ Bekwad Na Ngahi
(Mt 6:25-34)*

22 Log Yesu nēr vu yi hur maluh lo bē, “Nebē saga om sa nanēr vu ham nabē: Ham su newamin jaḵ in ham medoḵ tepēḵ nabē, ‘Hil rēḵ aḡa va?’ ḡe ham su newamin jaḵ in navimin nabē, ‘Hil rēḵ ḵebu navid jaḵ va?’

23 In hil anod kesuu nos ḡehil navid kesuu tob.

24 Om ham kwamin bo soḵ lo rē. Su denehin nos ḡahis rē, gesu denerur anon medenesupin rē. Hej jōḵ los begḡang sēn deḡetung anon doḵ lo ma. Rēḵ Anutu nevet sir. Gaḵ ham mehōnon, og ham kwesuu soḵ lo yōnon!

25 Nabē ham ti kwa bo nabē ḡeḵo yi buk sēn medo mala vesa lo seggi berup na teka ḡeving, og maḵ yoh vu bē rēḵ gevong-a?

26 Ma! Ham su yoh vu bē ḡwevong ngāa mahen teka nabē sēnē rē, om ham su newamin jaḵ in ngāa vahi.

27 Ham kwamin bo sesik talohék sën nekwek pahup ayo lo rë nabë denerak nebë va? Su denevong huk rë, besu denevasu tob rë. Rëk mu sa nanër vu ham nabë: Wirek Solomon* los yi vunek vunek nikapiik neggërin yi, rëk mu ti su nivesa nebë sesik sënë rë.

28 Yönon, Anutu negin vos sën nare gwëbeng gerëk dekesik neheng medebesi jak na nengwah agi nivesa. Om nebë va sën ham su ayomin neya timu vu Anutu rë-ë? Ham jak ni nabë Anutu rëk gegin ham nivesa geving kesuu vos saga.

29 Om ham su newamim jak medok tepëk in ham nabë ham rëk gwa va los nanum va? Geham su medo mekwamin na ngahi.

30 In alam dahis vu dob yik kwaj nevo ngaa pin sënë pangsën bë denatök vu. Gaq ham Amamin vu yagek rak ni ggovek ya bë ham neraq vu in ngaa nebë sënë.

31 Gaq mëm ham malamin sepa nabë Anutu natu ala begegin ham, lob mëm rëk bo ngaa pin saga vu ham geving.”

*Yesu Nër Bë Hil Angupin Ngaa Nivesa Gëp Yagek
(Mt 6:19-21)*

32 “Ham sipsip yu mahen teka sënë, ham su göneng! Gaq ham Amamin vu yagek joo gagek menare vorot bë ham rëk natu alam-los-bengömin beham medo nivesa geving yi.

33 Ham gwevong ham ngaa pin balam debago, lob ham bo monë sën ham gweko jak lo vu alam sën denerak vu in ngaa lo in dok vu sir. Ham sero jej-monë-yi sën su rëk siis jak rë lo. Geham ngupin ngaa nivesa vesa gëp yagek, in vu yagek og ngaa su

mala nema rē galam hodek su deyoh vu bē dena dus jak rē, gejeluj su nelok rē.

³⁴ Nyëg sën ham ngupin ham kupek bemedo dok lo, og ham rëk gwëp natumin.”

Yesu Nër Bë Hil Gero Hil, Bemedo Gegin Yesu Duk Nom

³⁵ “Ham gwevëh ham tob dus, beham baçu ahon jak kabi, geham taggi dok ram, bemedo gwegin Yesu duk nom.

³⁶ Ham gwevong nabë sën hur denegin hir alam in ya nos böp sën maluh ti lu venë denejom nemaj gerëk nom geto lo, om denegin yi in bē pepa jak reping, og detahinin pevis in yi.

³⁷ Nabë alaj nom geto begelë genahën medo denetum, og hur lo sënë rëk kwaj vesa. Sa nanër vu ham yönon nabë: Alaj yö rëk gevëh tob nos yi gërin yi, log mëm nanër vu sir nabë na detetup dok tevor. Log yö rëk bo nos gelek sir.

³⁸ Yönon, nabë nam buk vuheng, ma dok sën kökrëeh nesu beron ti geneggëp yah lo, begelë nabë yö nedo denetum, og yö rëk kwaj vesa rot.

³⁹ Log ham kwamin bo ngaa sënë rë: Bë beggang ala gengo hes mala sën mehö hodek rëk godek yi ngaa lo bengö namugin, og su yoh vu bē rëk gelë mehö saga mu gedok na yi beggang ayo rë.

⁴⁰ Om ham gwero ham nabë saga, in Mehönon Nalu rëk nom dok buk ti sën ham su kwamin nevo bē rëk nom dok lö rë.”

Gagek Peggirinsën Raç Hur Nivesa Los Hur Nipaya

(Mt 24:45-51)

41 Lob Pita loḵ tepək in bē, “Mehöböp, maḵ ngo genēr gāgek peggirinsēn sēnē vu he mu, ma genenēr vu alam pin ving-a?”

42 Loḵ Mehöböp nēr yah bē, “Maḵ hur ti tena nedo, beyi mehö los kwa benevong yi huk niröp-a? Og mēm ala rēḵ gooin yi jaḵ in gēgin yi hur vahi pin mebo nos gelek sir niröp doḵ buk sēn degeḵo nos lo!

43 Og ala rēḵ na genom berup begelē nabē yi hur nevong huk yoh vu sēn nēr lo, lob yi hur sēnē rēḵ kwa vesa.

44 Gesa nanēr vu ham yōnon nabē ala rēḵ gevong yi ngāa pin doḵ na nema in gēgin.

45 Gaḵ bē hur saga kwa bo nabē ala su rēḵ nom berup pevis rē, lob beek hur maluh los hur avēh, log yō medo mega los nanum mekeyevin,

46 og ala rēḵ nom doḵ buk ti sēn yi hur su negin yi loḵ lo rē, gaḵ rēḵ nom doḵ hes mala sēn yi duḡin lo. Lob ala rēḵ ngis yi rot mebasap yi, log getē yi na medo geving alam sēn denekeyēh gāgek lo, bedegeḵo nyēvewen gēp ti.

47 Sa nanēr nabē hur sēn neraḵ ala kwa ni ggovek ya, rēḵ mu su nesepa loḵ rē, om ala rēḵ beek yi pangsēn rot.

48 Log mehōti bē duḡin ala kwa lom gevong paya beyoh vu bē rēḵ geḵo nyēvewen doḵ nah, og ala su rēḵ beek yi pangsēn rot rē. In alam sēn alaj bo ngāa ngahiseḵē doḵ nemaj lo, og alaj kwaj nevo bē degevong huk böpata medegegin ngāa pin saga nivesa. Log alam sēn degegin huk ngahiseḵē lo, og alaj kwaj nevo bē degevong pin niröp, gedevong huk vahi geving.”

Yesu Nēr Bē Mehōnon Rēḵ Debasuh Sir Degwa Jaḵ

*Yi Gagek**(Mt 10:34-36)*

⁴⁹ “Sa haḱo nengwah yam in bē natum gēp dob, om ko nengwah sēnē natumēḱ-a!

⁵⁰ Dus raḱ in bē sa ḱaḱo ḱerus, om sa hevongin bē govek na pevis in sayog maggin rot.

⁵¹ Maḱ ham kwamin nevo bē seyam in bē gevong mamer vu dob-a? Ma! Sa nanēr vu ham nabē: Seyam in bē alam degengo sa ḱagek bedebasuh sir na yu luu.

⁵² Rēḱ degevoḅg doḱ buk sēnē mena rot. Alam nemadvahi rēḱ demedo doḱ beggang timu, lob debasuh sir na yu luu. Löö rēḱ degelē luu paya, log luu rēḱ degelē löö paya.

⁵³ Rēḱ debasuh sir bamaj rēḱ degelē naluj maluh lo paya, genaluj maluh rēḱ degelē amaj paya. Log ataj rēḱ depemēgin naluj avēh lo, genaluj avēh lo rēḱ depemēgin ataj. Gavēh böp rēḱ denapēēng ggej avēh lo geggej avēh lo rēḱ denapēēng ggej avēh böp, degwa jaḱ sa ḱagek.”

*Nгаа Sēn Hil Rēḱ Galē Jaḱ**(Mt 16:2, 3; Mk 8:11-13)*

⁵⁴ Log nēr vu alam ving bē, “Ham nelē beggob nekebu yam ggēp sēn hes nemasuseḱ ya lo, lob ham nenēr pevis bē, ‘Hob vongin geto!’ Lob hob neto yönon.

⁵⁵ Log ham nengo bē sang neyam ggēp ahē, lob ham nenēr bē, ‘Hes vongin natum böpata-o!’ Lob anon neraḱ yoh vu saga.

⁵⁶ Ham alam ḱagek tetuhinsēn ata! Ham nelē raḱ dob yi nгаа, ga, yaḱek yi nгаа. Rēḱ ham su

nerak buk sënë ni benerak ni bë Anutu nevong huk loḵ ham vuheng atov rë.”

Yesu Nër Bë Hil Semu Gagek Pevis Gaḵ Su Na Beböpata Jak

(Mt 5:25-26)

⁵⁷ “Nebë va sën ham su ngo neseggi ngaa sën neyoh vu lo menevong rë-ë?”

⁵⁸ Buk sën genena geving mehö sën melu neya in gwevong gagek lo, og melu nahën nenök aggata, log genanër vu yi bemelu semu gagek, in rëḵ dadii hong doḵ na jaas sën nengo gagek lo nema. Lob jaas bo hong doḵ na ahëvavu nemaj, lob ahëvavu degetung hong doḵ na ḵarabus.

⁵⁹ Om sa nanër vu hong nabë: Su rëḵ gwetah hong vër in ḵarabus pevis rë. Gaḵ rëḵ gemedo rot bena berup doḵ buk sën hong nyëvewen govek na los dahis lo lom mëm.”

13

Mehöti Bë Su Gërin Yi Rë, Og Rëḵ Mala Nama

¹ Yiḵ loḵ buk sënë, lob mehö la denër alam Galilea la vu Yesu bë Pilatus sis sir benij ḵök keseh beto meya sarömin ving hir seriveng ḵök.

² Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Ham kwamin nevo bë alam Galilea sënë hir ngaa nipaya ngahi neggëp vu sir kesuu Galilea vahi pin om sën malaj ma raḵ-a?”

³ Sa nanër vu ham niröp nabë: Ma! Su nebë saga rë! Rëḵ mu nabë ham su gwërin ham rë, og ham pin rëḵ malamin nama nabë saga.

⁴ Ma alam nemadluho-menemadvahi-vidék-löö (18) sën beggang ading vu Siloam kepë mesis sir wirek bedediḵ lo, og maḵ ham kwamin nevo bë

hir ngaa nipaya kesuu alam vahi pin sën denedo Yerusalem lo hir ngaa nipaya?

⁵ Ma! Sa nanër vu ham niröp nabë: Su nebë saga rë! Rëk mu nabë ham su gwërin ham rë, og ham rëk malamin nama nabë saga.”

Gagek Peggirinsën Raḵ Kele Sën Su Nesis Anon Rë Lo

⁶ Loḵ nër gagek peggirinsën ti bë, “Mehöti varoh kele pik* ti menare loḵ yi huk wain ayo, lob ya in bë gelë anon mejur, rëk anon ma.

⁷ Lob nër vu hur sën nevong huk in lo bë, ‘Gengo? Seyam sero pik* anon yoh vu ngebek löö, rëk ma, om gebuv kele na, ma va sën vasap dob jeji rot-è!’

⁸ Loḵ yi hur sën lo nër yah bë, ‘Mehö böp, genaköök gebare ta ngwë sënë geving, besedev dob doḵ degwa, gesa getung tebek doḵ degwa balu galë rë.

⁹ In maḵ mëm rëk ngis anon doḵ ta sënë. Rëk mëm nabë nama lo, og mëm ngo rëk gebuv na.’ ”

Yesu Vong Bavëh Ti Nivesa Raḵ Loḵ Buk-sewawsën-yi

¹⁰ Yesu vare nenër gagek vu alam loḵ Buk-sewawsën-yi* ti loḵ dub-supinsën-yi ayo.

¹¹ Log avëh ti nedo, rëk memö gwang ya ayo lob vong beni neraḵ yoh vu ngebek nemadluho-menemadvahi-mevidek-löö (18). Lob avëh sënë sekë ma rot gedemi sekë vegguu besu yoh vu bë kedi bare niröp rë.

¹² Yesu lë yi, lob tahi yi ya benër vu bë, “Avëh-e, sa hevong behong niraksën maya.”

¹³ Log bë nema raḵ avëh sënë, lob demi sesor avuti benare niröp. Log avëh lo ḵo Anutu arë raḵ.

14 Rêk dub-supinsên-yi ala ahê sengên pangsên in Yesu vong bavêh sênê nivesa rak lok Buk-sewahsên-yi*. Lob nêr vu alam pin bê, “Buk-huk-yi nemadvahi-bevidek-ti neggêp, om nabê ham nam in degevang beham nimin vesa jak, og ham nam dok buk-huk-yi, gak ham su nam in ngaa nabê sênê dok Buk-sewahsên-yi*.”

15 Lok Mehöböp nêr yah vu yi bê, “Ham alam kwamin luu! Nelok Buk-sewahsên-yi* og ham pin neya böök bej beham nekwevelekin ham burmakau los dogi beneko sir ya denenum bêl.

16 Gak avêh sênê lo, og yik Abraham yi mewis yi, rêk Satan jom yi ahon yoh vu ngebek nemadluho-menemadvahi-vidék-löö (18). Om sa bê kevelekin aggis in yi dok Buk-sewahsên-yi*, ma su yoh vu rê?”

17 Nêr nebê sênê, lob sir sên denelê yi paya lo nij mum. Galam pin ahêj nivesa medepisek rot in ngaa nivesa pin sên nevong agi.

Gagek Peggirinsên Rak Mastet Los Yiist
(Mt 13:31-33; Mk 4:30-34)*

18 Log Yesu nêr gagek peggirinsên ngwê ggökin bê, “Mağ sên Anutu-yi-nyêg anon jak lo, og yik nebê va? Mağ sêk tatekin jak va?”

19 Sên Anutu-yi-nyêg anon jak lo, og yik nebê nos sên hil nanêr bê mastet* lo gahis. Mehöti ko mastet* sênê gahis behin lok yi huk. Lob kip merig beni nebê kele, lob sok sên denevëeng medeneya agi yam denejegwi newisej lok.”

20 Lok nêr gagek peggirinsên ngwê ggökin bê, “Mağ sa tatekin sên Anutu-yi-nyêg anon jak lo jak va ngwê geving-a?”

²¹ Sën Anutu-yi-nyëg anon jak lo, og yik nebë yiist* sën nevonḡ bebrët nerig lo. Avëh ti sarömin yiist* sënë los parawa ketuk böp löö loḡ gabum, lob köd parawa pin sënë merig.”

Hil Adok Na Veluung Avi Mahen

(Mt 7:13-14, 21-23)

²² Log ya neko loḡ nyëg los beggang-bu la, menenër gagek vu alam, log ya in bë na Yerusalem,

²³ lob mehöti loḡ tepëḡ vu yi bë, “Mehöböḡ, mak yik Anutu rëḡ geḡo alam ti ti mu nah vu yi?” Loḡ Yesu nër yah vu bë,

²⁴ “Ham pasang dev vahamin dok in ham dok na veluung avi mahen. In sa nanër vu ham nabë: Alam ngahiseḡe rëḡ degevonḡin rot nabë dedok na, rëḡ mu su rëḡ denoh vu rë,

²⁵ in beggang ala rëḡ kedi bebehii reping. Log ham rëḡ berup bare dobnë bepepa jak, genanër nabë, ‘Mehöböḡ, getahinin reping in he!’ Loḡ rëḡ nanër nöḡ vu ham nabë, ‘Ham re lo? Sa dugin ham!’

²⁶ Loḡ ham rëḡ nanër nah nabë, ‘He sën hil los naha nos los nanum loḡ ti, gegenare loḡ he aggata megenenër gagek vu he lo.’

²⁷ Loḡ rëḡ nanër vu ham nabë, ‘Ham re lo? Sa dugin ham! Ham sënë nevonḡ ngaa nipaya, om ham jak na nenga in sa!’

²⁸ Ham rëḡ gwelë Abraham ga, Isaak ga, Yakop galam-denenër-gagek-rangahsën pin demedo dok Anutu-yi-nyëg, rëḡ mu ham, og rëḡ dejos ham nah dobnë beham rëḡ ngu megweköö nyëmin.

²⁹ Gaḡ alam vu nyëg sën hes mala neverup los nyëg sën hes mala nemasuseḡ ya lo, galam vu nyëg

sën ayöong neyam lo los nyëg sën sang neyam lo, og rëk dedok na bemedo dega nos böp gëp Anutu-yi-nyëg.

³⁰ Yönon, log alam vahi vu tamusën rëk nah denatu alam muginsën. Galam vahi vu muginsën rëk nom denatu alam tamusën.”

*Yesu Su Rak Yerusalem
(Mt 23:27-39)*

³¹ Lob alam Parisai* la denër niröp loḵ buk sënë vu yi bë, “Gwevuu nyëg sënë gegena nyëg ngwë, in Herot* vongin ngis hong megenadiik.”

³² Lok Yesu nër yah vu sir bë, “Ham na nanër vu anöö bemën kwa ngahi saga nabë, ‘Gengo! Sëḵ getii memö geto dena, gesëḵ gevong balam nijraksën nijvesa jaḵ pehi geneheng. Gaḵ duu og sëḵ semu sa huk na veröḵ yi.’

³³ Rëḵ mu sëḵ medo mena pehi sënë geneheng, ga, duu. In su yoh vu bë dengis alam-denenër-gägek-rangahsën ti doḵ beggang-bu ngwë rë, gaḵ yik yö dengis menadiik doḵ Yerusalem timu.

³⁴ “Oo Yerusalem, Yerusalem, hong mehö genesis alam-denenër-gägek-rangahsën medenediik, gegenetengwa Anutu-yi-alam sën nevong sir yöḵ vu hong lo rak gelöng medenediik. Sa nehevong beron beron in bë sengupin nalum lo nabë sën kökrëeh ata nesupin nalu lo loḵ yah babu lo, rëḵ nim nelël.

³⁵ Om ham gwengo rë! Anutu vuu ham ya ggovek ya beham nyëg rëḵ nabumeng na. Sa nanër vu ham nabë: Ham su rëḵ malamin jaḵ sa gökin nah rë, rot bena berup doḵ buk sën ham nanër nabë:

‘Anutu gevong semusemu vu Mehö sën vong yam los niwëek lo!’ ”

14

Yesu Vong Bemehö Nivuuksën Ti Nivesa Raḵ Yah

¹ Lob Buk-sewahsën-yi* ti, lom Yesu ya medo negga nos ving Parisai* hir ggev ti, lob alam medo malaj nesepa yi.

² In mehö vuuksën ti nedo, lob nedo loḵ mala.

³ Yesu lë, lob loḵ tepëḵ vu alam-horek-yi los alam Parisai* bë, “Yoh vu bë hil gevong balam nijraksën nijvesa jaḵ doḵ Buk-sewahsën-yi*, ma su yoh vu rë?”

⁴ Rëḵ ayej ma rot, lom ḵo mehö saga bevong benivesa raḵ, log vong yah meya

⁵ genër vu sir bë, “Bë ham ti nalu ma yi burmakau ti bës duk asoreng-bël-yi doḵ Buk-sewahsën-yi* ti, og maḵ ham su rëḵ dadii jaḵ nom doḵ buk saga rë? Gaḵ ham rëḵ gwëvong!”

⁶ Rëḵ su kwaj töḵ raḵ gägek ti medenër loḵ yah rë.

Yesu Nër Bë Hil Dahun Hil

⁷ Yesu lë vatëvek sën deyam in bë dega nos lo ya denedo raḵ sëa sën los arë lo. Lob nër gägek raḵ sir betateḵin bë,

⁸ “Nabë mehöti gevong dik nam vu hong nabë gena nos böp sën maluh ti lu venë denejom nemaj lo, og su gweto gemedo jaḵ sëa sën los arë lo. In tum mehö sënë, maḵ rëḵ gevong dik in mehö ngwë sën los arë kesuu hong lo nam geving.

⁹ Bë gevong nabë sënë, og mehö sën vong dik in meluu lo rëk nam nanër vu hong nabë, ‘Gebo sëa-los-arë saga vu mehö sënë.’ Lob rëk nim namum böpata rot begenah gemedo lël hus.

¹⁰ Om nabë mehöti gevong dik in hong nabë gena nos böp geving yi, og gena geberup gemedo lël hus. Gwevong nabë sënë in lob mehö sën vong dik in hong lo nam gelë hong lob nanër nabë, ‘Sa mehö, genam lël mala.’ Nabë nanër nabë sënë, og mëm alam pin sën ham los newa nos lo rëk degelë nabë ko hong rak.

¹¹ In mehöti bë yö geko arë jak, og Anutu rëk dahun yi. Gak mehöti sën nabë dahun yi lo, og Anutu rëk geko arë jak na vavunë.”

Gwevong Dik Na In Mehönon Nabë Denam Nos Böp, Og Gwevong Nabë Sënë

¹² Log nër vu mehö sën vong dik ya in yi lo bë, “Nabë gwevong nos böp ti, og su gwevong dik na in nim papu lo, arim lo, galam sën ham degwa ti lo. In mak rëk degevong dik nom in hong begena gegwa nos dok nah hong nos saga gëp hir beggang buk ngwë.

¹³ Gak nabë gwevong nos böp, og mëm gwevong dik na in alam bengöj masën, galam vahaj paya los vahaj kasöm, galam malaj kenod.

¹⁴ In alam nebë sënë su deyoh vu bë debo dok nah hong nos nyëvewen vu hong rë. Gwevong nabë sënë, lob kwam vesa. In Anutu rëk bo dok nah hong nos vu hong vu Buk-tamusën dok buk sën alam yohvu dekedi jak nah gëp bedub lö.”

*Gagek Peggirinsën Rak Nos Böp
(Mt 22:1-10)*

15 Alam sën losho Yesu medo denegga nos agi ti ngo gagek sënë, lob nër vu Yesu bë, “Mehöti sën rëk medo mega nos doḵ Anutu-yi-nyëg lo og kwa vesa.”

16 Rëk Yesu nër yah vu yi bë, “Mehöti vongin bë gevong nos böpata, lob vong dik ya vorot vu alam ngahi in bë nam dega nos böp sënë.

17 Lob mëm ya verup lok buk sën dega nos böp doḵ lo, lob vong yi hur ya denër vu alam sën vong dik ya in sir wirek lo bë, ‘Ham nam jaḵ in sa hero ngaa pin ggovek ya menedo.’

18 Rëk alam saga sir pin ti ti yö kwaj nevo hir gagek medenenër yah vu bë su deyoh vu bë dena rè. Sir ti nër bë, ‘Sa bago huk bengö ti, om sa naya in galë kesii. Om wöp-o, sa su yoh vu bë nök rë.’

19 Log ngwë nër vu bë, ‘Sa bago burmakau-huk-yi nemadluho, om sa naya in tahu sir doḵ huk, om wöp-o, sa su yoh vu bë nök rë.’

20 Log ti nër bë, ‘Yiḵ sa nahën nehaḵo avëh gwëbengko, om sa su yoh vu bë nök rë.’

21 Lob hur sën lo yah meya demi meris menër vu ala. Lob beggang ala ahë sengën rot, lob nër vu yi hur bë, ‘Gena pevis megenoh vu aggata böp pin los mahen pin vu nyëg sënë, begweḵo alam bengöj masën, galam vahaj paya, galam malaj ḵenod, galam vahaj ḵasöm lo megweḵo sir doḵ nam sa beggang.’

22 Lob yi hur yah geyom verup, lom nër bë, ‘Sa hevong yoh vu ayem, rëk mu len la nahën neggëp meris.’

23 Lob ala nër yah vu bë, ‘Om gena genoh vu aggata böp pin, gegena gesepa doḵ heek degwa

geving, begedadii alam denam. In sa hevongin bë sa beggang yö napup.

²⁴ Gaḵ sa nanër vu hong nabë: Alam pin sën sa hevong dik ya in sir wirek lo, og su rëḵ dega sa nos rë.’ ”

*Hil Kwad Bo Megero, Loḵ Mëm Hil Tamuin Yesu
(Mt 10:37-38)*

²⁵ Alam yu böpata denetamuin Yesu medeneya, lob Yesu ggërin yom menër vu sir bë,

²⁶ “Nabë mehöti nam vu sa rëḵ ahë neving ama lu ata gevenë losho nalu lo gari lo avëhnö lo kesuu sa, genabë yö kwa nevo yi kesuu sa, og mehö sënë su yoh vu bë natu sa hur rë.

²⁷ Gemehöti sën su kerë yi kelepeko* metamuin sa rë lo, og su yoh vu bë rëḵ natu sa hur rë.

²⁸ Gaḵ bë ham ti kwa nevo bë dev beggang ading ti jaḵ na vavunë, og nedo bekwa neḵo ngaa-beggang-yi yi monë mugin loḵ mëm.

²⁹ Nabë su gevong nabë sënë rë geyö barah mudeng mu doḵ na meris, log su yoh vu bë gevong besemu na rë, og alam pin rëḵ degelë bedenanër pelë jaḵ mehö sënë, gedënanöp jaḵ nabë,

³⁰ ‘Mehö sënë nelev beggang, rëḵ mu su yoh vu bë rëḵ dev mesemu na rë.’

³¹ Log bë mehö-los-bengö ti na begö vu mehö-los-bengö ngwë, og medo mekwa neḵo aggata pin mugin loḵ mëm neya. In maḵ yik hen alam-begö-yi 10,000 mu, log mehö-los-bengö ngwë yi alam-begö-yi 20,000 kesuu hen. Om rëḵ kwa bo namugin megero rë nabë: Maḵ rëḵ ngis begö vu mehö-los-bengö ngwë sënë begetii na, ma maḵ su yoh vu rë?

³² Rêk nabë raḵ ni bë su yoh vu rë, og alam nyëg ngwë sën lo yö nahën denedo ading, log nevonḡ mehö la ya denenër gägek ya bë desemu gägek menadiik gebegö gëp.

³³ Nebë saga, om ham kwamin bo rë. Bë ham ti gelë yi ngaa mu nabë ngaanon, og su yoh vu bë natu sa hur rë.”

Gägek Peggirinsën Raḵ Mamireng Sën Nengën Nemaya Lo

(Mt 5:13; Mk 9:50)

³⁴ “Mamireng og ngaa nivesa. Rêk mu nabë mamireng sënë nengën nama na, og rêk hil gevong benengën jaḵ nah nabë va?

³⁵ Mamireng nebë sënë og su yoh vu bë hil rêk sarömin los dob rë, in rêk gevong paya vu nos vë, log hil su ayoh vu bë keseh doḵ na geving reggu ahëj sën hil neketëḵin loḵ huk lo rë, in su rêk bo tebek doḵ nos rë. Gaḵ hen huk maya veröḵ yi behil nehetë ya meris. Mehöti bë nenga neggëp, og gengo gägek sënë.”

15

Gägek Peggirinsën Raḵ Sipsip Sën Mala Ma

(Mt 18:12-14)

¹ Log alam sën denëḵo takës* losho alam nij paya deneya vu Yesu medenengo yi gägek.

² Lob Parisai* losho alam-horek-yi denër yi bë, “Mehö sënë ahë neving alam nijpaya, genegga nos ving sir.”

³ Denër nebë sënë, lob Yesu nër gägek peggirinsën vu sir bë,

⁴ “Bë ham ti yi sipsip 100 denare, lob nabë ti mala nama, og rëk gevuu 99 bare dega kesëk gëp nyëg len ti, log na sero ti sën mala ma lo. Yö rëk sero niwëek rot benatök jak loḱ mëm.

⁵ Bë natök jak, og rëk kerë jak gëp bagë los kwa vesa menah.

⁶ Rëk nah berup beggang, lob tahi yi alam lo, galam sën yik sir beggang-bu ti lo, bedenam vu yi, lob nanër vu sir nabë, ‘Hil kwad vesa! In sa sipsip ti mala ma, rëk setök vu behako yom ggökin.’

⁷ Om yik nebë saga, sa nanër vu ham nabë: Angër lo vu yagek kwaj vesa in alam yohvu 99 nebë saga, in su huk neggëp vu sir bë rëk degërin sir rë. Gak nabë alam nij paya ti gërin yi, og rëk kwaj vesa böpata rot vu yagek kesuu.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Raḱ Monë Mala Ma

⁸ “Log nabë avëh ti neḱo yi monë gahis nemad-luho, loḱ ti mala ma, og rëk taggi doḱ ram gesekee beggang ayo menesero rot, bemëm natök jak loḱ mëm.

⁹ Bë natök vu, og rëk tahi yi alam lo, galam sën sir beggang-bu ti lo na vu yi, log nanër vu sir nabë, ‘Hil kwad vesa! In sa hevuu sa monë gahis ti, rëk sa sero metök vu ggökin.’

¹⁰ Om yik nebë saga, sa nanër vu ham nabë: Bë mehöti sën nḱaa nipaya neggëp vu yi lo gërin yi nom, og Anutu yi angër lo kwaj vesa rot.”

Gagek Peggirinsën Raḱ Hur Magëm Ti Vuu Ama Geya Nyëg Ngwë

¹¹ Log Yesu nër ving bë, “Mehöti nalu maluh luu denedo,

12 lob amon nër vu luho amaj bë, ‘Amag-e, kwam bo begebasuh hong monë lu ngaa pin borot, begebo gelek alu arig.’ Lob ama tung ngaa pin ggelek luho.

13 Lob amon su nedo hus ading rë, gaḵ pevis besupin hen beya nyëḡ ading ti. Beya nedo, lob tē yi monë pin ya raḵ ngaa nipaya paya sën nevong lo.

14 Vasap yi ngaa pin bemaya, log meyip böpata verup vu dob sagu. Lob neraḵ vu in nos lu ngaa.

15 Lob maam ya nevong huk vu mehöti ggëp nyëḡ sagu. Lob mehö sënë vong yi ya, beya neḡin yi böök lo ggëp yi dob.

16 Lob kwa neya vu böök hir nos rot bë ga, in mehöti su nelok vu yi rë.

17 Nebë sënë lok kwa yah tok raḵ ama, lob nër bë, ‘Amag yi hur lo hir nos ngahisekë, besu deyoh vu bë dega mepalët na rë. Rëḵ tum sengo yam nado sënë menadiikahëḡ pangsen.

18 Om maam sa kedi jaḵ menah mena vu amag. Log sëḵ nanër vu yi nabë, “Amag. Sa hevong paya vu Anutu, gevu hong.

19 Om gwëbeng sa su mehö nig vesa yoh vu bë genanër sa nabë nalum rë. Gaḵ gwetung sa natu hong hur ti.”

20 Log kedi raḵ meyah meya vu ama.

21 Nahën verup neyam ggëp ading teka, lok ama lë yi, lob kwa paya in yi. Lob serög beya kebi yi, gemul* yi. Lok nalu nër vu yi bë, ‘Amag, sa hevong paya vu Anutu, gevu hong. Om sa su mehö nig vesa yoh vu bë genanër sa nabë nalum sa rë.’

22 Rëḵ ama nër vu yi hur lo bë, ‘Ham gwëko tob ading malangeri ti nam pevis bejöp dok yi. Geham

nakah seges ti dok seḱë. Geham jöp suu dok vaha.

²³ Geham gweḱo burmakau nalu tuveḱ sën jeji lo ti nam mengis, in hil aga nos böp gekwad vesa in yi.

²⁴ In vong bë sa nalug sënë diik ya, rëḱ gwëbeng vesa loḱ yah ggökin. Mala ma, loḱ hil atöḱ vu yi ggökin.’ Lob kwaj vesa medenepisek in yi lo.

²⁵ Log ari aguu ya nedo huk anon, beberup dus rak beggang, loḱ ngo geggageng dedun gedenelöö rot.

²⁶ Lob tahi hur ti ya, beloḱ tepëḱ vu yi bë, ‘Denevong va sagu?’

²⁷ Loḱ nër yah vu yi bë, ‘Arim amon yom verup, om sën amam sis burmakau nalu tuveḱ sën jeji lo ti medenegga gekwaj vesa. In nalu su ya mala ma rë, gaḱ ya nedo vesa beyom verup.’

²⁸ Rëḱ nalu aguu ahë sengën rot, lob su loḱ ya beggang ayo rë. Lob ama luḱ ya dobnë, beya semu aye in yi.

²⁹ Rëḱ nër yah vu ama bë, ‘Sa nehevong hong huk menado yoh vu ngebek ngahiseḱë nebë hong ngaa meris ti, gesa su neḱeyëh ayam beron ti rë. Rëḱ su genevo memëk nalu ti vu sa, behe los sa alam naha gekwamin vesa rë. Geyö nema rot.

³⁰ Rëḱ nalum teka saga ya vasap hong ngaa pin rak avëh baggëb lo, geyom verup, lob kwam vo yi beḱesis burmakau nalu tuveḱ sën jeji lo in yi.’

³¹ Loḱ ama nër yah vu bë, ‘Nalug, hongëḱ alu nado loḱ ti yoh vu buk, besa ngaa pin tu hong ngaa.

³² Gaḱ mëm hil kwad vesa benapisek in arim sënë. In vong bë diik ya, rëḱ ma genedo vesa

beyom verup ggökin. Mala maya verök yi, loḵ hil halë yi ggökin.’ ”

16

Gagek Peggirinsën Raḵ Hur Ti Sën Negin Ala Yi Ngaa Paya Lo

¹ Log Yesu nër vu yi hur maluh lo ving bë, “Mehö-los-bengö-ggoreksën ti nedo, beyi hur ti nedo menegin yi ngaa ngaa paya. Lob mehö la deya vu mehö monë degwa sënë medenër yi hur rangah vu yi bë nevasap yi ngaa ngahisekë.

² Lob tahi yi hur yam benër vu yi bë, ‘Genevong nebë tena sën mehö la denër bengöm vu sa-ë? Genah getateḵin sa ngaa pin sën genegin lo nabë genevong nebë tena, in sejaḵ ni. In su rëḵ gwegin sa ngaa gökin nah rë.’

³ Lob mehö sën negin yi ngaa lo kwa nevo loḵ ayo bë, ‘Sëḵ gevong nabë va? Ma gemehö böp rëḵ juuk sa na pehi lo, gesa su rëḵ gegin yi ngaa gökin nah rë. Sa seḵëḡ ma, om sa su yoh vu bë ḵedub dob rë-o! Log sa nig nemum bë sa su ḵetag nos vu mehö ngwë.

⁴ Rëḵ mu sa kwaḡ töḵ raḵ aggata ti, om nabë sa gevong nabë sënë, og alam rëḵ degeḵo sa na hir beggang doḵ buk sën sa alaḡ juuk sa gesesu gegin yi ngaa gökin rë lo.’

⁵ Nebë sënë lob tahi alam pin sën hir nyëvewen neggëp berëḵ debo doḵ nah vu ala lo ti ti ya vu yi. Lob ti ya verup mugin, lob loḵ tepëḵ vu bë, ‘Hong nyëvewen va la neggëp vu sa alaḡ-a?’

⁶ Loḵ nër yah bë, ‘Wël* dram 100.’ Lob nër vu bë, ‘Gweḵo ḵapiya teka sën hong nyëvewen arë neggëp

loḵ lo, begweto gemedo pevis, bekwevu yiḵ dram 50 mu dok gëp.’

⁷ Ggovek log mehö ngwë verup, lob mehö sën negin ngaa lo loḵ tepëḵ vu bē, ‘Hong nyëvewen va la neggëp-a?’ Loḵ bē, ‘Wit* bëëk 100.’ Lob nër vu bē, ‘Om gweḵo hong ḵapiya sën hong nyëvewen neggëp loḵ lo, beyiḵ kwevu bëëk 80 mu dok gëp.’

⁸ Lob ala ngo bē nevonḡ nebë saga, lob ḵenu ya benër yi hur sën tetuhin yi lo bē yi mehö los kwa. Yönon, mehönon vu dob sënë yiḵ kwaj böp bedenetetuhin hir alam nebë sënë. Gaḵ alam-rangah-yi, og su denevonḡ ngaa los kwa nebë sënë rë.

⁹ Om sa nanër vu ham nabë: Ham su ngupin monë in gwevonḡ ngaa nipaya paya jaḵ, gaḵ ham gwevonḡ balam denatu ham alam jaḵ. Gevu tamusën sën monë nama na lo, og rëḵ degeḵo ham jaḵ na beggang nivesa sën rëḵ medo degwata los degwata lo.

¹⁰ Nabë mehöti nemalain ngaa mahen teka teka nivesa, og rëḵ malain ngaa böp nivesa geving. Log mehöti sën su gevonḡ ngaa mahen mahen niröp rë lo, og su rëḵ gevonḡ ngaa böp niröp geving rë.

¹¹ Om nabë ham su gwegin dob sënë yi monë niröp rë, og re rëḵ bo ngaanon vu ham beham gwegin-a?

¹² Log nabë ham su gwegin mehö ngwë hir ngaa nivesa rë, og re rëḵ bo ham ngo ham ngaa sën lo vu ham-a?

¹³ Hur ti su yoh vu bē gevonḡ huk vu ala luu dok ti rë. In rëḵ nidelin ngwë, gahë geving ngwë. Ma rëḵ napiiḵ vu ngwë, genitebö in ngwë. Ham su yoh vu bē gwevonḡ huk vu Anutu los monë dok ti rë.”

Gagek Raḵ Horek Los Anutu-yi-nyëḡ

¹⁴ Rëḵ alam Parisai* ahëḡ neving monë pangsen, om denḡo gagek pin sën Yesu nër agi, lob denöp raḵ yi.

¹⁵ Rëḵ nër yah vu sir bë, “Ham ngo neḡo ham raḵ ggëp alam malaj bë ham alam yohvu. Rëḵ mu Anutu raḵ ham ayomin ni. In ngaa sën mehönnon denelë bë nivesa medeneḡo raḵ lo, og Anutu nelë bë ngaa nipaya.

¹⁶ Horek yi gagek los alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek neggëp in bë hil sepa dok, rot meverup loḡ Jon yi buk. Rëḵ loḡ Jon yi buk, beyam verup gwëbeng, og Bengö Nivesa raḵ Anutu-yi-nyëḡ tōḡ yam rangah. Lob alam pin nij wëëḡ rot in bë dedok na nyëḡ sënë.

¹⁷ Yagek los dob yoh vu bë govek na bemala nama, rëḵ mu gagek sën neggëp loḡ horek lo, og su yoh vu bë teka rëḵ geto mena rë.”

Yesu Nër Gagek Raḵ Sën Alam Los Venëḡ Den-evepul Sir Lo

(Mt 5:31-32; 19:9; Mk 10:11-12)

¹⁸ “Bë mehōti nidëlin venë gegeḡo avëh ngwë natu venë, og nevonḡ baggëb. Log mehōti sën nabë geḡo avëh sën regga nilëlin yi lo, og nevonḡ baggëb bengaa nipaya neggëp vu yi.”

Yesu Nër Gagek Raḵ Mehö Bengö-ggoreksën Luho Mehö Meris Lasarus

¹⁹ “Mehōti nedo wirek, lob yō neröp röpröp malangeri ngeri los tob saḡap nivesa vesa. Genegga nos nivesa vesa yoh vu buk.

²⁰ Log mehö-ḡupeḡ-masën ti neggëp loḡ yi velu-ung avi, arë nebë Lasarus. Bepegges vunin yi.

21 Rêk kwa nevo timu bë na in patu nos metes sên mehö-los-bengö-ggoreksên nevonḡ meneto loḡ tevor gebinë lo mega, rêk ma. Ganöö verup denetep raḡ yi pegges.

22 Loḡ mehö-kupek-masên lo diik mugin medelev, lob angër deḡo yi ya nedo ving Abraham. Log mehö-los-bengö-ggoreksên diik tamu bedelev yi ving.

23 Lob ya nedo Nyëḡ-nipaya benëḡo vanë böpata. Loḡ vër mala raḡ, lob lë ga, Abraham nedo ading rot, log Lasarus nedo ving yi.

24 Lob mehö-los-bengö-ggoreksên lo tahi ya vu bë, 'Amag Abraham-e! Kwam gevongin sa begw-evonḡ Lasarus nam dagoo nema deggis nyë teka doḡ bël, begevonḡ jak sa daggeḡ bahë yes jak teka rë. In nengwah sënë gga sa besa hango nivanë böpata rot.'

25 Loḡ Abraham nër yah vu bë, 'Nalug-e! Ngo kwam bo rë! In wirek sên genedo malam vesa lo, og genedo raḡ hong ngaa pin nivesa vesa. Log Lasarus nedo paya in ngaa pin. Rêk vu nyëḡ sên gwëbeng agi, og nedo nivesa, log genetok vu vanë rot.

26 Log ngaa ngwë sënë ving. Anutu vonḡ lii böpata ti neggëp loḡ vuheng meneruu hil. Om alam sên denedo agi degevongin nabë deduk lii sënë gedenök vu ham, og su deyoh vu rë. Galam sên denedo ggëp aga su deyoh vu bë deduk lii sënë gedejak nam vu he rë.'

27 Lob mehö-los-bengö-ggoreksên lo nër bë, 'Nebë saga om amag, sa ketag vu hong bë gwevonḡ Lasarus nah bena amag yi beggang.

28 In sarig lo nemadvahi denedo loḵ. Om Lasarus pasang nanër gägek niwëek vu sir. In rëḵ dedoḵ nam nyëg sënë bedegeḵo vanë.’

29 Loḵ Abraham nër yah vu bë, ‘Moses losho alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek neggëp vu sir. Om yik degengo saga.’

30 Lob mehö sën los kupek wirek lo nër bë, ‘Ma rot! Amag Abraham, sagak su yoh vu rë. Gaḵ mëm nabë alam-diiksën ti kedi jaḵ gëp bedub benah nanër vu sir, og mëm rëḵ degërin sir.’

31 Loḵ Abraham nër yah vu yi bë, ‘Bë su degengo Moses losho alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek rë, log nabë mehöti kedi jaḵ nah gëp bedub benah nanër, og su rëḵ degevang geving yi gägek geving rë.’ ”

17

Ngaa Nipaya Rëḵ Gërin Mehönon Besu Degevang Geving Yesu Rë

(Mt 18:6-7, 21-22; Mk 9:42)

1 Log Yesu nër vu yi hur maluh bë, “Ngaa aggaga rëḵ berup beseggi mehönon, lob rëḵ kepë sir. Rëḵ mu gëpin mehöti sën jan doḵ vahaj lo!

2 In maḵ rëḵ kepë alam sën nahën nij yes yes lo ti jaḵ ngaa nipaya. Gaḵ nabë deseyu gelöng böpata ti doḵ mehö nipaya saga kwa namugin medegetë yi duk na loo bemala nama, og sagak nivesa in lob su rëḵ kepë mehönon la rë, gaḵ nama og rëḵ geḵo nyëvewen böpata rot vu tamusën. Om ham ngo gwegin ham nivesa.

³ Nabë arim gevong ngaa nipaya, og gebo gagek jak yi. Lob nabë gërin yi, og kwam birek na in yi ngaa nipaya saga.

⁴ Log nabë gevong paya vu hong beron nemadvahi-bevidek-luu dok buk timu, lok gërin yi nom vu hong beron nemadvahi-bevidek-luu genanër vu hong nabë, ‘Wöp-o, sa hevong sënëk nipaya rot.’ Og kwam birek na in yi nipaya saga.”

Hil Gevong Geving Nabë Sënë

⁵ Sinarë lo denër vu Mehöböp bë, “Gwevong behe ayomin na niwëek.”

⁶ Lok Mehöböp nër yah vu sir bë, “Nabë yik ham ayomin nam timu mahen teka mu nabë mastet* gahis, og ham yoh vu bë rëk nanër vu kele malberi sënë nabë, ‘Gesepul hong los degwam megena gejyang hong duk na loo vuheng’, og rëk gevong noh vu ham ayemin.”

Yesu Nër Bë Yi Hur Degevong Nabë Sënë

⁷ Log Yesu nër ving bë, “Nabë ham ti yi hur kedub dob gëp huk anon, ma gëgin sipsip govek geberup beggang, og mak ala rëk nanër vu yi nabë, ‘Gepevis begejak nam sëa in gegwa nos’—a?

⁸ Ma! Mu rëk nanër vu yi nabë, ‘Gwero sa nos. Gejöp röpröp in gejuu sa nos begweko nam besega genanum namugin, lok mëm rëk gegwa höm los genanum tamu.’

⁹ Log mak rëk kwa vesa megeko hur sënë jak in nevong ngaa yoh vu aye? Ma!

¹⁰ Om yik ham gwevong nabë saga geving. Nabë ham gwevong ngaa pin begovek na noh vu sën Anutu nër vu ham bë ham gwevong lo, og ham nanër nabë, ‘Hek hur nimin paya. Om huk sën

he nehevong lo, og yik he ngo he huk om he nehevong.’ ”

Yesu Vong Alam Nij Sevuuk Nemacluho Nij Vesa Rak

¹¹ Yesu yoh aggata meneya in bë na Yerusalem, lob ya meto aggata vuheng atov sën neruu dob distrik Samaria los Galilea lo.

¹² Medo meya beya verup beggang-bu mahen ti, lob alam nij sevuuk nemacluho detok verup vu yi bedenare adingnë

¹³ gedetahi ya vu yi bë, “Tatovaha, kwam paya in he!”

¹⁴ Yesu nelë sir, lom nër yah vu sir bë, “Ham na tato navimin vu alam-deneko-seriveng.” Lob nahën medo deneyök, log navij tup nivesa rak pevis.

¹⁵ Lob sir ti nelë bë navi nivesa rak, lob ggërin yi benepisek in menetahi ya vavunë, geneko Anutu arë rak geneyah vu Yesu.

¹⁶ Mehö saga yah verup, lob to petev lok Yesu vaha genër vu bë kwa vesa rot. Rëk mu mehö sënë og Samaria* ti.

¹⁷ Yesu lë bë mehö timu sënë yom to vu yi, lom lëk menër bë, “Sa kwag nevo bë ham nemacluho sën lo nimin vesa rak pin, lok sir nemadvahi-bevidek-lubeluu ya deyoh tena?”

¹⁸ Su deyom in bë degeko Mehöböp arë jak rë? Gak yik mehö-yu-ngwë sënë yö timu yom-a?”

¹⁹ Lom Yesu nër vu yi bë, “Kwedi gena! Ayom yam timu vu sa om sën nim vesa rak.”

*Anutu-yi-nyëg Rëk Anon Jak
(Mt 24:23-28, 37-41)*

²⁰ Lob Parisai* delok tepək in Yesu bē, “Anutu rēk nam natu ala megegin hil nangerek-a? Lok Yesu nēr yah vu sir bē, “Buk sēn nabē Anutu nam gegin hil lo, og ham su rēk gwelē ngaa ti jak malamin rē.

²¹ Log su rēk denanēr vu ham nabē ‘Nedo sagi!’ ma, ‘Nedo sagu!’ rē. Ham ngo? Anutu yam nedo lok ham vuheng atov ggovek ya.”

²² Log Yesu nēr vu yi hur maluh lo bē, “Buk ti vongin berup, lob ham rēk gwevong in rot nabē ham gwelē Mehōnon Nalu gökin, rēk mu ham su rēk gwelē yi rē gerək nama.

²³ Rēk denanēr vu ham nabē, ‘Nedo sagu om ham na!’ ma, rēk denanēr vu ham nabē, ‘Nedo sagi om ham nam!’ og ham su tamuin sir, gak ham najom ham ahon!

²⁴ In buk sēn Mehōnon Nalu duk nom lo, og ham rēk gwelē nabē sēn ham nelē davēs nevēr lom nejēh rak nyēg pin lo.

²⁵ Rēk mu geḱo nivanē ngahisekē rē, galam sēn denedo gwēbeng agi degeruu demij vu yi govek rē.

²⁶ Log dok buk sēn Mehōnon Nalu duk nom dob lo, og mehōnon rēk medo denegevong ngaa pin nabē sēn denevong lok Noa yi buk wirek lo.

²⁷ Mehōnon medo denegga nos los denenum, gemaluh denēko venēj, gavēh denerak reggaj, beya verup lok buk sēn Noa lok ya yag ayo lo, lok tum bēl böpata vuuk verup pevis merehōo sir pin.

²⁸ Log yik rēk nabē sēn Lot yi buk lo geving. Denegga nos gedenenum gedenebago kupek lu ngaa. Denevaroh nos los denelev beggang.

²⁹ Rēk mu lok buk sēn Lot kedi ggöp Sodom meya rak lo, og Anutu vong nengwah böpata los gelöng

nisangsang sën netum lo luk yam vu vavunë nebë hob megga sir pin bermalaj maya. Gelöng saga arë nebë salpa*.

³⁰ Lob yik rëk mehönon medo denegevonng hir ngaa aggagga nabë saga dok buk sën Mehönon Nalu duk nom dob betato yi rangah lo.

³¹ Lob nabë mehöti jak na sewah jak yi beggang yu tamangsën vavunë megeko ayöong dok buk saga, geyi ngaa pin dok medo beggang ayo, og su dok nah geko yi kupek dok beggang ayo, gak beya mena pevis. Log nabë mehöti na medo huk anon, og yik nabë saga, su serög menah beggang, gak beya mena pevis.

³² Ham kwamin bo Lot venë rë.

³³ Nabë mehöti kwa bo navi pangsen og su rëk medo mala-tumsën rë. Gak nabë mehöti kwa birek in yi, og anon rëk medo mala-tumsën.

³⁴ Sa nanër vu ham nabë: Mehö luu rëk degëp buk jak kanyë timu dok buk sënë, lob Anutu rëk geko ngwë, log gevuu ngwë begëp.

³⁵ Log avëh luu rëk medo denegerii wit* gahis natu parawa, lob Anutu rëk geko ngwë, log gevuu ngwë bemedo.

³⁶ [Log mehö luu rëk demedo dok huk anon, lob Anutu rëk geko ngwë, log gevuu ngwë bemedo].”

³⁷ Yi hur maluh delok tepëk vu yi bë, “Mehöböp, ngaa sënë rëk anon jak gëp tena?” Lok Yesu nër yah vu sir bë, “Vu nyëg sën heljeng neggëp lo, og kadanii denesup sir ya timu in bë dega.”

18

Gagek Peggirinsën Rak Avëh Ti Vongin Bë Jaas Dok Vu Yi

¹ Lob Yesu nêr gagek peggirinsên ti vu sir in bê tahu sir beyö denajom jak noh vu buk gesu nij tebö.

² Nêr bê, “Jaas sên nengo gagek lo ti nedo nyëg böp ti. Lob jaas ti sênê su neggönengin Anutu rê, log su kwa nevo mehônnon ving rê.

³ Lob avêh alov ti nedo nyëg böp sênê ving. Lob neya vu jaas sênê yoh vu buk menenêr vu bê, ‘Mehöti vong paya vu sa, om gwengö sa gagek megwero.’

⁴ Loḵ jaas sênê kwa vo mugin bê su rêḵ doḵ vu yi rê, lob nedo hus ading teka. Loḵ tum yom kwa vo loḵ ayo bê, ‘Sa su nahönengin Anutu rê, gesa su kwag nevo mehônnon rê.

⁵ Rêḵ avêh alov sênê yam neketag vu sa mekeduung raḵ, om maam yik ggovek gesedoḵ vu yi in gagek. In maḵ rêḵ medo menam vu sa nabê sênê rot besa nig tebö jak na verök yi.’ ”

⁶ Log Mehöböp Yesu loḵ tepêḵ bê, “Ham ngo jaas nipaya sênê yi gagek,

⁷ om ham kwamin nevo bê? Alam sên Anutu ggooin sir raḵ tu yi ngaa bedenesu vu yi buk los rangah pin lo, og ham kwamin nevo bê maḵ su rêḵ doḵ vu sir in gagek rê? Maḵ rêḵ gegin hus ading rot, gesu doḵ vu sir pevis rê? Ma.

⁸ Sa nanêr vu ham nabê: Rêḵ gengö hir gagek bedoḵ vu sir pevis. Rêḵ mu vu tamusên sên Mehônnon Nalu nom lo, og maḵ rêḵ natök vu yi alam la gedenegevong geving yi medemedo ma rêḵ nama?”

Gagek Peggirinsên Raḵ Alam Parisai* Los Mehö Sên Neḵo Takês

⁹ Log Yesu nër gagek peggirinsën ti vu alam vahi sën yö kwaj nevo sir bë sir alam yohvu gedeneleë alam vahi pin bë nij paya lo bë,

¹⁰ “Mehö luu kwaj nevo bë denajom jak, lob luho derak medeya dub vabuung böp. Parisai* ngwë, log alam sën deneko takës* lo ngwë.

¹¹ Parisai* sënë nare ya, bevengev rak lok ayo nebë sënë, ‘Oo Anutu, sa kwag vesa vu hong, in sa su nebë alam vahi rë. In sir og kwaj luu bedenevo alam hir ngaa vër. Gesir alam nij paya, gedenevong baggëb. Rëk sa og su nebë sën sir-ë rë. Gesa su nebë mehö neko takës* sën nare agi ving rë.

¹² Sayeg neggerin nos buk luu luu neyoh vu soda ti ti. Log ngaa pin sën sa nehako lo, og sa nehetung ya yu nemadluho, lob sa navo ti vu hong.’

¹³ Rëk mehö sën neko takës* lo, og yö nare ggëp ading, log nilël bë su barah mala jak yagek, gak petap babu log jom rak bë, ‘Oo Anutu, sa mehö nig paya, rëk mu kwam gevongin sa!’

¹⁴ Om sa nanër vu ham nabë: Anutu nër mehö sën neko takës* agi bë yi mehö yohvu beyah meya yi beggang los nipaya masën. Gak mehö ngwë sënë og ma. In mehöti bë yö geço yi jak, og Anutu rëk dahun yi. Gak mehöti sën yö dahun yi lo, og Anutu rëk geço arë jak.”

Yesu Jom Rak Hurmahan

(Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)

¹⁵ Lok deko hurmahan deyam vu Yesu, in bë gebë nema jak sir. Rëk yi hur maluh delë, lob denërin sir.

¹⁶ Rëk ma geYesu tahi hurmahan deyam vu yi, log nër bë, “Ham gwevong hurmahan denam vu

sa. Ham su gwërin sir, in alam sën ayoj neyam timu vu sa nebë hurmahen lo, og rëk demedo dok Anutu-yi-nyëg.

¹⁷ Om sa nanër vu ham yönon nabë: Mehöti sën su ayo na timu vu Anutu-yi-nyëg nabë hurmahen rë lo, og su yoh vu bë rëk dok na rë.”

Gagek Rak Ggev Sën Yi Ngaa Ngahisekë Neggëp Vu Yi

(Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)

¹⁸ Lok ggev ti lok tepëk in yi bë, “Tatovaha! Hong mehö nim vesa anon, om sëk gevong nabë va in sena medo malag-tumsën degwata los degwata?”

¹⁹ Lok Yesu nër yah vu yi bë, “Genër sa bë sa nig vesa in va? In Anutu yö timu og nivesa.

²⁰ Gerak Anutu yi horek ni ggovek ya bë: Su gwevong baggëb. Su gengis mehönon medenadiik. Su gegodek ngaa. Su genanër gagek tetuhinsën jak mehö ngwë. Gegurek amam lu atam babuj.”

²¹ Lok ggev lo nër yah vu bë, “Ëë-ë, sënëk sengo nahën hurmahen, log sa nesepa lok horek pin sënë rot beberup gwëbeng sagi.”

²² Yesu ngo lob nër yah vu yi bë, “Log ngaa ti nahën. Gwevong hong kupek pin bemehö la debago, lob gebo monë sën gweko jak lo gelek alam sën hej ngaa nema in sir lo. Gwevong nabë sënë log mëm genam gesepa sa, gemëm hong kupek nivesa rëk gëp vu yagek.”

²³ Rëk ggev sënë ngo gagek sënë, lob ayo maggin rot. In yi mehö kupek degwa.

²⁴ Yesu lë yi lob nër bë, “Alam sën hir kupek ngahisekë lo, bë dedok na Anutu-yi-nyëg og rëk debimengin rot.

²⁵ Yönon, kamer bë gurek na rurek len, og yik huk böpata rot, rëk mu nabë mehö-los-bengö-ggoreksën ti gevong in nabë dok na Anutu yi nyëg og sagak huk böpata rot kesuu.”

²⁶ Alam dengo gagek sënë lob denër bë, “Om mak re yoh vu bë rëk medo mala-tumsën degwata?”

²⁷ Lok Yesu nër bë, “Ngaa sën mehönon su deyoh vu bë degevong rë lo, og Anutu yö yoh vu bë gevong.”

²⁸ Lok Pita nër bë, “Gwelë! He hevu he nyëg los he ngaa pin ya, gehe yam medo nesepa hong.”

²⁹ Lob Yesu nër vu sir bë, “Sa nanër vu ham nabë: Alam pin sën kwaj nevo Anutu-yi-nyëg, bedenevu hir beggang, gevenëj, garij lo, gamaj los ataj, genaluj lo lo,

³⁰ og Anutu rëk bo ngahisekë dok nah vu sir dok buk sënë, log rëk demedo malaj-tumsën degwata los degwata vu tamusën.”

Yesu Nër Beron Netu Löö Bë Rëk Nadiik Gekedi Jak Gökin

(Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)

³¹ Lob Yesu ko sir nemadluho-bevidek-luu lo ya, benër vu sir bë, “Ham ngo! Gwëbeng hil narak menaya Yerusalem. Lob gagek pin sën alam-denenër-gagek-rangahsën dekevu rak Mehönon Nalu wirek meneggëp lo vongin anon jak.

³² In rëk debo yi dok na alam-yu-ngwë nemaj. Lob rëk denanër pelë jak yi, gedevong paya vu yi, gedepesuv nyëj kos jak yi.

³³ Log rëk debeek yi, log mëm dengis yi menadiik. Rëk mu buk natu löö jak, lob rëk kedi jak nah gökin.”

34 Rëk yi hur maluh su derak gagek sënë ni rë. In neggëp vunsën in sir lob su kwaj tøk rak degwa rë.

*Yesu Ro Mehö Mala Kenod Ti Menivesa Rak
(Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)*

35 Yesu ya verup Yeriko, lob mehö mala kenod ti nedo loḵ aggata nenga bemedo neketag monë lu ngaa vu alam bë dedoḵ vu yi.

36 Lob ngo dedun bë alam yu böpata to deneyam, lob loḵ tepëḵ vu sir bë, “Denevong va?”

37 Loḵ denër vu bë, “Yesu vu Nasaret verup.”

38 Lob tahi ya bë, “Yesu! Davit* yi mewis-e! Kwam gevongin sa.”

39 Loḵ alam sën denemugin lo depetupek rak yi bë aye nama. Rëk ma gepasang netahi menegeyeh loḵ bë, “Davit* yi mewis-e! Kwam gevongin sa!”

40 Lob Yesu ya nare genër vu sir bë degeḵo yi na vu yi. Ya verup, lob Yesu loḵ tepëḵ vu yi bë,

41 “Gevongin bë sa gevong nabë va vu hong-a?” Loḵ nër bë, “Mehöböp, sa bë gwevong besa malag natum gökin.”

42 Lob Yesu nër vu bë, “Malam natum. Ayom yam timu vu sa om vong bemalam nivesa rak.”

43 Lob pevis bemala nivesa rak avuti genelë nyëḡ. Lob tamuin Yesu meneya, geneḵo Anutu arë rak. Galam pin sën delë ngaa agi deḵo Anutu arë rak ving.

19

Sakeus Yi Gagek

¹ Lob Yesu loḵ ya Yeriko in bë noh na bena.

² Loḵ mehöti arë nebë Sakeus nedo. Alam-deneko-takës* hir ggev ti yi, beyi mehö neggorek monë ngahisekë.

³ Lob kwa nevo bë gelë Yesu mejaḵ ni nabë yi mehö nebë va. Rëḵ yi mehö vaha dus besu yoh vu bë rëḵ gelë yi nivesa rë, in alam ngahi rot medeggërin yi.

⁴ Lob serög bemugin beya merax ya kele map ti in bë mëm gelë Yesu. In raḵ ni bë rëḵ na berup sagu.

⁵ Lob Yesu ya verup bevarah mala raḵ melë yi, lob nër ya vu bë, “Sakeus, geduḵ pevis megenam! In sëḵ medo geving hong doḵ böm pehi sënë.”

⁶ Lob luḵ pevis beḵo Yesu raḵ meya yi beggang loḵ kwa vesa.

⁷ Alam delë nebë sënë, lob ahëj sengën medenër bë, “Ya neggëp loḵ mehö nipaya ti sagu yi beggang in va?”

⁸ Lob Sakeus ya nare benër vu Mehöböp bë, “Mehöböp, gwengö rë. Sëḵ gevong sa ngaa pin vahi vu alam sën deneraḵ vu in ngaa lo. Log alam sën sa tetuhin sir gesehodeḵ hir ngaa ti ti lo, og sëḵ gevong ngaa lubeluu lubeluu doḵ nah vu sir.”

⁹ Lob Yesu nër vu yi bë, “Gwëbeng sënë, Anutu ḵol alam beggang ayo ti sënë yah vu yi. In mehö sënë og degwa vu Abraham ving.

¹⁰ Yönon, Mehönon Nalu yam in bë sero mehönon sën malaj nema lo begeḵo sir nah.”

Gagek Peggirinsën Raḵ Alam Böp Ti Vo Monë Vu Yi Hur Nemaḵluho

¹¹ Dengo gagek sënë ggovek, log nër gagek peggirinsën ti vu sir. In ya verup dus raḵ Yerusalem,

lob kwaj nevo bë buk dus raḵ bAnutu-yi-nyëg vongin anon jaḵ pevis avuti.

12 Lob nër vu sir bë, “Mehö böp ti bë na nyëg ading ti jaḵ in degetung yi natu mehö-los-bengö benom gegin yi alam pin.

13 Lob supin yi hur nemadluho yam bevo monë ɣapiya luu luu ggelek sir pin, log nër vu sir bë, ‘Ham medo gwevong huk bagosën jaḵ monë sënë rot, besenom geto sënë gökin.’

14 Rëḵ yi alam nij nelëlin yi, om ya, log devong mehö la detamuin yi medeya beya denër bë, ‘He nimin lël bë mehö saga su natu he mehö-los-bengö megegin he!’

15 Rëḵ ma gedetung yi tu hir mehö-los-bengö ggovek geyom to. Lob nër bë, ‘Ham tahi alam sën sevo monë vu sir lo nam. Sa bë galë nabë sir ti ti denëḵo va la va la loḵ ya ving-a?’

16 Lob mehöti nare yam mugin benër ya bë, ‘Mehö böp, sa hevong huk bagosën raḵ hong monë ɣapiya luu sënë, log sa haḵo ɣapiya mehödahis sënë loḵ yam ving.’

17 Lob mehö-los-bengö nër vu yi bë, ‘Hong hur nivesa begevong huk nivesa rot. Genemalamin ngaa mahen sënë nivesa, om sëḵ gevong begwegin nyëg böp yu nemadluho.’

18 Log mehö ngwë sën netu luu nare benër ya bë, ‘Mehö böp, sa hevong huk bagosën raḵ hong monë ɣapiya luu sënë, log gwëbeng sa haḵo ɣapiya nemadluho sënë loḵ yam ving.’

19 Lob mehö-los-bengö nër vu yi bë, ‘Om sëḵ gevong nyëg böp yu nemadvahi in gwegin.’

20 Lok hur ti verup nare yam, benër ya bë, ‘Mehö böp, hong monë kapiya luu sën lo sënë. Sa hebom lok tob nyë dus teka besa hegin nivesa beyö nedo rot.

21 In sa nehalë hong bë hong mehö nim wëek. Ngaa sën mehö ngwë denetung menedo lo, og geneko. Genos sën mehö ngwë denevaroh lo, og genelev anon. Om sën sehönengin hong, lob hong monë kapiya luu sën lo yö nedo.’

22 Lob mehö-los-bengö nër vu mehö sënë bë, ‘Hong sënë, nim paya rot! Mak sëk gevong gagek vu hong jak ngo hong gagek saga rë. Mak gerak ni yönön bë sa mehö nig wëek, bemehö ngwë denetung ngaa nedo lok sa nehako, gesa nalev nos sën mehö ngwë denevaroh lo? Yönön-a? Sa nehevong nebë sënë?’

23 Rëk nebë va sën su getung sa monë lok ya beggang-monë-yi in bë senom og sa gaço teka sevök geving rë-ë?’

24 Log nër vu alam sën denare dus vu lo bë, ‘Ham bo monë kapiya luu saga vër in mehö saga, gebo nah geving vu mehö sën kapiya mehödahis nedo vu yi lo.’

25 Lok denër yah vu bë, ‘Mehö böp, mu kapiya mehödahis neggëp vu yi vorot.’

26 Lok nër bë, ‘Sa nanër vu ham nabë mehöti sën ngaa neggëp vu yi lo, og sëk bo la gökin geving vu. Gak mehöti sën yi ngaa su neggëp rë lo, og sëk bo teka sën neggëp vu yi lo vër in yi.

27 Rëk alam sën denelë sa paya benij lël bë sa su natu hir mehö-los-bengö lo, og ham gwëko sir nam sënë beham ngis sir bedenadiik jak sa malag.’ ”

*Yesu Loḵ Ya Yerusalem Nebë Mehö-los-bengö
(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Jn 12:12-19)*

²⁸ Yesu nër gagek sënë ggovek, log mugin bete-tuu aggata meneya Yerusalem.

²⁹ Ya verup dus raḵ Betpage los Betania ggëp Kedu Kele-oliv, lob vong yi hur maluh luu deya,

³⁰ genër vu luho bë, “Melu na medok na beg-gang-bu ti sën melu malamin neya agu, lob melu rëḵ gwelë gedeseyu dogi nalu ti menare dus vu aggata avi. Mehöti su raḵ dogi sënë wirek rë, lob melu kwevelekin begweḵo nom.

³¹ Genabë mehöti dok tepëḵ nabë, ‘Melu gw-evong va vu dogi sagi?’ og melu nanër nah nabë, ‘Mehöböp bë jaḵ mena.’”

³² Yesu vong luho ya, lob luho ya detoḵ vu ngaa pin yoh vu sën nër vu luho lo.

³³ Luho medo denekevelekin dogi sënë, loḵ dogi ala loḵ tepëḵ in luho bë, “Melu nekwevelekin dogi nalu sënë in gwevong va vu?”

³⁴ Loḵ luho denër yah bë, “Mehöböp bë jaḵ mena.”

³⁵ Lob luho deḵo dogi medeya vu Yesu. Lob delah hir tob raḵ ya dogi demi, log detung Yesu raḵ ya nedo vavunë.

³⁶ Bemëm neraḵ meneya, galam pin kwaj vesa rot vu yi bedenevah hir tob ggök aggata geneggök,

³⁷ beya deverup dus raḵ sën aggata nehöo Kedu Kele-oliv. Lob yi hur maluh pin sën denesepa yi lo, gesir ngahiseḵë saga kwaj vo yah ngaa böp böp pin sën nevong bedenelë wirek lo, lob kwaj vesa bedenepisekin medeneḵo Anutu arë raḵ bë:

³⁸ “Anutu gevong semusemu vu mehö-los-bengö sën neyam los Mehöböp niwëëk!

Gagek ahë yes raḵ neggëp yagek,
log Anutu arë böpata los niḵapiik nivesa
neggëp yagek vavunë!”

³⁹ Log alam Parisai* la deloḵ ya alam yu böpata
saga vuheng belosho deneya, lob denër vu Yesu
bë, “Tatovaha, genanërin hong hur maluh lo sënë
nabë ayej nama.”

⁴⁰ Loḵ nër yah vu sir bë, “Sa nanër vu ham nabë:
Bë ayej nama, og gelöng lo sënë yö rëḵ denapisek.”

Yesu Su Raḵ Yerusalem

⁴¹ Loḵ Yesu ya verup dus raḵ, lob mala ya melë
nyëg böp Yerusalem, lob su raḵ.

⁴² Su raḵ bë, “Nabë yiḵ gejak mehö sën yoh vu bë
gevong hong begemedo revuh lo ni gwëbeng sagi,
og mëm sënë nivesa. Rëḵ ma gemehö sënë neggëp
vunsën in hong, gesu geraḵ ni rë.

⁴³ Gwengö rë, buk ti vongin berup, lob alam sën
degevong begö vu hong lo rëḵ nam dedev lii begö
yi medetetup doḵ hong. Log rëḵ deketumin hong
vahi vahi.

⁴⁴ Lob rëḵ dekevoh hong geving nalum lo pin
sën denedo loḵ hong lo na. Log su rëḵ degönengin
gelöng ngwë gejak medo ngwë vavunë rë. In su
kwam nevo buk sën Anutu yam in bë doḵ vu hong
lo rë.”

Yesu Tii Alam Sën Denebago Ngaa Loḵ Dub- vabuung-böp Lo

(Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Jn 2:13-22)

⁴⁵ Log loḵ ya dub-vabuung-böp ayo, lob tii alam
sën denevong huk bagosën loḵ ayo lo.

⁴⁶ Genër vu sir bë, “Gagek neggëp loḵ Anutu-yi-
ḵapiya bë: Sa beggang, og yö rëḵ natu beggang

jom-raksën-yi. Rêk ham vong beyah tu alam hodek bej waak vunsën rak.”

⁴⁷ Log nenër gagek vu alam yoh vu buk lok dub-vabuung-böp ayo. Lob alam-deneko-seriveng hir ggev, galam-horek-yi, galam ggev, bedenesero aggata in bë dengis yi menadiik.

⁴⁸ Rêk alam pin nij wëek bë degengo yi gagek, lob ggev lo su detok rak aggata ti rë.

20

Delok Tepëk In Yesu Bë Re Vo Niwëek Vu Yi (Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)

¹ Buk ti, lob Yesu medo netatekin gagek vu alam lok dub-vabuung-böp genenër Bengö Nivesa rangah vu sir. Lob alam-deneko-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi, galam ggev, bedeya vu yi.

² Bedelok tepëk vu yi bë, “Genanër vu he nabë: Re vo niwëek vu hong benër bë gwevong huk nabë sënë? Re ggooin hong rak-a?”

³ Lok nër yah vu sir bë, “Kë, om sa bë dok tepëk in gagek ti nök vu ham rë. Ham nanër vu sa nabë:

⁴ Sën Jon neripek alam lo, og yam vu yagek, ma sepa lok mehõnon vu dob kwaj?”

⁵ Lob yõ desap sir rak medenër bë, “Nabë hil nanër nah nabë: ‘Yam vu yagek’, og rëk dok tepëk nom nabë: ‘Rëk nebë va sën ham su nevong ving yi rë-ë?’

⁶ Log nabë hil nanër nabë: ‘Sepa lok mehõnon vu dob kwaj’, og rëk alam detengwa hil jak gelong. In kwaj neya niwëek vu yi bë yi mehõ-nenër-gagek-rangahsën ti.”

⁷ Lob maam denër yah vu Yesu bë, “He dugin degwa-o!”

⁸ Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Nebë saga, om sa su rëk nanër mehö sën ggooin sa raq lo vu ham rë.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Raq Alam Nij Paya Denegin Huk Wain

(Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)

⁹ Nër nebë saga, log nër gagek peggirinsën sënë vu alam bë, “Mehöti varoh huk wain bengö ti, lob vo huk sënë loq ya alam la nemaj in bë degegin medegeko anon vahi natu yiyi gevahi natu hej. Log tah yi ya nedo nyëg ading ti beya nedo hus ading rot.

¹⁰ Log buk sën wain anon nemonek lo dus raq, lob vong yi hur ti ya vu alam sën denegin yi huk wain lo in bë debo yiyi la behur geke nah vu yi. Rëk alam lo deveek hur saga, gedevong yi yah meya nema meris.

¹¹ Loq vong hur ngwë yah meya vu sir ggökin. Rëk desis yi ving bedevong paya vu yi, gedevong yi yah meya nema meris.

¹² Lob yik vong hur ti yah ggökin netu beron löö. Rëk desis yi gedepengah, log detë yi yah dobnë.

¹³ Devong nebë sënë, lob huk ala kwa vo bë, ‘Maq sëk gevong nabë tena? Maam sa gevong sengo nalug sën sahëg neving yi lo na, in mëm maq rëk degurek babu.’

¹⁴ Rëk alam lo delë bë nalu ya verup, lob yö denër vu sir bë, ‘Mehö sën agi rëk dok nah ama ben begeko ama yi ngaa pin, om ham-o! Hil angis yi menadiik. In mëm huk sënë natu hil ngaa.’

15 Lob derot yi yah dobnë, beyah desis mediik. Om huk wain ala sënë maḵ rëḵ gevong nabë va vu sir-a?

16 Rëḵ na, lom kevoh alam sën denegin huk wain agi bernalaj nama na, log bo huk wain sënë vu alam mewis la bedegegin.” Alam dengo gägek sënë lob denër bë, “Maam nḡaa nabë saga og nök gëp!”

17 Rëḵ Yesu gët sir gelok tepëḵ in sir bë, “Bë nama og gägek sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nër bë va? Sën nër bë:

‘Alam sën denelev beggang lo nij lëlin gelöng ti sënë,
rëḵ mu netu gelöng niwëëḵ beggang nyëḵetu yi.’

18 Mehönon pin bë debës bedengis sir jaḵ gelöng sënë, og rëḵ deḵatak jaḵ pin. Log nabë gelöng sënë geto mejaḵ gëp mehöti, og rëḵ natul mehö sënë bemetes na.”

19 Lob alam-horek-yi losho alam-deneḵo-seriveng hir ggev derak ni bë Yesu nenër gägek peggirinsën sënë rak sir. Lob devongin bë denajom yi ahon doḵ buk sënë, rëḵ deggönengin alam.

Delok Tepëḵ Vu Yesu Bë Yoh Vu Bë Degetë Takës Vu Alam Rom Hir Mehö-los-bengö Sisar*?

(Mt 22:15-22; Mk 12:13-17)

20 Lob tum alam ggev medo denegin yi. Log devong hir mehö la ya delok yi medenelë. Lob ya detetuhin bë sir alam yohvu, in bë denajom yi ahon jaḵ gägek la bedegevong doḵ nah nemaj gena gägek vu kiap böp.

21 Lob delok tepək vu yi bë, “Tatovaha, he nehango hong gagek bë hong gagek neya niröp, begenenër gagek niröp vu alam. Su genehönengin alam sën los arëj lo malaj rë. Gaḵ genetateḵin Anutu yi gagek vu alam los anon mu.

22 Om kwam nevo bë? Yoh vu bë hil getung takës vu alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* ma nama?”

23 Rëḵ Yesu rak hir gagek tetuhinsën sënë ni, lom nër yah vu sir bë,

24 “Ham tato monë gahis ti nam besa galë rë.” Devo ya lob nër bë, “Re ḵenu los arë sën rak neggëp agi?” Loḵ denër yah bë “Sisar*.”

25 Lob nër yah vu sir bë, “Om ham gwevong Sisar* yi ngaa nah vu Sisar*. Log Anutu yi ngaa, og ham bo nah vu Anutu.”

26 Lob su deyoh vu bë denatök vu gagek ti jaḵ yi gëp alam malaj medenajom yi ahon rë. Gaḵ ḵenuj ya in gagek sën nër lo, lob ayej ma.

Delok Tepək Vu Yesu In Sën Mehönon Denadiḵ Gedekedi Jaḵ Nah Lo

(Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)

27 Alam Sadukai* denenër bë alam-diḵsën og su rëḵ dekededi jaḵ nah rë. Lob sir la deya vu Yesu,

28 bedelok tepək vu yi bë, “Tatovaha, Moses kevu horek ti vu hil meneggëp bë, ‘Nabë mehöti geḵo avëh, rëḵ nadiḵ geluho naluj nama, og ari geḵo yi alov natu venë beluho degeḵo naluj vu ari sën diḵ lo.’

29 Lob hur magëm ti losho ari lo, sir nemadvahi-bevidek-luu denedo. Lob arij aguu ḵo avëh, lob nalu ma gediḵ.

30 Lob ari amon ḵo yi alov loḵ diḵ ving.

31 Lob ari gwee vong nebë saga ving, beya metök meggi. Besir pin deko avëh timu sënë, rëk naluj ma, gedediik pin.

32 Log mëm avëh diik raq neggëp hus.

33 Om genanër nabë najeeng sën mehõnon diiksën dekedi jak nah lo, og avëh sënë rëk natu arij ti tena venë? In sir pin deko avëh timu sënë netu venëj.”

34 Lok Yesu nër yah vu sir bë, “Maluh los avëh deneko sir lok buk sënë.

35 Gaq maluh los avëh sën Anutu nër bë yoh vu bë rëk dekedi jak nah medemedo malaj-tumsën lo, og su rëk degeko sir dok Buk-tamusën rë.

36 In su deyoh vu bë denadiik gökin rë. Gaq rëk demedo nabë angër lo. Anutu rëk gevong bedekedi jak nah gëp bedub, om rëk denatu yõ nalu lo.

37 Log Moses tato vu hil ving bë alam-diiksën denekedi raq yah ggëp bedub. In kevu raq Mehõbõp meneggëp lok gagek sën nengwah netum lok kele yu dabun ti lo bë, ‘Abraham yi Anutu, gIsaak yi Anutu ga, Yakop yi Anutu.’

38 Om nabë mehõnon denadiik bemalaj nama na verök yi, og su yoh vu bë rëk nanër nabë löõho hir Anutu yi rë. Gaq löõho denedo malaj-tumsën, in Anutu og alam malaj vesa los malaj-tumsën hir Anutu yi. In nelë mehõnon pin bë sir pin denedo malaj-tumsën.”

39 Nër nebë sënë, lob alam-horek-yi la denër yah vu bë, “Tatovaha, genër ya meyoj vu.”

40 Lob nij nemum in yi besu delok tepëk in yi ggökin yah rë.

Yesu Loḵ Tepëḵ Vu Alam Parisai In Mehö Sën
Anutu Ggoin Raḵ In Bë Geḵo Hil Nah Lo
(Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)*

⁴¹ Loḵ Yesu loḵ tepëḵ yah vu sir bë, “Log nebë tena sën denenër Kerisi* bë degwa vu Davit*-ë?”

⁴² In Davit yö nër raḵ avi beneggëp loḵ ḵapiya Saam bë:

‘Mehöböp nër vu sa Mehöböp bë:

“Gemedo sa nemaḡ vesa.

⁴³ Gevu tamusën og sëḵ getung alam sën denelë hong paya lo dedoḵ na vaham gebinë.” ’

⁴⁴ Yi degwa vu Davit*, loḵ nebë tena sën Davit nër yi bë yi Mehöböp-ë?”

*Alam-horek-yi Denevong Nipaya Nebë Sënë
(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lk 11:37-54)*

⁴⁵ Alam pin nahën medo denengo Yesu yi gageḵ, lob nër vu yi hur maluh bë,

⁴⁶ “Ham gwegin ham in alam-horek-yi. In ahëj neving bë dejöp tob ading nivesa vesa. Log ahëj neving bë alam debengwëḡ vu sir medegeḵo sir jaḵ doḵ alam tabaak. Gahëj neving pangsën bë na demedo lël mala gëp alam malaj doḵ dub-supinsën-yi ayo, gahëj neving bë jaḵ na dega nos namugin gëp nyëḡ-nos-böp-yi.

⁴⁷ Alam sënë deneraa avëh alov hir beggang yah vu sir, log denekuung raḵ bedenevengev raḵ hus ading. Om doḵ buk-gageḵ-yi, og rëḵ denatöḵ vu maggin böpata rot mekesuu.”

21

Avëh Sën Hen Monë Ma Lo Tung Seriveng Vu Anutu

(Mk 12:41-44)

¹ Log Yesu vër mala rak menelë alam-los-bengöj-ggoreksën lo vahi, geya denetung seriveng luḵ ya keröng-monë-yi vu Anutu.

² Lob lë avëh alov ti sën hen monë ma, lob yik tung monë köḵ teka luu mu luḵ ya keröng.

³ Lob nër bë, “Sa nanër yönon vu ham nabë: Avëh alov sën hen monë ma agi tē monë böpata rot bekesuu alam vahi pin.

⁴ Senër nebë sënë in sir mehönon-los-bengöj-ggoreksën behir ngaa ngahiseḵë nedo vu sir, gaḵ sën denetung lo og yik metes. Gaḵ avëh sënë og su hen vahi nedo rē, rēḵ yö keyoveḵin keröng ahë degwa rak metung yi ngaa pin tu seriveng gehen monë nos yi ma.”

Yesu Nër Bë Rēḵ Debasap Dub-vabuung-böp

(Mt 24:1-2; Mk 13:1-2)

⁵ Log mehö la denevengwëng rak dub-vabuung-böp medenenër bë, “Devunek vu beggang sënë rak gelöng nivesa vesa los kupek sën detung tu seriveng vu Anutu lo bemalangeri rot.” Lok Yesu nër bë,

⁶ “Ngaa pin sën ham nelë gwëbeng agi, og buk ti vongin berup, lob su rēḵ degönengin gelöng ti gejak medo ngwë vavunë rē. Gaḵ rēḵ dekevoh pin bedegētē geto yoh yoh.”

Yesu Nër Bë Maggin Ngahiseḵë Rēḵ Berup

(Mt 24:3-14; Mk 13:3-13)

⁷ Lob delok tepək vu yi bē, “Tatovaha, ngaa sēn genēr lo rēk anon jak doḵ buk tena? Geva rēk tato vu he nabē ngaa sēnē vongin anon jak-a?”

⁸ Loḵ Yesu nēr yah bē, “Ham gwegin ham nivesa, in mehō la rēk degekuungin ham. Alam ngahisekē rēk denam bedenānēr sarēg jak nah sir nabē, ‘Mehō sēn lo yik sa sēnē.’ Log rēk denānēr nabē, ‘Buk dus raḵ ggovek ya.’ Rēk mu ham su sepa sir mena.

⁹ Log ham rēk gwengo begō bengō los dedun nabē vongin berup, og ham su ḵenumin berup. In ngaa nebē sēnē yō rēk nam, gaḵ Buk-tamusēnek yō rēk nahēn.”

¹⁰ Log nēr vu sir ving bē, “Alam dob ngwē rēk dekedi belosho alam dob ngwē dengis sir. Log mehō-los-bengō ngwē losho yi alam rēk dekedi belosho mehō-los-bengō ngwē losho yi alam dengis sir.

¹¹ Log jemapi böpata rēk gee jak dob beron beron. Log alam nyēg la rēk denatōk jak meyip los niraksēn aggagga. Log ham rēk gwelē ngaa böp böp gengaa aggagga sēn rēk gevong beham ḵenumin berup in lo gēp yagek babu.

¹² Rēk mu ngaa pin sēnē yō rēk nahēn, log rēk denajom ham ahon, bedegevong paya vu ham. Rēk degevong beham gwevong gāgek doḵ dub-supinsēn-yi log degetung ham na ḵarabus. Log rēk degeḵo ham na bare alam-los-bengōj böp los kiap böp lo malaj in sa alam ham.

¹³ Lob doḵ buk sēnē, og yik ham nanēr sa rangah vu sir.

¹⁴ Om ham medo kwamin verōḵ, gaḵ ham su medo mekwamin bo gāgek sēn ham nanēr nah vu

sir lo.

¹⁵ In sengo rëk gevong gagek sën ham nanër nah vu sir lo dok nök ham avimin, besebo kwa nivesa vu ham. Lob alam sën degelë ham paya lo su deyoh vu bë dekeyëh, ma dedahun gagek sën sebo vu ham agi rë.

¹⁶ Ham amamin los atamin garimin, geham alam sën ham degwa ti lo, geham nimin papu lo, yö rëk denanër ham rangah vu alam sën dengis ham lo. Lob rëk dengis ham la medenadiik.

¹⁷ Log alam pin rëk ahëj sengën böp rot vu ham, in sa alam ham.

¹⁸ Rëk mu ham yumin viis ti su rëk mala nama dok ham yumin rë.

¹⁹ Bë ham najom sa ahon bemedo los nimin wëek, og ham rëk medo malamin-tumsën.”

*Yesu Nër Bë Rëk Degevong Paya Vu Yerusalem
(Mt 24:15-21; Mk 13:14-19)*

²⁰ “Rëk mu ham rëk gwelë nabë alam-begö-yi nök detetup dok Yerusalem, og ham jak ni nabë buk sën debasap Yerusalem lo yök dus rak saga.

²¹ Dok buk saga og alam sën denedo Yudea lo, rëk debeya bedena kedu. Galam sën denedo lok Yerusalem lo, rëk degevu nyëg saga gedebeya medena nyëg ngwë. Galam sën su denedo lok nyëg böp agi rë lo, og su rëk debeya menah dedok na rë.

²² Buk sënë og buk sën Anutu rëk bo dok nipaya nyëvewen lo, lob gagek pin sën neggëp lok yi kapiya lo rëk anon jak.

²³ Gëpin avëh sën naluj nare lok ayoj lo, los sën nahën denevo rur vu sir lo dok buk sënë! In Anutu rëk gevong bemaggin böpata rot natök vu dob sënë bekevoh alam sënë.

24 Paëp-yu-anil rëk ga sir. Galam rëk denaduu sir gedegeko sir bena demedo karabus na na geving alam-yu-ngwë pin. Galam-yu-ngwë rëk vahaj bakë nyëg böp Yerusalem, bedemedo nabë sënë rot, begëp nabë sënë bena berup dok buk sën alam-yu-ngwë hir buk govek na lo.

*Yesu Nër Bë Mehönon Nalu Rëk Nom
(Mt 24:29-31; Mk 13:24-27)*

25 Lob ham rëk gwelë gengaa böp aggagga natök vu hes lu kwev, gebetuheng. Log mehönon pin vu dob rëk newaj bepul bemedo degelëk in loo dedun sën rëk natëë benam lo.

26 Alam ngahisekë rëk kwaj bo ngaa sën anon jak vu dob agi, lob rëk newaj jak rot, gemalaj pebilin. In ngaa los niwëek pin vu yagek rëk desasukin sir.

27 Sënë anon jak, lob rëk degelë Mehönon Nalu dok medo beggob ayo menam los niwëek böpata gevunëk vunëk yagek yi.

28 Dok buk sën nabë ngaa agi natök nam lo, og ham rëk bare nam bebarah malamin jak. In buk sën Anutu geko ham nah lo yam dus rak ggovek ya saga.”

*Yesu Tatekin Buk-tamusën Rak Go
(Mt 24:32-35; Mk 13:28-31)*

29 Log nër gagek ti metatekin vu sir bë, “Ham kwamin bo jak go* los ngaa vahi pin rë.

30 Bë purpur berup ngu, og ham nerak ni bë go* vongin nabung beham dev jak na jök.

31 Om nabë ham gwelë ngaa pin sënë anon jak, og ham jak ni nabë buk dus rak ggovek ya bë Anutu natu ala benam gegin hil.

³² Sa nanër vu ham yönon nabë: Mehönon pin su rëk malaj nama na verök yi rë, log ngaa pin sën agi rëk anon jak.

³³ Log yagek los dob rëk govek na bemala nama na vu tamusën, gağ sa gagek og su rëk mala nama rë.”

Yesu Vo Horek Vu Hur Maluh

³⁴ “Rëk mu ham gwegin ham nivesa, in ham rëk medo gwevong ahëmin ta, genanum beyumin gevong paya gekwamin bo ngaa-dob-yi, lob ngaa nabë saga rëk gërin ham ayomin, lob Mehöböp yi buk sënë rëk nam natök vu ham avuti nabë sën sağ nelok sapu lo.

³⁵ Buk sënë rëk natök vu alam pin vu dob pin.

³⁶ Om ham ngo medo malamin natum bekwetag vu Anutu noh vu buk pin in gadu ham niwëek. In lob ngaa pin sënë noh nenga in ham, geham medo rot menatök na vu Mehönon Nalu bebare mala.”

³⁷ Yesu netahu alam lok dub-vabuung-böp rangah pin, log buk lob yah neggëp Kedu Kele-oliv.

³⁸ Log monbuk anon lob alam pin dekedi deneya dub-vabuung-böp in bë nanër gagek medegengo.

22

Yudas Nër Gagek Ya Nare Vorot Vu Alam Ggev Bë Rëk Bo Yesu Dok Na Nemaj

(Mt 26:1-5, 14-16; Mk 14:1-2, 10-11; Jn 11:45-53)

¹ Buk vabuung sën denegga brët sën yiist* nema in lo verup. Sën denenër bë Buk-ggöksën-yi* lo.

² Lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi denesero aggata bē dengis Yesu. Rēḱ ma in deneggōnengin alam.

³ Loḱ Satan loḱ ya Yudas sēn denenēr arē ngwē nebē Iskariot lo ayo. Yiḱ sir nemadluho-bevidek-luu lo ti yi,

⁴ lob ya vengwēng ving alam-deneḱo-seriveng losho alam sēn denegin dub-vabuung-böp lo, in bē natōḱ vu aggata lob bo Yesu doḱ na nemaj.

⁵ Lob kwaj vesa, gedenēr vu yi vorot bē rēḱ debago yi.

⁶ Lob Yudas yogek in ayej, log kwa nesero buk sēn alam ngahiseḱē su denedo ving yi rē lo, in bē mēm gevong Yesu doḱ na nemaj.

*Hur Maluh Luu Dero Nos Buk-ggōksēn-yi
(Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Jn 13:21-30)*

⁷ Log Buk-vabuung sēn alam Yuda denegga brēt sēn yiist* nema in lo verup ggovek ya, lom yiḱ buk sēn denesis sipsip nalu Buk-ggōksēn-yi* yi loḱ lo sēnē.

⁸ Lob Yesu vong Pita luho Jon ya, genēr vu luho bē, “Melu na gwero nos los reggu Buk-ggōksēn-yi* vu hil in hil aḱa.”

⁹ Loḱ luho deloḱ tepēḱ yah vu bē, “Gevongin bē alu gero gēp tena?”

¹⁰ Loḱ nēr yah bē, “Melu lē! Melu na medoḱ na nyēg böp sagu, log mehōti rēḱ kerē bēl doḱ dēg böp ti menatōḱ vu meluu doḱ aggata. Lob melu tamuun yi rot bedoḱ na beggang sēn doḱ na lo.

¹¹ Lob melu nanēr vu beggang ala nabē, “Tato-vaha nēr bē alu anam nanēr vu hong nabē, “Beg-

gang ayo tena in sa los sa hur maluh lo aga nos los reggu Buk-ggöksën-yi* dok-a?" ’

¹² Lob rëk tato ayo böpata ti sën neggëp vavunë vu meluu, ayo ti sën yö devah kanyë raq vorot. Lob melu gwero nos los reggu vu hil dok saga."

¹³ Ggovek log luho deya, lob ya detök vu ngaa pin yoh vu sën Yesu nër vu luho lo. Lob luho dero nos los reggu Buk-ggöksën-yi* loq.

*Yesu Vo Pasa Vu Yi Hur Maluh
(Mt 26:26-30; Mk 14:22-26; 1 Kr 11:23-25)*

¹⁴ Log nyëg neggovek, lob Yesu bë ga nos los reggu geving sinarë lo.

¹⁵ Lob nër vu sir bë, "Sahëg neving rot bë sega nos los reggu Buk-ggöksën-yi* sënë geving ham rë, loq mëm sa gako vanë.

¹⁶ Log sa nanër vu ham nabë: Sa su rëk ga ngaa sënë gökin nah rë, rot bena berup dok buk sën hil aga dok ti vu Anutu-yi-nyëg lo."

¹⁷ Log qo wain kap ti raq bejom raq in los kwa vesa ya vu Anutu log nër vu sir bë, "Ham gwëko sënë nök benanum noh vu ham.

¹⁸ Sa nanër vu ham nabë: Sa su rëk nanum wain gökin nah rë, rot bena berup dok buk sën hil medo dok Anutu-yi-nyëg lo."

¹⁹ Log qo brët raq bevengev raq in los kwa vesa ya vu Anutu, log debu bevo vu sir. Log nër bë, "Sa reggos sënë. Sën sëk getung natu seriveng dok nah ham bömin. Om ham medo sepa dok megwevong nabë sënë in ham kwamin bo sa."

²⁰ Nebë saga bedegga ggovek, log qo wain kap ti raq bevong nebë saga, log nër bë, "Wain kap ti sënë og sa kök, sën sëk kesh in ham in bë tato nabë

gagak mewis sën sejo in doḵ vu ham lo rëḵ anon jak.

²¹ Rëḵ mu ham gwelë ham rë! Mehö sën rëḵ bo sa doḵ na alam sën denelë sa paya nemaj lo yik nedo rak tevor ving sa.

²² Yönon, Mehönon Nalu nesepa loḵ aggata sën Anutu nër tato vu yi lo. Rëḵ mu gëpin mehö sën rëḵ nanër yi rangah vu alam bedengis yi lo.”

²³ Nër nebë sënë, lob yö deloḵ tepëḵ vu sir yah meyom bë, “Mehö re rëḵ gevong ngaa sënë?”

Hur Maluh Denër Sir Bë Sir Ti Tena Kesuu Vahi?

²⁴ Log tum hur maluh deḵo gakëḵ ti rak loḵ sir, medenenër bë, “Re böp kesuu in gëgin hil-a?”

²⁵ Loḵ Yesu nër vu sir bë, “Alam-yu-ngwë, og hir mehö-los-bengö tu alaj. Log alam sën detu ala medenëgin sir lo, og denenër behir alam denëḵo sir rak bedenener sir bë sir alam ngatum.

²⁶ Rëḵ mu ham, og ham su gwevong nabë saga. Gak mehöti sën vongin bë natu ham ala lo, og dahun yi bemedo nabë sën mehö ahë hus. Log mehöti sën vongin bë natu ham ggev lo, og gevong ngaa nabë sën yi mehö meris ti in doḵ vu ham.

²⁷ Ma re tu ala? Mehö sën medo negin in ga nos lo, ma hur sën neruu nos in bë geḵo na vu lo? Gak yik mehö sën negin bë nos na in ga lo! Rëḵ mu sa, og sa nado ving ham nebë hur meris in bë sedoḵ vu ham.

²⁸ Wirek hil los nado gemaggin töḵ vu sa beseggi sa, rëḵ ham nedo ving sa, geham su vuu sa rë.

²⁹ Log Amaḡ vo yi nyëḡ vu sa in bë sa gëgin, om sebo nyëḡ vu ham in ham gwëgin nabë saga.

30 Ham rëk gwa los nanum geving sa jak sa tevor gëp sa nyëg. Geham rëk medo jak sëa-los-arëj beseggi alam Israel degwa nemadluho-bevidek-luu sën lo hir gagek.”

*Yesu Nër Pita Bë Rëk Dah Yi Vun
(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Jn 13:36-38)*

31 “Simon, Simon, gwengo rë! Satan nër vorot bë yoh vu bë rëk geko ham na vu yi, begerii ham tetër nabë wit* gahis.

32 Rëk sejom rak in hong ggovek ya bë hong vongvingsën su rëk nadiik na rë. Om sën gegwërin hong megenom lo, og gebo gadu dok arim lo.”

33 Lok Pita nër yah bë, “Mehöböp, sa hero sa menadó in sena karabus geving hong balu nadiik dok ti.”

34 Lok Yesu nër bë, “Pita, sa nanër vu hong nabë: Pehi buk sënë, og kökrëeh su rëk ngu rë, log rëk gedah sa vun beron löö nabë hong dugin sa.”

Gagek Rak Jej-monë-yi, Gevahek Nalu Los Paëp-yu-anil

35 Log nër vu sir bë, “Wirek sa hevong ham ya, lob ham su ko jej-monë-yi los je vahek sepa rë. Log ham su röp suu rë, lob mak ham rak vu in ngaa ti ma ma?” Lok denër yah bë, “Ma!”

36 Lob nër vu sir bë, “Gak gwëbeng sënë nabë mehöti yi jej-monë-yi nedo, og yö geko sepa yi. Bevahek nabë saga. Gemehöti sën hen paëp-yu-anil nama lo, og tahuuin paëp-yu-anil ti jak yi röpröp-ayööng-yi.

37 In gagek neggëp lok Anutu-yi-kapiya bë, ‘De-tevin yi ya ving alam nij paya.’ Om sa nanër vu ham nabë: Gagek sënë rëk anon jak, jak ngaa pin

sën rëk natök vu sa. Yönon, gagek pin sën neggëp lok kapiya rak sa lo, og rëk anon jak.”

³⁸ Lob denër bē, “Mehöböp, gelē? He paep-yuanil luu sënë!” Lok nēr yah bē, “Om yik ggovek saga.”

*Yesu Jom Rak Vu Getsemane
(Mt 26:36-46; Mk 14:32-42)*

³⁹ Log to meya dobnē beya Kedu Kele-oliv nebē sën nevonḡ yoh vu buk lo. Lob yi hur maluh desepa yi medeya.

⁴⁰ Ya detök ya, lob nēr vu sir bē, “Ham najom jak niwëek, in ngaa ti su kepē ham.”

⁴¹ Log tah verup ya teka, yoh vu sën hil getē gelöng na geto lo, lob yun lus log ketaḡ vu Ama bē,

⁴² “Amag, nabē kwam, og gweko ngaa maggin sënë vēr in sa. Rëk mu su gesepa doḡ sa gagek, gaḡ ngo kwam.”

⁴³ [Lob angēr ti vu yaḡek beyam gadu yi.

⁴⁴ Yesu ngo maggin pangsën rot, lob jom rak ggökin niwëek rot. Lob kerus yam in rot benetetuk nebē köḡ beto neluk ya dob.]

⁴⁵ Jom rak ggovek, log kedi rak beyah to vu yi hur maluh lo. Lok lē bē deneggëp yiling, in ayoj maggin rot.

⁴⁶ Lob nēr vu sir bē, “Ham newëp in-a? Ham kwedi benḡev jak, in ngaa ti su kepē ham.”

Yudas Vo Yesu Lok Ya Alam Sën Dengis Yi Lo Nemaj

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Jn 18:3-12)

⁴⁷ Yesu nahën medo nevengwëng, log alam yu böpata deverup. Mehö sën arē nebē Yudas sën sir nemadluho-bevidek-luu lo ti yi, rëk li sir

medeyam. Lob verup sesor meya vu Yesu in bë gemul* yi.

⁴⁸ Loḵ Yesu nër vu yi bë, “Yudas, gemul* Mehönon Nalu in bë getato yi rangah-a?”

⁴⁹ Yesu yi hur maluh denare ving yi medelë ngaa sënë bë vongin natök vu yi, lob denër bë, “Mehöböḵ, he ngap sir jaḵ paggëpek-yu-anil-a?”

⁵⁰ Lob sir ti pevis mesis alam-deneḵo-seriveng hir ggev böḵ yi hur, besap nenga ris vahi vesa ya.

⁵¹ Rëḵ Yesu nër bë, “Ggovek! Ngaa saga gëḵ!” Log bë nema raḵ mehö sënë nenga, lob nivesa raḵ yah ggökin.

⁵² Log Yesu loḵ tepëḵ vu alam-deneḵo-seriveng hir ggev ga, dub-vabuung-böḵ ala lo, galam teta sën loḵo deyam in bë denajom yi ahon lo bë, “Maḵ ham yam in bë sero mehö-begö-hodeḵ-yi ti om sën ham ḵo paëḵ-yu-anil los begö meyam-ë?”

⁵³ Sa nado loḵ dub-vabuung-böḵ yoh vu buk ving ham, rëḵ ham su lah nemamin loḵ sa mejom sa ahon rë. Gaḵ buk sën gwëbeng agi, mëm ham buk. Om mala vahis niwëëḵ jaḵ na vavunë rot mekesuu.”

Pita Lah Yi Vun Bë Yi Dugin Yesu

(Mt 26:57-58, 69-75; Mk 14:53-54, 66-72; Jn 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Nër ggovek log dejom yi ahon medeḵo medeya. Lob deḵo yi loḵ ya alam-deneḵo-seriveng hir ggev böḵ yi beggang. Log Pita tamuḵin sir meneya, rëḵ nevun yi in sir meneyam ggëḵ ading.

⁵⁵ Log devev nengwah loḵ telig ggëḵ beggang sënë yi tete ayo, bemedo denevenguh. Lob Pita verup ya nedo ving sir.

⁵⁶ Lok avèh ti lë bë medo nevenguh nengwah, lob tung mala rak yi genër bë, “Mehö sënë nedo ving Yesu ving.”

⁵⁷ Lok Pita lah yi vun bë, “Ma! Avèh, saḵ dugin yi.”

⁵⁸ Genedo teka lok mehö ngwë yah verup lë yi, lob nër bë, “Yik sir sën lo ti sën hong agi ving.” Rëḵ Pita nër yah bë, “Alam-e! Saḵ ma!”

⁵⁹ Ggovek genedo hus ading rot yoh vu hes mala ti loḵ mehöti yah verup nër niwëëk bë, “Yönon rot, yik mehö sagi sën neseпа yi ving. In yik yi Galilea ti sënë!”

⁶⁰ Rëḵ Pita lah yi vun bë, “Alam-e! Sa dugin gagek ti sën genenër agi!” Nahën nenër nebë sënë, log pevis beḵökrëeh su.

⁶¹ Lob Mehöböp ggërin yah melë Pita. Lob Pita kwa vo yah gagek sën Mehöböp nër vu yi vorot lo bë, “Pehi buk sënë og kökrëeh su rëḵ ngu rë, log rëḵ gedah sa vun beron löö.”

⁶² Lob Pita to meya dobnë, beyah su böpata rot.

Depelë Yesu Gedepëëng Yi

(Mt 26:67-68; Mk 14:65)

⁶³ Alam sën denejom Yesu ahon lo denër pelë rak yi gedeveek yi.

⁶⁴ Debom mala loḵ tob, gedenesis yi, log denelok tepëḵ vu yi bë, “Hong mehö-nenër-gagek-rangahsën-a? Om genanër nabë re sis hong-a?”

⁶⁵ Log denenër gagek nipaya ngahiseḵë vahi rak yi ving.

Devong Gagek Vu Yesu Rak Kaunsor Malaj

(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Jn 18:19-24)

⁶⁶ Heng to lob alam-deneko-seriveng hir ggev detu alam Israel hir kaunsor, belosho alam-horek-yi lo desupin sir, log deko Yesu yam nare malaj gedenër bë,

⁶⁷ “Genanër vu he nabë hong Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geko hil nah lo ma ma?” Loḵ nër yah vu sir bë, “Nabë sa nanër nöḵ vu ham, og ham su rëḵ gwevong geving rë.

⁶⁸ Log bë sedok tepëḵ in nöḵ vu ham gökin, og ham su rëḵ nanër dok nom vu sa rë.

⁶⁹ Rëḵ mu pehi sënë, og Mehönon Nalu rëḵ medo gëp niwëëḵ ala Anutu nema vesa bemedo degwata.”

⁷⁰ Lob sir pin denër yah bë, “Om maḵ hong sagak Anutu Nalu hong-a?” Loḵ nër yah vu sir bë, “Yiḵ saga. Ham voseḵ vorot.”

⁷¹ Lob denër bë, “Hil rëḵ gango gägeḵ re gökin-a? Gägeḵ sënë yö rak verup avi behil hango ggoveḵ ya.”

23

Devong Gägeḵ Vu Yesu Menare Pilatus Mala (Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Jn 18:28-38)

¹ Lob sir pin dekedi bedeko yi ya vu Pilatus

² gedevong gägeḵ vu yi bë, “He halë mehö sënë bë nelok alam ahëj in dekedi medengis begö medekepë gavman na. Genenërin he bë he su getë takës vu ham mehö-los-bengö Sisar*. Log nenër bë yiḵ yi Kerisi* sënë, beyi mehö-los-bengö.”

³ Loḵ Pilatus loḵ tepëḵ vu yi bë, “Alam Yuda hir mehö-los-bengö hong-a?” Loḵ nër yah vu Pilatus bë, “Genër ya meyoh vu.”

⁴ Lob Pilatus nër ya vu alam-deneḱo-seriveng hir ggev losho alam pin bë, “Sa su tōḱ vu gageḱ ti geneggëp vu mehō sënë rë.”

⁵ Loḱ denër yah niwëëḱ bë, “Netateḱin gageḱ vu alam yoh vu distrik Yudea pin beneloḱ ahëj rot bë degevonḱ begö medekepë gavman na. Ḳo gageḱ sënë raḱ nyëdahis ggëp Galilea, lob nevong rot, gesën verup agi.”

Devong Gageḱ Vu Yesu Menare Herot* Mala

⁶ Pilatus ngo hir gageḱ, lob loḱ tepëḱ yah vu sir bë, “Mehō sënëḱ yi Galilea ti?”

⁷ Lob detateḱin vu yi meraḱ ni bë Yesu yam vu distrik Galilea sën Herot* neḱin lo, lom vonḱ yi ya vu Herot*. In Herot* verup nedo Yerusalem loḱ buk sënë ving.

⁸ Herot* lë Yesu, lob kwa vesa rot, in nengo Yesu bengö lob nevong rot bë gelë yi. Lob kwa vo bë maḱ Yesu rëḱ gevong ngaa böp ti begelë.

⁹ Nebë sënë lom Herot* nelok tepëḱ in yi hus ading. Rëḱ Yesu su nenër gageḱ ti yah vu yi rë.

¹⁰ Lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi deya dus medenër gageḱ niwëëḱ ya atata vu yi rot.

¹¹ Lob Herot* losho yi alam-begö-yi devasap yi gedenër pelë raḱ yi. Log deḱo tob malangeri ti bederöp loḱ yi, log devong yah meya vu Pilatus ggöḱin.

¹² Wireḱ og Herot* luho Pilatus denelë sir paya, rëḱ loḱ buk sënë, og luho desemu gageḱ medenelë sir nivesa.

*Pilatus Nër Bë Dengis Yesu Jak Na Ḳelepeḱo
(Mt 27:15-26; Mk 15:6-15; Jn 18:39-19:16)*

13 Lob Pilatus tahi alam-deneḱo-seriveng hir ggev loſho alam teta, galam meris ving medesupin sir yam.

14 Log nēr vu sir bē, “Ham ḱo mehō sēnē yam vu sa, log ham nēr bē nelok alam ahēj in dekedi medengis begō medekepē gavman na. Om ham gwengo rē. Sa nalok tepēḱ in yi gāgēk sēnē rak ham malamin nirōp. Lob sa su tōḱ vu bē vong ngaa ti paya lok gāgēk pin sēn ham nēr rak yi agi rē.

15 Log Herot* ving nebē saga om sēn vong yi yom vu hil ggōkin. Ham lē! Mehō sēnē su vong ngaa ti paya in bē hil angis yi menadiiḱ rē.

16 Om maam sēḱ beek yi gegevong yi nah mena.”

17 [In hir horek neggēp nebē Pilatus gevong alam ḱarabus ti ti vēr doḱ buk vabuung sēnē noh vu ta menah vu sir.]

18 Lok alam pin ayej lok ti medekeseh rur rak bē, “Gengis mehō saga menadiiḱ gegwevong Barabas nom vu he.”

19 Barabas sēnē vong begō vu gavman lok nyēg bōp saga genesis alam medenediḱ, lob deḱo yi ya nedo ḱarabus.

20 Lok Pilatus lok tepēḱ yah vu sir ggōkin, in kwa nevo bē dēēin Yesu mena.

21 Rēḱ detahi yah bē, “Gengis yi jaḱ na ḱelepeḱo*! Gengis yi jaḱ na ḱelepeḱo*!”

22 Lok yik lok tepēḱ yah vu sir netu beron löö bē, “In va? Mehō sēnē vong va paya? Sa su halē bē vong ngaa ti paya meneggēp vu yi in bē hil angis yi menadiiḱ rē. Om sebeek yi gegevong yi nah.”

23 Rēḱ nij wēēk rot, gedetahi ya niwēēk ata bē ngis yi jaḱ na ḱelepeḱo*, bayej rehōo Pilatus aye.

24 Lob Pilatus kwa vo bë maam gurek hir gagek babu.

25 Lob lëein mehö sën vong begö vu gavman besis mehönon dediik beya nedo qarabus lo yah vu sir in detahi arë. Log vo Yesu yah vu sir in bë dengis menadiik yoh vu sën alam detahi lo.

Desis Yesu Rak Ya Kelepeko

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Jn 19:17-27)

26 Deko Yesu rak medeya, log Simon vu Kurene nahën verup neya in bë dok na nyëg böp Yerusalem. Lob dejom yi ahon gedebë kelepeko* rak ya bagë bekerë metamuin Yesu.

27 Galam yu böpata denetamuin yi, gavëh ngahisekë denesu medenesis sir, gedenegelu tarot rak yi.

28 Rëk Yesu ggërin yah menër vu sir bë, “Ham Yerusalem avëh, ham su ngu in sa, gaq mëm ham ngo ngu in ham los nalumin lo.

29 In buk vongin berup lob rëk denanër nabë:
‘Avëh sën denare babuj sekë lo, gavëh sën su naluj nelok rë lo, gavëh sën su denevo rur vu naluj rë lo, og kwaj vesa.’

30 In dok buk saga, og
‘rëk denanër vu kedu nabë,

“Ham kwepë ham menam jak gwëp he!”

Log rëk denanër vu kedu mahen mahen nabë,

“Ham dahun he!” ’

31 In nabë degevang nabë sënë vu kele nidun pehi sënë, og maq rëk degevang nabë va vu kele sën rëk denaboveng na lo?”

32 Log deko alam sën denekeyëh horek lo luu ya in bë dengis luho geving Yesu.

³³ Ya deverup nyëg ti sën denenër arë nebë Nyëg-yusekë lo lob desis yi rak ya kelepeko*. Log desis alam sën denekeyëh horek lo luu rak kelepeko* ving. Ngwë nare Yesu nema vesa, gengwë nare nema kěj.

³⁴ Lob Yesu nër bë, “Amag, gedahun sir sën devasap sa lo hir ngaa nipaya sënë na. In su derak ni bë denvong paya rë.” Ggovek log detë gelöng mahen teka la in bë gooin sir ti ti jak medegeko yi tob.

³⁵ Log alam vare denelë. Rëk alam ggev denër pelë rak yi bë, “Nelok vu alam vahi. Om nabë Anutu yi Kerisi* yi yönon sën Anutu ggooin yi rak lo, og yö dok vu yi.”

³⁶ Galam-begö-yi denenër pelë rak yi ving. Log deya dus in bë debo wain ahëggin sën arë nebë vinegga lo besesuin.

³⁷ Log denër vu yi bë, “Nabë alam Yuda hir mehö-los-bengö hong yönon, og ngo gedok vu hong.”

³⁸ Log dekevu gagek ti rak neggëp kelepeko* yu nebë: *ALAM YUDA HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ MEHÖ SËNË.*

³⁹ Log mehö luu sën desis luho rak kelepeko* ving lo ngwë nër Yesu bë, “Hong Kerisi*? Og ngo gedok vu hong, geqedok vu aluu geving!”

⁴⁰ Rëk ngwë ngo gagek sënë, lob ggoo yi bë, “Yik alöö hoho hako vanë neggëp ti, ma su genehöneng in Anutu rë?”

⁴¹ Yönon, aluu og desis aluu lok yah ngaa nipaya sën alu hevong lo, om alu hako vanë beyoh vu. Gak mehö sënëk su vong ngaa ti paya rë.”

⁴² Log nêr bê, “Yesu, genom los arêm böpata in gwegin mehönön, og kwam bo sa.”

⁴³ Lob Yesu nêr yah vu yi bê, “Sa nanêr vu hong yönon nabê: Pehi sênê, rêk gemedo geving sa gëp Paradis*.”

Yesu Diik Ya

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Jn 19:28-30)

⁴⁴ Log hes vuheng rak, loḵ hes malakenu loḵ beyoh vu dob pin, beya meto 3 krök seuksên.

⁴⁵ Lob tob böpata sên neruu dub-vabuung-böp ayo vabuung lo kweek rak luu.

⁴⁶ Log Yesu ngeek böpata bê, “Amag, sa nehevong anog neyök loḵ nemam.” Tahi nebê sênê, log diik ya.

⁴⁷ Lob Rom hir alam-begö-yi yu ti hir ala lë ngaa sênê, lob ḵo Anutu arê rak bê, “Yönon rot, mehö sênê yi mehö yohvu!”

⁴⁸ Log alam pin sên desup sir ya in bê degelê lo delê ngaa sênê, lob ayoj maggin gedesis sir gedeyah medeya bej.

⁴⁹ Log Yesu ni papu lo pin, gavêh sên sir vu Galilea medesepa Yesu medeyam lo yö denare ggëp ading teka medenelê ngaa pin sênê.

Debê Yesu Nihel Loḵ Ya Gelöng Len

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Jn 19:38-42)

⁵⁰ Log mehöti arê nebê Yosep nedo. Yi vu Yuda hir nyêg böp ti arê nebê Arimatea. Mehö sênê yi mehö nivesa geyi mehö yohvu, geyi kaunsor ving.

⁵¹ Rêk su nevo veyov in kaunsor vahi hir gagek sên denenêr bê dengis Yesu lo rê. Gaḵ yö negin buk sên Anutu natu ala begegin sir lo benedo.

52 Lob mehö sënë ya vu Pilatus meketag Yesu vu yi.

53 Log ya meruh Yesu nihel navi loḵ mebom loḵ tob veroo ti, log ya mebë loḵ waak ti. Nahën denesap waak sënë loḵ gelöng yö meris beneggëp mewis, gesu debë mehö ti loḵ rë.

54 Buk sënëḵ buk sën denero sir in bë geheng geto log dega nos Buk-ggöksën-yi* lo, log hes neluḵ in bë govek na gedegök na Buk-sewahsën-yi*.

55 Log avëh sën desepa Yesu ggëp Galilea medeyam lo, desepa Yosep medeya ving bedelë bedub sënë. Lob delë mederak nyëg len ti sën bë Yesu nihel meneggëp loḵ lo ni ving.

56 Delë ggovek, log deyah medeya bedero marasin los wël, gengaa sën reggu nivesa vesa lo medenedo. Log Buk-sewahsën-yi* og desewah yoh vu sën horek nër lo.

24

Yesu Kedi Rak

(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Jn 20:1-10)

1 Log loḵ soda saga yi buk muginsën monbuk anon lob avëh dekedü bedeko wël los ngaa reggu nivesa vesa sën dero menedo vorot lo medeya.

2 Loḵ delë gegelöng sën neggërin bedub avi lo tetolin meyö ya nare ya nenga.

3 Lob deloḵ ya delë rëḵ Mehöböp Yesu nihel su neggëp rë.

4 Lob vare mekwaj neya ngahi in, medeneketul loḵ, loḵ mehö luu depevis beyam denare ving sir geluho hir tob nevër.

⁵ Avëh delë, lob kënuj verup bedepetev bemalaj ya dob. Rëk luho denër vu sir bë, “Ham nesero mehö mala-tumsën sënë loḵ alam-diiksën hir nyëḡ in va? Su nedo sënë rë. Gaḵ kedi raḵ meya gwëbeng!

⁶ Ham kwamin bo nah gägek sën nahën nedo ggëp distrik Galilea genër vu ham lo rë.

⁷ Nër vu ham bë debo Mehönon Nalu doḵ na alam nij paya nemaj bedengis yi na betii kelepeḵo*, log buk natu löö, lob rëḵ kedi jaḵ nah gökin.”

⁸ Lob kwaj vo yah gägek sën Yesu nër wirek lo.

⁹ Lob sir vu bedub bedeyah, beya denër ngaa pin sënë rangah vu hur maluh nemadluho-bevidek-ti sën lo losho alam vahi pin.

¹⁰ Yik sir lo sënë: Maria vu Magdala ga, Yoana, geMaria sën Yakobus ata lo, gavëh vahi sën losho deya lo, bedenër gägek sënë vu sinarë nyëdahis lo.

¹¹ Rëḵ sinarë lo kwaj nevo bë yik avëh om maḵ yö denenër gägek kuungsën mu, lob su devong ving ayej rë.

¹² Rëḵ Pita kedi serög meyah bedub beya meto nare gekekooïn melë waaḵ ayo, rëḵ lë bë tob meris yö nedo. Lob yah meya rëḵ kwa neya ngahi in ngaa sënë rot.

*Mehö Luu Detöḵ Vu Yesu Loḵ Aggata Emaus
(Mk 16:12-13)*

¹³ Loḵ yik sir sënë luu medo denetetuu aggata loḵ yik buk saga medeneya nyëḡ mahen ti arë nebë Emaus. Aggata sën vu Yerusalem meneya Emaus lo, og yik yoh vu kilomita nemadluho.

14 Lob luho medo denetetu aggata gedenevengwäng rak ngaa pin sën lo.

15 Luho denevengwäng rak gedelok tepëk in sir gedeneya, lob Yesu verup ving luho, belöoho deneya lok ti.

16 Rëk luho su derak ni bë Yesu rë.

17 Lob lok tepëk vu luho bë, “Melu nevengwäng rak va meneya?” Nër nebë sënë, lob luho denare gayoj maggin rot, gemalaj seluh.

18 Lok ngwë sën arë nebë Kleopas lok tepëk yah bë, “Alam pin sën yam denedo Yerusalem lo derak ngaa sën verup ggëp Yerusalem lok buk agi ni, gak mak yik ngo timu sënë sën hong dugin-a?”

19 Lok Yesu lok tepëk yah bë, “Va ti?”

Lok luho denër yah vu bë, “Ngaa sën tök vu Yesu Nasaret lo. In ngaa sën nevong los nenër ggëp Anutu losho alam pin malaj lo netato bë yik yi mehö-nenër-gagek-rangahsën los arë böpata ti, in nevong ngaa pin los niwëek.

20 Lob hil alam-deneko-seriveng hir ggev lo, losho hil ggev pin devo yi lok ya alam Rom nemaj. Lob alam Rom denër gagek venuh bë nadiik, lob desis yi rak ya kelepeko*.

21 He hekuung bë yi mehö sën rëk geko alam Israel vër in alam Rom nemaj lo. Kë! Log gagek ngwë sënë: Ngaa pin sënë tök vu yi ngöp, log buk netu löö sën gwëbeng agi,

22 lob he sënagi avëh la ya delë medenër vu he lob he kenumin ya. In dekedì rak monbuk anon medeya bedub,

23 lob desero Yesu nihil, lob yom verup denër vu he bë delë angër la, lob angër denër vu sir bë Yesu

nedo vesa.

²⁴ Lob he sënagi la deyah medeya bedub, loḵ delē ngaa yoh vu sën avëh denër lo. Gaḵ su detök raḵ yi rë.”

²⁵ Lob Yesu nër vu luho bë, “Oo, melu kwamin ma! Melu su pasang nevong ving alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek pin sën denenër lo rë.

²⁶ Ma melu su raḵ ni bë Kerisi* og rëḵ geḵo vanë menadiik, loḵ mëm vesa doḵ nah megeḵo arë böpata los vunëḵ vunëḵ yageḵ yi rë?”

²⁷ Lob ḵo gägek raḵ lok Moses yi gägek los alam-denenër-gägek-rangahsën pin hir gägek betateḵin gägek pin sën neraḵ yi meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo degwa vu luho.

²⁸ Lob deya rot beya deverup dus vu beggang-bu ti sën luho deneya agi, lob Yesu vong in bë kesuu luho gena.

²⁹ Rëḵ luho denërin yi bë, “Gemedo geving aluu in hes luḵ ya bevongin ḵenu doḵ.” Lob loḵ ya nedo ving luho.

³⁰ Ggovek gebë dega nos, lob Yesu nedo ving luho. Lob ḵo brët raḵ bejom raḵ ya vu Anutu los kwa vesa, log debu bevo vu luho.

³¹ Vong nebë sënë, lob mëm luho malaj rangah raḵ mederaḵ ni. Log mehor pevis geluho su delē yi ggökin rë.

³² Lob luho yö yom denër vu sir bë, “Yönon, alöö medo nesepa hil menayam aggata, lob netateḵin Anutu-yi-ḵapiya degwa rangah vu aluu, lob alu ayod tee yi in rot.”

³³ Lob luho pevis bedekedi loḵ buk bedeyah medeya Yerusalem ggökin. Luho yah to detök

vu sir nemadluho-bevidek-ti sën lo ving hir alam vahi, gedesupin sir medenedo.

³⁴ Lob denër vu luho bë, “Mehöböp kedi raḵ ggökin yönon beSimon læ yi ggovek ya!”

³⁵ Nebë saga loḵ luho deturin ngaa pin sën töḵ vu luho loḵ aggata lo vu sir. Geluho denër bë deraḵ ni loḵ sën debu brët bevo vu luho lo.

*Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh
(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Jn 20:19-23)*

³⁶ Medo denenër gagek sënë, log Yesu verup nare rangah loḵ sir vuheng atov [benër vu sir bë, “Ham ayomin gëp revuh.”]

³⁷ Lob deggöneng rot bekenuj verup. In dekuung bë mehöti kenu nare rangah vu sir.

³⁸ Loḵ nër vu sir bë, “Ham kenumin neverup in va? Geham kwamin neya ngahi in va?”

³⁹ Ham gwelë sa vahag los nemaḵ sagi. Yiḵ sa sënë. Ham gwebë nemamin jaḵ sa geham gwelë. Gaḵ mehönnon kenuj og nijreggos los nijpeḵook nema, gaḵ su nebë sën ham læ sa agi rë.

⁴⁰ [Nër vu sir nebë sënë, log tato nema los vaha vu sir.]

⁴¹ Lob kwaj vesa rot, rëḵ mu yö denahën gesu devong ving rë, gaḵ kwaj neya ngahi. Lob nër vu sir bë, “Maḵ ham nos la neggëp-a?”

⁴² Lob devo gël sën devesi lo dus ti vu yi.

⁴³ Lob vo vër megga gedelë raḵ malaj.

⁴⁴ Lob nër vu sir bë, “Wirek sën sa nahën nado ving ham lo, log senër vu ham bë: Gagek pin sën dekevu raḵ sa meneggëp loḵ Moses yi horek, geneggëp loḵ alam-denenër-gagek-rangahsën hir

ƙapiya, geneggëp loƙ Saam lo, og gagek pin sënë rëƙ anon ƙaƙ.”

⁴⁵ Mëm tateƙin kwaj, lob derak Anutu yi gagek sën neggëp loƙ ƙapiya lo degwa ni.

⁴⁶ Loƙ nër vu sir bë, “Dekevu gagek meneggëp loƙ Anutu-yi-ƙapiya bë: Kerisi* geƙo vanë, gebuk natu löö, lob kedi ƙaƙ nah gëp bedub.

⁴⁷ Lob rëƙ denanër arë gëp Yerusalem namugin bena menoh vu dob pin, in mehönon degërin sir, lob Anutu dahun hir ngaa nipaya na.

⁴⁸ Ham lë ngaa pin sënë raƙ malamin, om ham na nanër rangah.

⁴⁹ Log sëƙ gevonƙ ngaa sën Amag nër bë rëƙ bo vu ham lo, nöƙ vu ham. Om ham ngo naƙöök medo nyëƙ sënë, rot bemëm niwëëƙ yageƙ yi duk nam vu ham lom mëm.”

Anutu Ƙo Yesu Raƙ Yah Yageƙ

(Mt 16:19-20; Sn 1:9-12)

⁵⁰ Log li sir meya deverup Betania. Lob varah nema raƙ, gevengev raƙ in sir bë Anutu gegin sir nivesa.

⁵¹ Nahën nejom raƙ in sir, lob vuu sir, gAnutu ƙo yi raƙ yah yageƙ.

⁵² Log deƙo arë raƙ gedeyah medeya Yerusalem los kwaj vesa rot.

⁵³ Lob denesupin sir loƙ dub-vabuung-böp raƙ buk pin bedeneƙo Anutu arë raƙ.

Gagek Mewis
The New Testament in the Central/Mapos dialect of the
Buang language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Buang Mapos long
Niugini

Copyright © 2003 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Buang, Central/Mapos (Buang)

Dialect: Central/Mapos

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

18a972db-abcc-5dc3-9031-f1d4455b33c3